

Obsah

I Usnesení, doporučení a stanoviska

STANOVISKA

Evropský hospodářský a sociální výbor

497. plenární zasedání EHSV ve dnech 25. a 26. března 2014

2014/C 226/01	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Tržní nástroje pro přechod EU na nízkouhlíkové hospodářství účinně využívající zdroje (stanovisko z vlastní iniciativy)	1
2014/C 226/02	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Úloha a budoucnost svobodných povolání v evropské občanské společnosti 2020 (stanovisko z vlastní iniciativy)	10
2014/C 226/03	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Statut evropské vzájemné pojišťovny – vnímání, úloha a přínos občanské společnosti (stanovisko z vlastní iniciativy)	17
2014/C 226/04	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Dopady sociálních investic na zaměstnanost a na veřejné rozpočty (stanovisko z vlastní iniciativy)	21

III Přípravné akty

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

497. plenární zasedání EHSV ve dnech 25. a 26. března 2014

2014/C 226/05	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Vytvoření vnitřního trhu s elektřinou a optimální účinek veřejných zásahů (C(2013) 7243 final)	28
2014/C 226/06	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o námořnicích, kterou se mění směrnice 2008/94/ES, 2009/38/ES, 2002/14/ES, 98/59/ES a 2001/23/ES (COM(2013) 798 final – 2013/0390 (COD)).	35

2014/C 226/07	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 2011/96/EU o společném systému zdanění mateřských a dceřiných společností z různých členských států (COM(2013) 814 <i>final</i> – 2013/0400 (CNS))	40
2014/C 226/08	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 ze dne 11. července 2007, kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích, a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu (COM(2013) 794 <i>final</i> – 2013/0403 (COD)).	43
2014/C 226/09	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o ochraně nezveřejněného know-how a obchodních informací (obchodního tajemství) před neoprávněným získáním, použitím a zveřejněním (COM(2013) 813 <i>final</i> – 2013/0402 (COD)).	48
2014/C 226/10	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady o zřízení společného podniku Shift2Rail (COM(2013) 922 <i>final</i> – 2013/0445 (NLE)).	54
2014/C 226/11	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o účasti Evropské unie na zvýšení základního kapitálu Evropského investičního fondu (COM(2014) 66 <i>final</i> – 2014/0034 (COD))	61
2014/C 226/12	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se posilují některé aspekty presumpce nevinny a práva být přítomen při trestním řízení před soudem (COM(2013) 821 <i>final</i> – 2013/0407 (COD)) Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o procesních zárukách pro děti podezřelé nebo obviněné v trestním řízení (COM(2013) 822 <i>final</i> – 2013/0408 (COD)) Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o prozatímní právní pomoci pro podezřelé nebo obviněné osoby zbavené osobní svobody a právní pomoci v rámci řízení týkajícího se evropského zatýkacího rozkazu (COM(2013) 824 <i>final</i> – 2013/0409 (COD)) Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Pokrok v provádění agendy Evropské unie v oblasti procesních záruk pro podezřelé nebo obviněné osoby – Upevnění základů evropského prostoru trestního soudnictví (COM(2013) 820 <i>final</i>)	63
2014/C 226/13	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady, kterým se stanoví nejvyšší přípustné úrovně radioaktivní kontaminace potravin a krmiv po jaderné havárii nebo jiném případě radiační mimořádné situace (COM(2013) 943 <i>final</i> – 2013/0451 NLE)	68
2014/C 226/14	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 89/608/EHS, 90/425/EHS a 91/496/EHS, pokud jde o odkazy na zootechnické právní předpisy (COM(2014) 4 <i>final</i> – 2014/0033 (COD))	69
2014/C 226/15	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o zootechnických a genealogických podmínkách pro obchod s plemennými zvířaty a jejich zárodečnými produkty v Unii a jejich dovoz do Unie (COM(2014) 5 <i>final</i> – 2014/0032 (COD))	70

I

(Usnesení, doporučení a stanoviska)

STANOVISKA

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

497. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ EHSV VE DNECH 25. A 26. BŘEZNA 2014

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Tržní nástroje pro přechod EU na nízkouhlíkové hospodářství účinně využívající zdroje (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2014/C 226/01)

Zpravodaj: **pan Martin SIECKER**

Spoluzpravodaj: **pan Lutz RIBBE**

Dne 18. září 2013 se Evropský hospodářský a sociální výbor v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Tržní nástroje pro přechod EU na nízkouhlíkové hospodářství účinně využívající zdroje.

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 3. března 2014.

Na 497. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 25. a 26. března 2014 (jednání dne 25. března 2014), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 123 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 6 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Pokrok v přechodu na nízkouhlíkové hospodářství účinně využívající zdroje není dostatečně výrazný. Pokud chce EU dosáhnout cílů, které si do roku 2050 vytyčila, nákladově efektivním a sociálně přijatelným způsobem, který odsouhlasily členské státy a EHSV jej podpořil četnými stanovisky, je třeba pokrok urychlit. Toho lze dosáhnout kombinací jasného, účinného, silného a efektivního regulatorního rámce a předvídatelných tržních nástrojů. Cíle snížení emisí uhlíku dohodnuté členskými státy mají zpomalit vyčerpávání zdrojů a globální oteplování, a odvrátit tak budoucí environmentální krizi. Střednědobý cíl bude za tímto účelem muset zahrnovat výrazné rozšíření obnovitelných zdrojů energie a významné ukončování využívání uhlí, pokud se neprokáže, že zachycování uhlíku je schůdné a společensky přijatelné.

1.2 V důsledku současné finanční a hospodářské krize se stanovování cen energie kvůli dopadu vysokých cen energií na energetické náklady domácností v kontextu úspor a na konkurenceschopnost průmyslu dostává do středu zájmu. Energetika se při překonávání krize považuje za přítěž, spíše než za součást řešení. Ačkoli je zapotřebí na tyto opodstatněné obavy reagovat, je zásadní, aby mohlo obzvláště odvětví energetiky fungovat podle dlouhodobého programu pro přechod, který by obsahoval závazek jak vůči jasnému směřování, tak i vůči stabilitě různých politik a souvisejících podpůrných mechanismů. Význam tržních nástrojů spočívá v tom, že jednak musí napomáhat přechodu na energeticky účinné a nízkouhlíkové hospodářství a jednak podporovat hospodářskou obnovu.

1.3 Ekologická daňová reforma se snaží využívat tržní mechanismy k řešení negativních externalit spojených s využíváním přírodních zdrojů. Děje se tak rozpočtově neutrálním způsobem prostřednictvím snížení daňového zatížení práce. Zároveň systematictěji uplatňuje zásadu „znečišťovatel platí“ postupným ukončováním dotací, které škodí životnímu prostředí, a přesunem daňové zátěže z práce na využívání zdrojů. Díky tomu může napravit selhání trhu, zvýšit ekonomickou účinnost, napomoci rozvoji nových průmyslových odvětví, která poskytují udržitelná a místní pracovní místa, vytvořit jasné, předvídatelné prostředí pro ekologicky inovativní investice a přispět k obnově daňové stability po recesi navýšením dodatečných výnosů.

1.4 Ceny energie rostou ve všech odvětvích. To v řadě členských států vyvolává odpor ze strany domácností i průmyslu. Je zapotřebí podrobně prozkoumat, z čeho tyto vyšší ceny pramení (výroba, distribuce, daně), a stanovit, ve kterých případech obnovitelné zdroje energie přispěly k vyšším cenám a kdy ke stabilizaci či snížení cen elektřiny. Výbor nabádá členské státy, aby v ekologické daňové reformě postupovaly citlivě, zejména v situaci krize, a počítaly s pozdější důkladnější reformou svých daňových systémů. Jádrem této reformy musí být zajištění odpovídajících cen uhlíku v EU, a tedy i na dohodnuté celosvětové úrovni. Výbor naléhavě žádá Komisi, aby z ekologické daňové reformy učinila nedílnou a stálou součást evropského semestru a aby zvláště zdůraznila podporu energetické účinnosti.

1.5 EU v současnosti nepoužívá tržní nástroje dostatečně a systematicky. Členské státy plně nevyužívají příležitosti, které přechod na nízkouhlíkové hospodářství nabízí pro inovace a modernizaci průmyslu a podporu zaměstnanosti. Dobrým příkladem, jak lze cíle omezit využívání uhlovodíkových paliv úspěšně dosáhnout pomocí správné kombinace regulatorních a tržních nástrojů, je automobilový průmysl. Tržní nástroje musíme posílit a upevnit takovým způsobem, který vyše trhům důrazný signál. Výbor vyzývá členské státy, aby dodržovaly a uplatňovaly zásady osvědčených postupů, které byly přijaty v nedávném sdělení Komise k vnitřnímu trhu s energií a doprovodných pokynech⁽¹⁾. Není pochyb o tom, že dokončením jednotného energetického trhu by se odstranily hlavní rozdíly v cenách mezi členskými státy. Náklady na přechod na obnovitelné zdroje energie by se dále snížily dokončením energetických sítí mezi státy, protože by byla dostupnější výroba záložní energie.

1.6 Kromě politik souvisejících s energetikou Výbor poznamenává, že další využívání tržních nástrojů lze vztáhnout na ostatní strategie, které zlepšují účinné využívání přírodních zdrojů a snižují emise uhlíku, jako je recyklace, udržitelnější nakládání s odpady a udržitelnější zemědělství.

1.7 Ekologická daňová reforma je pobídkou k přesunu daňové zátěže z práce na využívání zdrojů, čímž napomáhá udržet stávající pracovní místa a vytvořit v mnoha odvětvích hospodářství nová. V konkrétním odvětví, jako je například energetika, může případně zdanit škodlivé emise CO₂ vytvářené fosilními palivy a takto získaný výtěžek použít k dotování zavádění čistších nových technologií, jako jsou obnovitelné zdroje a energetická účinnost, s cílem dosáhnout mnohem udržitelnější skladby zdrojů energie za současného udržení průměrných cen energie nebo účtů za ni na dostupnější úrovni. Může přispět k fiskální konsolidaci s menším negativním dopadem na hospodářský růst a zaměstnanost než přímé či nepřímé daně. Evropská komise by měla při prosazování ekologické daňové reformy hrát koordinační a vedoucí úlohu.

1.8 Pro Výbor je nepřijatelné, aby neodůvodněné a pro životní prostředí škodlivé činnosti stále dostávaly dotace z EU – přímo z veřejných rozpočtů a nepřímo jako „vnější náklady“, jež se neinternalizují v ceně výrobků, protože se nedostatečně uplatňuje zásada „znečišťovatel platí“. Takové dotace narušují tržní signály a brzdí přechod na nízkouhlíkové hospodářství účinně využívající zdroje. EU se již před lety zavázala k postupnému ukončení dotací, které škodí životnímu prostředí, a k internalizaci vnějších nákladů. Vzhledem k tomu, že EU si stanovila zrušení těchto dotací za cíl do roku 2020, se Výbor obává, že se toho nedělá dost. Výbor naléhavě vyzývá členské státy, aby sestavily seznamy a akční plány ke zrušení dotací, které škodí životnímu prostředí, tak jak stanoví cíl. Komise by měla mít i v této oblasti koordinační a vedoucí úlohu, například tím, že ji začlení do procesu evropského semestru.

⁽¹⁾ SWD(2013) 439 final.

1.9 Solární a větrná energie mají výrazně menší dopad na životní prostředí než energie z fosilních paliv. Ty nejlepší způsoby výroby čisté energie berou ohled na sociální a environmentální zájmy a potřeby budoucích generací, zachovávají domácí výrobu, snižují závislost na dovozech energie a také vytvářejí nová pracovní místa. Protože však fosilní a jaderná energie dostávají (přímé i nepřímé) dotace v mnohem větší míře než energie z obnovitelných zdrojů, čistá energie jim nemůže na trhu rovnocenně konkurovat. Potřebuje dostat spravedlivou šanci na rozvoj. Proto je zásadní vytvořit v oblasti výroby energie rovné podmínky.

1.10 Ačkoli se obecný cíl přechodu na nízkouhlíkové hospodářství všeobecně přijímá, o rychlosti přechodu a o metodách se stále vášnivě diskutuje. Panují obavy, že nedojde k uznání dopadu recese a dluhové krize na schopnost multiplikačního efektu evropské ekonomiky. Jiní mají starost o to, že urychlení přechodných opatření v krátkodobém až střednědobém horizontu poškodí konkurenceschopnost. Kromě toho přetrvávají neshody ohledně hospodářských přínosů, které přechodná opatření přinesou, a také pocit, že se přehlížejí nepříznivé dopady. Toto stanovisko tyto obavy uznává a konstatuje, že budou předmětem další diskuse. Výbor nicméně vyzývá EU a její členské státy, aby více vnímaly úspěšnou realizaci nízkouhlíkové budoucnosti jako naléhavou otázku.

2. Úvod

2.1 Členské státy EU nepřizpůsobují své ekonomiky změně klimatu dostatečně důrazně. V EU se obsáhle a důkladně debatuje o tom, zda je nutné přizpůsobit udržitelnému rozvoji a změně klimatu společnost. Výsledkem je dohoda na činnosti směrem k udržitelnému rozvoji včetně ekologického hospodářství. Tento směr politiky je potvrzen v různých dokumentech – ve strategii udržitelného rozvoje z roku 2001 (přezkum v roce 2006), v sedmém akčním programu pro životní prostředí, ve stěžejní iniciativě Evropa účinněji využívající zdroje (v rámci strategie Evropa 2020), v Plánu pro Evropu účinněji využívající zdroje a v Plánu přechodu na konkurenceschopné nízkouhlíkové hospodářství do roku 2050. Výbor tento cíl podpořil v řadě stanovisek.

2.2 V minulých pěti letech všechny členské státy do větší či menší míry čelily potížím, které způsobila bankovní krize a krize státního dluhu, jež ještě dále prohloubil prudký hospodářský propad. Vývoj cen energií pro domácnosti i průmysl v kontextu úspor a tlak na snižování cen v globální konkurenci vyvolává otázky ohledně způsobu, jakým EU provádí politiku v oblasti životního prostředí a energetiky, pokud jde o její případné negativní vedlejší účinky. Situace je kritická a je nutné ji řešit. Tržní nástroje se musí uplatňovat tak, aby jednak přispívaly k ekologickému hospodářství a jednak podporovaly hospodářské oživení.

2.3 Ačkoli tuto diskusi částečně odstartovala změna klimatu, jedná se i o hospodářství a pokrok ve společnosti. Evropa může vedoucí úlohou v přechodu k zelené ekonomice podporující začlenění hodně získat. V nedávné studii Komise se potvrdilo, že evropský průmysl si dosud drží svou pozici na globálním trhu díky poměrně nízké energetické náročnosti a rozšíření energií z obnovitelných zdrojů⁽²⁾. Výbor zdůraznil, jakou příležitost nízkouhlíkové hospodářství představuje pro nové obchodní modely udržitelného růstu a průmyslové změny⁽³⁾. Úspěšný a rychlý přechod je nejen výzvou – tento zelený ekonomický model také Unii nabízí skvělou příležitost, jak zůstat světovou ekonomickou mocností. Zároveň panuje obava, že krátkodobé stanovování cen energie představuje jeden z faktorů, které vedou k deindustrializaci, a tuto obavu je třeba rozptýlit. Zejména na vysoce energeticky náročná odvětví mají v současnosti dopad nízké ceny plynu v USA a Rusku. Pro velkou většinu odvětví nicméně energetické náklady zůstávají méně významným faktorem konkurenceschopnosti než obecná produktivita a náklady na pracovní sílu. Komise učinila přechod na nízkouhlíkové hospodářství účinně využívající zdroje středobodem své stěžejní iniciativy na podporu silnějšího evropského průmyslu⁽⁴⁾, nyní však také poukazuje na to, že přechod musí probíhat takovým způsobem, který bere ohled na převládající hospodářskou a politickou situaci⁽⁵⁾.

⁽²⁾ Evropská komise: *Energy Economic Developments in Europe* (Energetický vývoj v Evropě z hospodářského hlediska), European Economy, 1/2014.

⁽³⁾ Stanovisko EHSV Obchodní modely udržitelného růstu, nízkouhlíková ekonomika a průmyslové změny, Úř. věst. C 133, 9.5.2013, s. 8.

⁽⁴⁾ Sdělení „Silnější evropský průmysl pro růst a hospodářskou obnovu“ COM(2012) 582 final.

⁽⁵⁾ Sdělení „Rámec politiky v oblasti klimatu a energetiky v období 2020–2030“ (COM(2014)0015).

2.4 Jisté je, že přechodem na nízkouhlíkové hospodářství by se zvýšila energetická bezpečnost Evropy. Evropa dnes dováží plyn a ropu v hodnotě přes 500 miliard eur, a to částečně z politicky nestabilních zemí. Pokud by se dovoz pohonných hmot a paliva nahradil energií z nízkouhlíkových zdrojů v EU, zvýšila by se odolnost evropského hospodářství a pomohlo by to zachovat hodnotové řetězce v Evropě. Včasný přechod s rozumně řízeným tempem změn a správným vyvážením hospodářských, ekologických a sociálních zájmů může zásadně přispět k překonání krize.

2.5 Přechod nesmí poškozovat konkurenceschopnost Evropy. Základním předpokladem oživení je vyšší míra hospodářské aktivity, do níž se zapojí víc podniků ve více odvětvích, jež zaměstnají větší počet lidí. V tomto ohledu nelze přehlížet dopad levné energie, pocházející zejména z plynu z břidlic, jež umožnila nový rozkvět zpracovatelského průmyslu USA. Ekonomika EU volá po srovnatelném průmyslovém oživení, které by lidem znovu dalo práci a zvýšilo daňové příjmy. Toto oživení bude částečně vyžadovat větší jistotu a reakci na globální tlaky ze strany energetické politiky EU a zároveň to, abychom se drželi obecného programu pro přechod na nízkouhlíkové hospodářství.

2.6 Cílem EU je do roku 2050 snížit emise CO₂ o 80 až 95 % oproti roku 1990. Komise odhaduje, že k dosažení tohoto cíle by se do přechodu na nízkouhlíkové hospodářství mělo každý rok investovat navíc 1,5 % evropského HDP. Pokud nebudeme dělat nic, bude to podle Komise stát 50 miliard eur za rok. Pro desítky milionů občanů EU, kteří jsou nyní nezaměstnaní nebo trpí sníženou životní úrovní, jsou však tyto „budoucí náklady“ mnohem méně reálné než současné obtíže. Pokud se tento zjevný rozpor neodstraní, může dosažení daného cíle stát podstatně více času i peněz.

2.7 Ambice a nařízení sestávají především ze slov; politika se však zakládá na činech. Pokud jde o cíle, nebylo pro ně doposud učiněno dost. Stojí za tím řada důvodů – finanční krize, nedostatek aktivity ze strany členských států, obraty v politikách členských států a odpor odvětví ropy a zemního plynu. Kromě toho zde ale také existuje skutečná nejistota a změny způsobené nepředvídaným dopadem nového vývoje nebo událostí, jakými je například rychlý rozvoj břidlicového plynu v USA a Fukušima. Výsledkem je to, že jednou mají politiky zelenou a za nějaký čas se zastaví, což neposkytuje nezbytný stabilní a předvídatelný rámec. K tomu, abychom mohli v procesu přechodu neodkladně pokračovat, musíme najít rovnováhu mezi flexibilitou politik a nutným závazkem k dlouhodobým investicím a řadě podpůrných tržních nástrojů. Podmínkou pro to je intenzivní dialog mezi všemi zúčastněnými stranami v energetickém řetězci – evropskými institucemi, členskými státy, průmyslem a veřejností.

2.8 Stejně jako všechny trhy i trh s energií reaguje na cenové signály v platném regulačním rámci. Pokud trh s energií neposkytuje takovou skladbu zdrojů, s jakou počítá plán přechodu, jsou cenové signály špatné. Signály lze změnit, musí však být zajištěno, že to pro zainteresované strany z hospodářské a sociální sféry nebude znamenat závažné znevýhodnění.

2.9 Posun k nízkouhlíkovému hospodářství musí zohlednit sociální dopady, zejména na zaměstnanost. Komise konstatovala, že zaměstnanost v zelené ekonomice rostla i v době hospodářské recese a očekává se, že poroste i nadále. V samotném odvětví energetické účinnosti a obnovitelné energie je možné vytvořit do roku 2020 pět milionů pracovních míst⁽⁶⁾.

Spravedlivý přechod k zajištění důstojné práce potřebuje aktivní politiky zaměstnanosti. Klíčem k tomu je hospodářské oživení se souvisejícími požadavky v oblasti energetické politiky, infrastruktury a trhů. Je třeba důkladně zvážit dopady na nízkopříjmové domácnosti a ceny energií. Ceny energií na trhu s energií navíc často přiměřeně neodrážejí skutečné náklady na různé zdroje energie. Na rozdíl od nákladů na obnovitelné zdroje energie nebývají mnohé náklady na konvenční zdroje uvedeny odděleně v cenách za energie a spotřebitelé je neplatí na faktuře za energie; místo toho tvoří v podobě dotací součást státního rozpočtu a jsou skryty za vnějšími náklady na nepříznivé účinky na zdraví a životní prostředí.

⁽⁶⁾ Sdělení „Na cestě k hospodářské obnově vedoucí k intenzivnímu růstu pracovních míst“ (COM(2012) 173 final).

2.10 Složitou problematiku cen energie a dopadu nákladů na energii na spotřebitele v domácnostech i v průmyslu přezkoumala Komise ve svém sdělení o cenách energie a nákladech na energii v Evropě ⁽⁷⁾. Jedním ze závěrů je, že opatření financovaná „energetickou politikou ovlivňující složku cen tvořenou dávkami a daněmi“, která v posledních letech zaznamenala největší nárůst, musí být uplatňována nákladově co nejefektivněji.

3. Tržní nástroje

3.1 Obecné připomínky

3.1.1 Řada předpisů EU byla koncipována s orientací na dosažení snížení emisí uhlíku. Samotný regulační rámec nestačí – k uskutečnění přechodu jsou zapotřebí finanční a ekonomické pobídky založené na principu „cukru a biče“. Důležitou úlohu v tomto procesu mají tržní nástroje, jako jsou ekologické daně, obchodování s emisemi a reforma dotací ⁽⁸⁾.

3.1.2 Tyto nástroje dokáží změnit výsledek činností na trhu, poněvadž vylepšují systém cenových signálů tím, že internalizují vnější náklady a nabízejí větší flexibilitu a podporu podnikům při dosahování cílů a pobízejí k účinnosti a inovacím.

3.1.3 EU a členské státy již vypracovaly určité nástroje, jako je reforma ekologických daní, postupné odstraňování škodlivých dotací, obchodování s emisemi, propagace obnovitelných zdrojů energie a „zelené“ veřejné zakázky. Dostupné nástroje mohou v podstatě fungovat. Problém však spočívá v provedení do legislativy, řádném uplatňování, kontrole a vymáhání, a právě v této souvislosti je třeba zajistit podporu veřejnosti. Pokud tento řetězec není dostatečně rozvinut, tak reálně hrozí, že nástroje nebudou fungovat tak, jak mají, a budou přinášet podprůměrné výsledky a přitom domácnostem a průmyslu způsobovat nepřiměřené náklady. Rozdíly v cenách energie mezi členskými státy ilustrují zarážející rozsah této nejednotnosti.

3.1.4 Pokud chce EU dosáhnout svých nízkouhlíkových cílů, musí tento proces urychlit a získat si na svou stranu veřejné mínění. Musíme zvýšit úspory energie a nahradit energii z fosilních paliv obnovitelnými zdroji energie. Oboje představuje při přechodu na „zelenou“ ekonomiku rozhodující faktory. Při přechodu z uhlíku na energii z obnovitelných zdrojů se musí počítat i se záložními palivy a dočasnými etapami, jako např. plynem či jadernou energií. Členské státy uplatňují dostupné nástroje takovým způsobem, který trh nevybízí dostatečně důrazně k tomu, aby fungoval efektivněji. Důležité nástroje, jako jsou ekologické daně, se nepoužívají v odpovídajícím rozsahu.

Do velké míry je tomu tak proto, že se skladba dostupných zdrojů energie v jednotlivých členských státech značně liší v závislosti na geografických podmínkách, klimatu, přírodních zdrojích a historii. Stejně tak se odlišují i akční plány členských států na snížení emisí CO₂ a jejich využívání tržních nástrojů.

3.1.5 Podle názoru Výboru musí být energie z obnovitelných zdrojů součástí této skladby a musí být považována za prioritu tak, aby bylo zajištěno, že bude energetická politika podporovat jak hospodářský rozvoj, tak přechod na nízkouhlíkové hospodářství. Třebaže se podmínky v členských státech liší, EHSV doufá, že transevropské energetické sítě budou dokončeny co nejdříve. Tato propojení mohou být dalším hodnotným zdrojem navíc pro každou vnitrostátní strategii.

3.1.6 Environmentální politika by měla být úzce provázána s ostatními oblastmi politiky. Decentralizovaná výroba energie ve venkovských oblastech může přinést řadu dodatečných pracovních míst. Kvalita života ve venkovských oblastech se může podstatně zvýšit, pokud environmentální politiku propojíme s politikou regionální a jejími finančními prostředky.

⁽⁷⁾ Sdělení „Ceny energie a energetické náklady v Evropě“ (COM(2014) 21 final).

⁽⁸⁾ Zelená kniha o tržních nástrojích pro účely v oblasti životního prostředí (COM(2007) 140 final).

3.2 Environmentální daně

3.2.1 Tyto daně vycházejí z myšlenky, že ekonomická činnost, která znečišťuje životní prostředí, by v souladu se zásadou „znečišťovatel platí“ měla mít takovou cenu, z níž by byly vidět skutečné náklady na výrobu a spotřebu, které se neodráží v tržních cenách. Je tomu tak například v Polsku, kde podniky, které znečišťují životní prostředí, musí platit poplatky do Národního fondu ochrany životního prostředí a vodního hospodářství. Z tohoto fondu se vyplácejí pobídky na programy pro udržitelnost. Právo ukládat přímé a nepřímé daně v EU přísluší členským státům. Pouze omezený počet členských států má speciální environmentální daně; existuje pár dobrých příkladů (např. Finsko, Švédsko, Dánsko, Nizozemsko, Německo, Spojené království, Slovinsko a Estonsko). Rozsah posunů zdanění se mezi členskými státy liší; celková částka, které se to týká, se odhaduje na více než 25 miliard eur ročně⁽⁹⁾.

3.2.2 Ačkoli jsou environmentální daně v některých členských státech úspěšné, ekologická daňová reforma není plně využita – nepřináší rozsáhlou změnu daňových politik. Stojí za to vyzdvihnout, že ekologická daňová reforma nabízí ohromné příležitosti, zejména jako součást opatření k obnově zaměstnanosti. Pokud se skutečným motto komisařky Hedegaardové, která chce zdaňovat spíše spotřebu než příjmy, a daňová zátěž se přesune z práce na využívání zdrojů, sníží se zaměstnavatelům náklady na zaměstnance, což usnadní tvorbu nových míst, a to nejen v „zelených“ oblastech, ale v celé řadě hospodářských odvětví. Ekologická daňová reforma by měla být základním kamenem nezbytné všeobecné restrukturalizace veřejných financí s cílem fiskální konsolidace. Taková reforma ovšem nesmí zvýšit celkové daňové zatížení, měla by být nákladově efektivní a ekologicky účinná. Mělo by se zamezit nárůstům nákladů na energii, které by překračovaly rozsah pro úspory prostřednictvím účinnosti.

3.2.3 Ekologická daňová reforma může také napomoci překonání rozpočtových schodků. Environmentální daně mohou přispět k fiskální konsolidaci, přičemž zároveň mají méně nepříznivý dopad na hospodářský růst a zaměstnanost než jiné přímé či nepřímé daně, jako je daň z příjmu nebo DPH⁽¹⁰⁾. Komise by měla svůj přístup založit na zvážení přínosu environmentálních daňových reforem v roční analýze růstu a v evropském semestru.

3.3 Postupné odstraňování škodlivých dotací

3.3.1 EU má v plánu dotace, které škodí životnímu prostředí, do roku 2020 postupně zrušit⁽¹¹⁾. Komise to slíbila v roce 2006 a v roce 2009. V témž roce 2009 summit G-20 souhlasil s tím, že se začnou „postupně odstraňovat neúčelné dotace na fosilní paliva, které podporují plýtvání energií“. Tento závazek byl zařazen i do rámce Asijsko-tichomořské hospodářské spolupráce a do výsledku konference Rio+20. Navzdory všem těmto slibům se věci zatím moc nepohnuly.

3.3.2 Na celosvětové úrovni podala zprávu o škodlivých dotacích v členských zemích OECD – přímá rozpočtová podpora plus daňové úlevy pro fosilní paliva dosahují ročně celkem 55 až 90 miliard dolarů⁽¹²⁾. Mezinárodní energetická agentura (IEA) vypočítala, že dotace na fosilní paliva na celém světě dosahují 523 miliard dolarů, a nazvala tyto dotace „veřejným nepřítelem číslo jedna“⁽¹³⁾. Světová banka odhaduje každoroční dotace na fosilní paliva až na 775 miliard dolarů. Pokud se politiky nezmění, budou dotace na fosilní paliva do několika let nebezpečně vysoké a způsobí řadu dalších problémů. Postupné odstraňování dotací do roku 2020 podstatně omezí poptávku po energii a sníží emise CO₂ o 1,7 gigatun, přičemž se zároveň zajistí dodatečné příjmy vládám.

⁽⁹⁾ Ústav pro evropskou environmentální politiku (IEEP): *Reforming environmental taxes and harmful subsidies: challenges and opportunities* (Reforma environmentálních daní a škodlivých dotací – výzvy a příležitosti), s. 6.

⁽¹⁰⁾ Vivid Economics: *Carbon taxation and fiscal consolidation: the potential of carbon pricing to reduce Europe's fiscal deficits* (Zdanění uhlíku a fiskální konsolidace – jak může stanovení cen za uhlík přispět ke snížení rozpočtových schodků v Evropě). Zpráva vypracovaná pro organizaci European Climate Foundation a Green Budget Europe, květen 2012.

⁽¹¹⁾ Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1386/2013/ES ze dne 20. listopadu 2013 o všeobecném akčním programu Unie pro životní prostředí na období do roku 2020.

⁽¹²⁾ OECD, *Fossil fuel subsidies: billions up in smoke?* (Dotace na fosilní paliva: miliardy vylétly komínem?), 2013.

⁽¹³⁾ Evropská asociace pro větrnou energii, tisková zpráva, 4.2.2013.

3.3.3 Doposud nejsou k dispozici žádné souhrnné údaje o dotacích na fosilní paliva v EU. Čísla z různých zdrojů se liší. Obecně platí, že dotace jsou štedré. Na úrovni EU se fosilní paliva každoročně dotují až 68,8 miliardami eur, včetně 26 miliard eur přímých dotací a až 42,8 miliard, které musí členské státy a občané zaplatit jako kompenzaci negativních sociálních a zdravotních dopadů⁽¹⁴⁾. Environmentálně škodlivé dotace nebyly zavedeny s úmyslem, aby poškozovaly zdraví nebo životní prostředí, ale měly jiné pozitivní cíle, jako například dodávky levné energie z místních zdrojů či tvorba pracovních míst. EHSV vyzývá členské státy, aby posoudily, zda stále chtějí tyto cíle podporovat, a pokud ano, jak by to šlo udělat způsobem šetrným k životnímu prostředí. Výchozím bodem by byl seznam EU, který by poskytoval přehled těchto dotací.

3.3.4 Kromě přímých dotací z veřejných rozpočtů a zdravotních nákladů je nutné vzít v úvahu další náklady nepříznivých dopadů spalování fosilních paliv na životní prostředí, jako jsou následné náklady na škody na životním prostředí a silné bouře a záplavy, které oteplování klimatu způsobuje. Tyto „vnější náklady“ vyplývají z nedostatečného uplatňování zásady „znečišťovatel platí“. Německá Federální agentura pro životní prostředí odhaduje vnější environmentální náklady na produkci uhlíku na 80 eur na tunu emisí CO₂⁽¹⁵⁾. Pokud budeme vycházet ze skutečnosti, že činnosti, při nichž se spalují paliva, způsobují 3 652 miliard tun emisí CO₂, znamená to další zátěž ve výši 290 miliard eur⁽¹⁶⁾. Jaderné elektrárny dostávají v EU dotace ve výši 35 miliard eur, a to nepočítáme náklady na pokrytí rizik havárií a likvidaci odpadu. Obnovitelné zdroje energie dostávají ročně 30 miliard přímých dotací.

3.3.5 Technologie pro výrobu energie z obnovitelných zdrojů se navzdory těmto nerovným podmínkám rychle rozvíjejí – ceny obnovitelné energie v posledních letech rychle klesají (cena solárních panelů spadla o 85 %) a v tomto odvětví také vznikla řada pracovních míst, zatímco cena za energii z fosilních paliv zůstává beze změny vysoká. V říjnu 2013 zájmové skupiny v energetice žádaly zastavení dotací pro energii z obnovitelných zdrojů a navýšení dotací pro jadernou energetiku. Pokud se tak stane, energie z obnovitelných zdrojů nebude schopná konkurovat ostatním systémům dodávek energie, a to kvůli nerovným podmínkám.

3.3.6 Ne všechny dotace jsou škodlivé. Za situace, kdy je třeba rozvinout novou technologii, aby se podpořilo budoucí udržitelnější hospodářství, může být prospěšné poskytovat dotace na podporu počátečního výzkumu, vývoje a infrastruktury, dokud nová technologie nebude s to obstát na trhu. Podobná podpora byla rozhodující pro rané fáze rozvoje obnovitelných zdrojů a bude třeba v ní pokračovat, dokud se obnovitelné zdroje plně neustálí jako konkurenceschopné zdroje energie budoucnosti.

3.3.7 Podle Plánu pro Evropu účinněji využívající zdroje měly členské státy do roku 2012 prostřednictvím zavedené metodiky identifikovat nejvýznamnější škodlivé dotace a připravit plány a harmonogramy postupného zrušení škodlivých dotací a podat o tom zprávu v rámci svých národních programů reforem. Tyto kroky se neuskutečnily. Studie GŘ ENV v roce 2012 podala přehled grantů a dalších forem podpory, které škodlivé dotace v EU dostaly⁽¹⁷⁾, a navrhla plán pro revizi těchto grantů. Komise by měla tento nástroj zvážit v současném evropském semestru.

3.4 Systém pro obchodování s emisemi

3.4.1 Systém EU pro obchodování s emisemi představuje hlavní ekonomický nástroj Evropy, který je založen na zásadě „cap-and-trade“ (jsou stanoveny stropy celkových emisí) a je zaměřen na snížení emisí skleníkových plynů. Systém má pro společnosti představovat důraznou pobídku k tomu, aby investovaly do prevence skleníkových plynů, ale přitom jim ponechává flexibilitu k tomu, aby toho dosáhly co nejefektivněji.

⁽¹⁴⁾ Údaje o přímých dotacích jsme čerpali ze zprávy OECD (2013): *Inventory of Estimated Budgetary Support and Tax Expenditures for Fossil Fuels 2013*, OECD, a ze zprávy Institutu pro environmentální studia IVM (2013): *Budgetary support and tax expenditures for fossil fuels: an inventory for six non-OECD EU countries*. Údaje o dopadech na zdraví jsme čerpali ze zprávy organizace HEAL (Health and Environment Alliance): *The unpaid health bill – how coal power plants make us sick*, zpráva zveřejněná v roce 2013, s. 25. Viz též článek v novinách *Süddeutsche Zeitung* ze dne 14. října 2013 <http://www.sueddeutsche.de/wirtschaft/foerderung-der-energiebranche-oettinger-schoent-subventionsbericht-1.1793957>.

⁽¹⁵⁾ Federální agentura pro životní prostředí: *Schätzung der Umweltkosten in den Bereichen Energie und Verkehr* (Odhad environmentálních nákladů v oblasti energetiky a dopravy), 2012.

⁽¹⁶⁾ Zdroj: Energetika EU v číslech – statistická příručka (2013).

⁽¹⁷⁾ Ústav pro evropskou environmentální politiku (IEEP): Studie, která podporuje postupné ukončení dotací, které škodí životnímu prostředí, říjen 2012.

3.4.2 Systém EU pro obchodování s emisemi v současnosti trpí nerovnováhou poptávky a nabídky. Výsledkem je cenová pobídka, která k nezbytným investicím do nízkouhlíkových technologií nepostačuje. Přebytek v nabídce emisních povolenek je z velké části způsoben neočekávaně závažnou hospodářskou krizí a rozsáhlým využíváním mezinárodních kreditů. Je naléhavě zapotřebí systém pro obchodování s emisemi strukturálně reformovat, aby se z něj stala důrazná pobídka pro nízkouhlíkové investice. Přebytek povolenek je nutné stáhnout z trhu a stávající práva musí být vázána na budoucí cíle snížení emisí CO₂, jež budou nutné k tomu, abychom dosáhli cíle EU spočívajícího v nízkouhlíkovém hospodářství do roku 2050. Reforma by také měla vzít v úvahu technologickou proveditelnost a hospodářskou životaschopnost, kterou bude pro odvětví představovat, a pečlivě zvážit rizika možných nezamýšlených důsledků.

3.5 Kompenzační opatření mezi státy v souvislosti s uhlíkem

3.5.1 Únik uhlíku se musí řešit pomocí dalších kroků, jako jsou např. kompenzační opatření mezi státy v souvislosti s uhlíkem. Cílem tohoto systému je snížit emise CO₂ a současně zajistit stejné podmínky. V tomto systému se bude cena dováženého zboží na hranicích navyšovat na základě výpočtu hmotnostních emisí u tohoto zboží. Z modelů v jedné nedávné studii⁽¹⁸⁾ vyplynulo, že kompenzační opatření mezi státy v souvislosti s uhlíkem mohou v relevantních odvětvích významně snížit únik uhlíku.

3.5.2 Kompenzační opatření mezi státy v souvislosti s emisemi uhlíku však v podobě, o níž se v současnosti jedná, nemají podporu některých hlavních obchodních partnerů Evropy. Tuto záležitost je nutno projednat ve WTO. Podle smlouvy se lze věnovat i „neobchodním“ otázkám. Neměli bychom podceňovat skutečnost, že vzhledem k tomu, že neexistuje celosvětová dohoda na stanovování cen uhlíku, to bude obtížné. Tyto výtky by se daly vyřešit lepší koncepcí kompenzačních opatření mezi státy v souvislosti s emisemi uhlíku. Jde o to, že kompenzační opatření mezi státy v souvislosti s uhlíkem nejsou antidumpingovým nástrojem, ale příspěvkem k celosvětově udržitelné politice v oblasti klimatu, pokud budou dobře koncipována.

3.6 Propagace udržitelné energetiky

3.6.1 Propagace energie z obnovitelných zdrojů je při přechodu na nízkouhlíkové hospodářství jedním z klíčových prvků. Tržní nástroje zde mohou zastávat významnou úlohu. Zavedení takových nástrojů je věcí členských států. Řada z nich si pro dotace obnovitelné energie zvolila odlišné nástroje – podporu investic a operační podporu včetně systému pro stanovování garantovaných výkupních cen. Ze zkušeností v několika členských státech se ukazuje, že tento druhý systém vedl k největšímu nárůstu ve výrobě obnovitelné energie, a to často díky tomu, že zaručuje štedré míry návratnosti investic.

3.6.2 Je nicméně důležité, aby výkupní ceny podněcující zavádění obnovitelných forem energie nebyly financovány pouze obecným zvyšováním cen energie, protože by hrozilo, že to vyvolá odpor veřejnosti proti výkupním cenám a zdrojům obnovitelné energie samým. Právě k tomu však bohužel na řadě míst došlo a odpor skutečně nastal. Je naléhavě nutné přijmout nápravná opatření ke znovuzískání podpory občanů ve prospěch zelené revoluce.

3.6.3 Skutečnost, že členské státy mají odlišné podpůrné systémy, přispívá k roztříštěnosti evropského trhu s energií. Výbor se zasazuje o využívání tržních nástrojů, které usnadňují začlenění vnitrostátních systémů do evropského trhu s energií. Pro lepší využívání součinnosti v EU prostřednictvím trhu s elektřinou má velký význam i využívání mechanismů spolupráce, jak je vymezuje směrnice o obnovitelných zdrojích energie z roku 2009⁽¹⁹⁾.

3.7 Tržní nástroje v automobilovém průmyslu

3.7.1 Automobilový průmysl je obecně dobrým příkladem úspěšného uplatňování tržních nástrojů. Přechodovým cílem je snížit a nakonec odstranit používání uhlovodíkových paliv v tomto odvětví. Strategie obsahuje čtyři složky – regulaci, technologie, infrastrukturu a tržní mechanismy. Regulace slouží ke zvyšování palivové účinnosti a snižování emisí u nových vozidel se spalovacím motorem. Díky technologiím je možné dodržet právní předpisy týkající se uhlovodíků a rozvíjet elektrická vozidla. Protože se využívání těchto vozidel rozšiřuje, bude zapotřebí infrastruktura, která bude zahrnovat dobíjecí stanice s elektroměry, výměnu baterií atd., a která nakonec nahradí stávající infrastrukturu pro zásobování uhlovodíky. S tím, jak se vyvíjí regulace, technologie a infrastruktura, mohou tržní nástroje při přechodu hrát rozhodující roli.

⁽¹⁸⁾ Vivid Economics: *Carbon taxation and fiscal consolidation: the potential of carbon pricing to reduce Europe's fiscal deficits* (Zdanění uhlíku a fiskální konsolidace – jak může stanovení cen za uhlík přispět ke snížení rozpočtových schodků v Evropě). Zpráva vypracovaná pro organizaci European Climate Foundation a Green Budget Europe, květen 2012.

⁽¹⁹⁾ SWD(2012) 164 final.

3.7.2 Nejvýraznějším projevem uplatňování tržních nástrojů je zvyšování daní z uhlovodíkových paliv. V důsledku toho přecházejí majitelé vozidel se spalovacím motorem na menší vozidla s nižší spotřebou pohonných hmot, na veřejnou dopravu a kola. Zdanění vozidel se spalovacím motorem je také upraveno tak, aby pobízelo k nákupu a využívání palivově účinných vozidel, a to ať již prostřednictvím daní obsažených v kupních cenách, nebo ročních poplatků za používání vozidla. Tentýž systém diferencovaného zdanění vozidel slouží na podporu elektrických vozidel, ačkoli zde přetrvává řada překážek, které rozšíření těchto vozidel brání.

3.8 Ekologické veřejné zakázky

3.8.1 Veřejné zakázky jsou s 16 % HDP EU velkým hráčem na trhu. Ekologické veřejné zakázky jsou proto významným nástrojem k prosazování ekologických produktů a služeb. Komise v posledních letech prostřednictvím akčního plánu pro udržitelnou výrobu a spotřebu a sdělení o ekologických veřejných zakázkách pracuje na komplexním systému pokynů a podpory. Na základě hodnocení výsledků členských států vytyčila orientační cíl, že do roku 2010 má být 50 % veškerých výdajů ekologických. Tohoto cíle zdaleka není dosaženo. Členské státy by mu měly ve svých akčních plánech přikládat větší prioritu.

3.9 Investice soukromého sektoru

3.9.1 Přechod na udržitelnější podobu výroby a spotřeby v energetice a jiných odvětvích s sebou nese zásadní restrukturalizaci hospodářství. Toho nemohou dosáhnout vlády a vládní politiky samotné. Je k tomu nutné zapojení celé společnosti do této problematiky a rozsáhlý dialog vedený ve spolupráci se všemi souvisejícími zájmy zaměřený na vytvoření shody na potřebných změnách a závazku k nim. Podle plánu přechodu na nízkouhlíkové hospodářství má soukromý a veřejný sektor investovat v příštích 4 desetiletích 270 miliard eur ročně navíc. Třetinu těchto investic lze financovat z veřejných finančních prostředků, ale zbytek musí financovat soukromý sektor. Jedná se o dlouhodobé investice. Komise považuje tyto investice za ústřední úkol k tomu, aby se EU opět posunula směrem k inteligentní a udržitelné ekonomice podporující začlenění – např. prostřednictvím evropského fondu dlouhodobých investic a nástroje pro propojení Evropy.

3.9.2 Jak doporučuje OECD ve svém pracovním dokumentu z oblasti životního prostředí z roku 2012, k tomu, aby se umožnily investice do nízkouhlíkové a vůči klimatu odolné infrastruktury a ekologického růstu, měly by vlády vypracovat komplexní strategické plány infrastruktury, které by byly úzce provázány s vnitrostátními cíli v oblasti změny klimatu. Komise by také měla vyhledávat příležitosti k tomu, jak pro evropský fond dlouhodobých investic – ve vztahu k udržitelné budoucnosti – takovéto investiční klima vytvářet. V tomto ohledu by měly být investiční priority nástroje pro propojení Evropy a evropského fondu dlouhodobých investic v souladu s cíli akčních plánů EU pro nízkouhlíkové hospodářství a energetiku do roku 2050, strategie pro přizpůsobení se změnám klimatu a také klimatického a energetického balíčku pro rok 2030, o němž se právě jedná.

3.9.3 Takové fondy by mohly tento druh investic usnadnit. Protože je dlouhodobá splatnost aktiv, jež je zapotřebí financovat, spojená s odpovědností institucionálních investorů, mohly by tyto druhy fondů také napomoci tomu, aby se přilákaly zdroje z kapitálového trhu. Podmínkou pro to však samozřejmě je, aby byly tyto investice atraktivní díky tomu, že jsou omezená – obzvláště regulační – rizika, díky tomu, že existuje vyhlídka na dostatečný výnos, a díky tomu, že projekty, do nichž se investuje, mají zdravý finanční i technický základ.

3.9.4 Vítány jsou inovativní fondy a finanční nástroje, které mají přilákat zdroje z kapitálového trhu. Bankovní sektor však bude i nadále financovat velkou část evropské ekonomiky tradičními dluhovými nástroji. Zásadním požadavkem k posunu soukromého financování od konvenčních investic k nízkouhlíkovým a klimatu odolným investicím jsou proto ekologičtější bankovní standardy. K tomu, abychom dosáhli klimatických a energetických cílů, musí inovativní finanční nástroje působit jako katalyzátor pro soukromé financování investic, k němuž by jinak nedošlo.

V Bruselu dne 25. března 2014

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Úloha a budoucnost svobodných povolání v evropské občanské společnosti 2020 (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2014/C 226/02)

Zpravodaj: **pan Metzler**

Dne 14. února 2013 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Úloha a budoucnost svobodných povolání v evropské občanské společnosti 2020

(stanovisko z vlastní iniciativy) ⁽¹⁾.

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 10. února 2014.

Na 497. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 25. a 26. března 2014 (jednání dne 25. března 2014), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 210 hlasy pro, 8 hlasů bylo proti a 11 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1. Systematika svobodných povolání bude v budoucnu moci – za předpokladu změn ve společnosti – významnou měrou přispět ke kvalitnímu výkonu činnosti v oblasti sociálního zabezpečení a zdraví a k výkonu činnosti v oblasti státních opatření, k ochraně občanských práv a hospodářské prosperitě. Svobodná povolání jsou součástí každé demokratické společnosti a představují značný potenciál růstu v oblasti zaměstnanosti a HDP.

1.2. Pojem „svobodné povolání“ není v některých členských státech EU zaveden. Jeho systematika a s ní související společenské problémy a řešení však existují v celé EU. Poukazuje se při tom na nejrůznější nedostatky při výkonu dohledu a při zajišťování kvality, jejichž důvodem je opakovaně nedostatečné plnění požadavků a nepředstavují systémové chyby.

1.3. K optimální právní úpravě svobodných povolání se hodí jak proskriptivní a preskriptivní regulace (*rules-based regulation*), tak i regulace stavějící na zásadách (*principles-based regulation*).

1.4. Služby poskytované v rámci výkonu svobodného povolání jsou určovány informační nerovnováhou mezi poskytovatelem a příjemcem služby. Poskytované služby se týkají existenčních otázek souvisejících s životem, zdravím a právem nebo zásadních ekonomických otázek. Poskytovatel služby proto musí splňovat mimořádně vysoké odborné a etické nároky.

1.5. Pro určitá povolání existuje v nemalém počtu zemí cenová regulace. Ta může sloužit ochraně spotřebitele. Cenová regulace musí být velmi důkladně zdůvodněna a nastavena tak, aby sloužila veřejnému zájmu a nesloužila určitým skupinám.

1.6. Ve všech členských státech zastupují zájmy svých profesí profesní svazy, popřípadě komory, které mají poradní funkci a někdy se i podílejí na přípravě regulačních opatření státu. Díky neustálé a konkrétní spolupráci s institucemi zaručují rovněž ochranu obecných zájmů občanů a státu. Snížení administrativní zátěže je prioritou priorit osob činných ve svobodném povolání, jež na to vynakládají značné finanční prostředky a lidské zdroje, aniž by na oplátku dostávali nějakou formu odměny ze státního rozpočtu.

1.7. Členské státy EU určují a kontrolují strukturu samosprávy ve svých příslušných státech. Při tom musí předejít konfliktu mezi oprávněním k regulaci a zastupováním zájmů a zaručit, že budou splněna očekávání spotřebitelů, co se týče znalostí, etiky a povahy poskytovatelů služeb.

1.8. Přínos svobodných povolání k hladkému chodu administrativy, politiky a hospodářství v daném členském státě je uznáván na národní i evropské úrovni, jelikož svobodná povolání přispívají k modernizaci a účinnosti státní správy a služeb pro občany a spotřebitele.

⁽¹⁾ V rámci přípravy tohoto stanoviska zadal EHSV vypracování studie středisku *Europäisches Zentrum für Freie Berufe der Universität zu Köln* (Situace svobodných povolání, pokud jde o jejich funkci a význam pro evropskou občanskou společnost EESC/COMM/05/2013), jejíž zveřejnění je ve fázi finalizace.

1.9. Tento sektor je mimořádně důležitý z důvodu pracovních příležitostí pro mladé lidi, kteří vidí svou budoucnost v oblasti svobodného podnikání a investují do svých znalostí. Osoby činné ve svobodném povolání musí dodržovat právní předpisy a kolektivní smlouvy vůči vlastním zaměstnancům i vůči mladým lidem, kteří u nich získávají odbornou praxi, absolvují stáže či odborné a specializované kurzy.

2. Od svobodných umění po poskytovatele znalostních služeb

2.1. Pojem „svobodné povolání“ vychází z pojmu „*artes liberales*“ (svobodná umění), jenž ve starověku označoval výkon povolání např. učitele, advokáta, stavitele, architekta, inženýra či lékaře. Výkon „*artes liberales*“ přitom byl privilegiem svobodných občanů a aristokracie.

2.2. Od 19. století již „svobodné povolání“ nebylo definováno jako osobní prostředí „svobodného původu“, nýbrž jako vykonávaná činnost.

2.3. Až do začátku 19. století byla určitá svobodná povolání pevně spjata se státem. To bránilo jejich chápání jako nezávislé činnosti a mělo zároveň za následek společenské opovržení. Týkalo se to zejména advokátů, o jejichž jmenování a přeložení do určité míry rozhodovaly soudy. Soudu příslušel zčásti i pracovní dozor a disciplinární pravomoc.

2.4. Pod vlivem liberalismu se v 19. století v různých zemích EU začalo utvářet stavovské chápání svobodných povolání a vznikaly samostatné stavovské organizace nezávislé na státu. Advokáti se tak vymanili z vlivu státu na své povolání. Akademická lékařská obec také dosáhla omezené nezávislosti na státní regulaci a kontrole svého povolání.

2.5. Úkony udělování licence k výkonu povolání, určování profesních pravidel a dohledu nad výkonem povolání často přebíraly stavovské organizace. Později bylo zákonodárství přenecháno samosprávným organizacím či profesním komorám.

2.6. Dnešní pojem „svobodné povolání“ je sociologický popis.

2.7. Znak svobodného povolání jsou: poskytování kvalitní ideální bezvadné služby výslovně intelektuální povahy na základě vyššího (akademického) vzdělání; souvislost služby s veřejným zájmem; odborně a ekonomicky nezávislý výkon činnosti; poskytování služby osobně, na vlastní odpovědnost a z odborného hlediska nezávisle; existenci zvláštního vztahu důvěry mezi zadavatelem a příjemcem zakázky; zřeknutí se docílení maximálního zisku ve prospěch zájmu příjemce zakázky na optimálním provedení; dodržování přesných a přísných etických pravidel a právních předpisů profese.

2.8. Určitou činnost lze označit za svobodné povolání i tehdy, když nevykazuje určité znaky, nicméně splňuje klíčové vlastnosti. V mnoha státech proto nic nebrání zařazení mezi svobodná povolání, když se jedná o závislou činnost, při níž je však zachována odborná nezávislost. EHSV konstatuje, že došlo k diverzifikaci svobodných povolání a komor a organizací, které upravují jejich činnost v rámci evropského systému svobodných povolání. Nová svobodná povolání, jako je například psycholog, sociální pracovník, daňový poradce, insolvenční poradce, geodet nebo prostředník, jež nejsou ve všech zemích považována za svobodná povolání, se tedy musí stát součástí koncepce.

2.9. V členských státech je pojem svobodného povolání chápán různě široce, v některých však chybí. V některých státech patří mezi svobodná povolání pouze klíčová povolání: lékařská povolání, poradenské činnosti – např. advokacie, daňové poradenství, audit, personální poradenství, inženýrství a architektura. V jiných členských státech navíc ke svobodným povoláním patří i umělecká tvorba.

2.10. Všechny členské státy musí společně zajistit, aby nebyl zneužíván rozhodující znak svobodných povolání, totiž informační asymetrie mezi nabízejícím a příjemcem služby. Služby poskytované osobami činnými ve svobodném povolání mají komplexní charakter a vyžadují vysokou míru odborných znalostí. Příjemce služby tudíž nemá dostatek informací, odborných znalostí a zkušeností, aby při výběru poskytovatele služeb a po přijetí služby mohl posoudit kvalitu poskytovaných služeb.

2.11. Svobodná povolání jsou proto založena na důvěře. Z důvodu informační asymetrie musí příjemce služby věřit v to, že poskytovatel služby tento informační deficit nevyužije ve svůj prospěch, nýbrž mu poskytne optimální službu odpovídající jeho potřebám. Příjemce služby tak poskytovateli při udělení zakázky a priori důvěřuje. Vhodnými nástroji k ochraně důvěry příjemců služeb jsou minimální profesní normy a dodržování směrnic profesní etiky.

3. Právní předpisy a jejich účel

3.1. Členské státy uplatňují při regulaci svobodných povolání v zásadě dva různé způsoby regulace, takzvanou regulaci stavějící na zásadách (*principles-based regulation*) a proskriptivní a preskriptivní regulaci (*rules-based regulation*).

3.2. Právní úprava svobodných povolání slučuje morální podmínky výkonu povolání a etické normy těchto povolání. V nich se projevuje sociální odpovědnost svobodných povolání. Souhrn všech etických norem pro tato povolání označujeme pojmem deontologie.

3.3. Regulace stavějící na zásadách se vyznačuje formulací abstraktních pracovněprávních zásad, jež je pro jednotlivé případy třeba upřesnit (*outcomes-based regulation*). Jakým způsobem tyto osoby konkrétních vytyčených cílů dosáhnout, je ponecháno na jejich vlastním uvážení. Proskriptivní a preskriptivní regulace je naopak pojata kasuisticky.

3.4. Oba přístupy k regulaci mají své výhody i nevýhody. Řídí se však zásadou společenské potřeby získat nezávislé poradenství a podporu. Problém a řešení se při tom mohou v čase měnit, což vyžaduje úpravu pravidel nebo vytvoření pravidel nových.

3.5. Zde by mohl pomoci pravidelný přezkum pravidel ze strany EU, jež by měl být prováděn i na vnitrostátní úrovni. Tradiční svobodná povolání by tak mohla být „osvobozena“ (např. v případě staveb) a byla by zavedena pravidla pro nově vzniklá svobodná povolání, jsou-li taková pravidla oprávněná (např. získávání informací nebo poskytování úvěrů).

4. Ekonomické aspekty

4.1. Svobodná povolání významným způsobem přispívají k vytváření a udržování důležité společenské infrastruktury. Přibližně každá 6. samostatně výdělečně činná osoba podniká v oboru souvisejícím se svobodným povoláním a tendence je rostoucí. Totéž platí i pro každého 6. zaměstnance.

4.2. Počet a podíl žen samostatně výdělečně činných v hospodářských odvětvích souvisejících se svobodným povoláním se ve sledovaném období let 2008 až 2012 zvýšil. Jejich podíl činí zhruba 45 %, což značně převyšuje podíl samostatně výdělečně činných žen v celé ekonomice (31,1 %).

4.3. Hospodářská odvětví související se svobodným povoláním přispívají k hrubé přidané hodnotě více než 1 eurem z 10. Pokles přidané hodnoty v hospodářských odvětvích souvisejících se svobodným povoláním byl v krizovém roce 2009 mírnější, než ve všech hospodářských odvětvích EU dohromady: v oblasti „podnikového poradenství“ 600 000 podniků, v oblasti „inženýrských činností“ 550 000 podniků, v oblasti „právního poradenství“ a „auditu“ 315 000 podniků a v oblasti „architektských kanceláří“, reklamy a výzkumu trhu 270 000 podniků.

4.4. Vzhledem k růstovému potenciálu a podílu na zaměstnanosti, který toto odvětví představuje – jedná se totiž převážně o stabilní a vysoce kvalifikovaná zaměstnání –, je nutné uznat a podpořit značný podnikatelský rozměr svobodných povolání. EHSV vítá skutečnost, že Komise uznává osoby činné ve svobodném povolání za podnikatele a chce svobodná povolání podpořit například tím, že je zahrne do programů určených k podpoře rozvoje a konkurenceschopnosti malých a středních podniků. Tento přístup předpokládá, že budou analyzovány a zlepšeny strukturální podmínky pro výkon svobodných povolání, jak mimo jiné ukládá směrnice o službách na vnitřním trhu. Svobodná povolání by se neměla rozvíjet pouze jako společnosti vlastněné jedinou fyzickou osobou nebo jako osoby samostatně výdělečně činné. Musejí se rovněž vymezit vůči problému nepravé samostatně výdělečné činnosti.

5. Etika a úsilí o dosažení zisku

5.1. Svobodná povolání jsou ve všech členských státech pevně svázána s veřejným zájmem. Lékařská povolání, ale i povolání v oblasti psychologie a sociálních věcí, provozují infrastrukturu k zajištění péče o zdraví veškerého obyvatelstva.

5.2. Advokátská a daňově poradenská povolání jsou v demokratických právních státech součástí práva na svobodu. Spolu s auditory navíc zajišťují hladký průběh hospodářských procesů. Povolání jsou tak přímo svázána i se základními právy.

5.3. Z vazby svobodných povolání na veřejný zájem zároveň vyplývá zvláštní etická zodpovědnost. Advokáti, daňoví poradci a auditoři slouží právnímu státu a navíc chrání majetkové zájmy svých klientů. Sociální pracovníci a psychologové zajišťují pro evropské občany inkluzivní a z hlediska vztahového, psychologického a sociálního mnohem bezpečnější prostředí. Stavitelská a inženýrská povolání chrání společnost před rizikem souvisejícím se stavbami a technickými službami a podporují inovativnost společnosti a kvalitu života lidí tím, že rozvíjejí infrastrukturní zařízení a technické inovace. Umělecká povolání slouží k pěstování a rozvíjení kultury. Tyto skutečnosti a již zmíněná informační asymetrie předpokládají kvalitní vzdělání a mimořádně vysoké etické požadavky.

5.4. Zvláštní vazba svobodných povolání na veřejný zájem a z toho plynoucí nezbytné předpoklady pro poskytování služeb vyžadují záruky spočívající v profesních pravidlech a souhrn uznávaných etických pravidel chování pro konkrétní povolání. Minimální regulace proto v tomto směru existuje ve všech členských státech. EHSV doporučuje, aby všechny komory, organizace nebo svazy svobodných povolání měly v rámci svých profesí etické kodexy a normy a etické komise.

5.5. Dokud neexistuje etický kodex pro tato povolání, měli by zástupci těchto povolání vypracovat nezávazné profesní pokyny platné v jejich příslušném členském státě. Kromě toho by příslušné profesní komory a profesní svazy měly vypracovat evropský etický kodex, a v celé Evropě tak stanovit a zaručit vysoké požadavky na služby poskytované v rámci výkonu svobodného povolání. Vypracování kodexu chování bylo podpořeno v článku 37 směrnice o službách⁽²⁾. Z významu, jež mají služby poskytované v rámci výkonu svobodného povolání pro klienty, a z mimořádné důvěry, již musí příjemce služby mít vůči poskytovateli služby, zároveň nevyhnutelně vyplývá osobní poskytování služby.

5.6. Osobní vztah důvěry mezi příjemcem a poskytovatelem služby a předmětný výhradně osobní právní zájem mají nevyhnutelně za následek zákonnou ochranu tajemství, zákonné právo poskytovatele služby a jeho spolupracovníků na odepření svědecké výpovědi a zákaz vypovídat. To jsou znaky svobodného právního státu.

5.7. Služby poskytované v rámci výkonu svobodného povolání, které se dotýkají klíčových oblastí veřejného zájmu, musejí být poskytovány plošně. Jedná se např. o lékařskou péči, sociální nebo psychologické služby, lékárenské služby a právní poradenství i ve venkovských regionech.

5.8. Uvedené požadavky předpokládají, že osoba činná ve svobodném povolání bude v souladu s etickými zásadami vždy dávat přednost kvalitě služby, již poskytuje, před úsilím o dosažení maximálního zisku.

5.9. Další vývoj profesních pravidel pro svobodná povolání se proto nesmí řídit pouze ekonomickými hledisky. Cílem takové regulace musí být poskytování služeb vyhovujících obecným, vysoce kvalifikovaným a co nejvyšším požadavkům na kvalitu. Vždy je třeba přezkoumat, zda jsou stávající předpisy o zaručení uvedených cílů vhodné nebo zda ve skutečnosti neslouží jiným zájmům.

6. Požadavky na svobodná povolání a jejich profil v současnosti a v budoucnosti

6.1. Měla by být vypracována jednotná celoevropská definice svobodného povolání. Ta by měla obsahovat pouze obecné znaky svobodného povolání a určovat kategorie svobodných povolání. Definice nesmí bránit vzniku nových svobodných povolání. Za vzor by mohl sloužit návrh charty svobodných povolání vypracovaný různými evropskými profesními organizacemi pod vedením Rady evropských dentistů (CED, Council of European Dentists).

⁽²⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES ze dne 12. prosince 2006 o službách na vnitřním trhu, Úř. věst. L 376, 27.12.2006, s. 36-68.

6.2. Kromě vnitrostátních mezioborových organizací a evropských mezioborových zastoupení by v každém členském státě měla být zřízena profesní organizace pro příslušné svobodné povolání (pokud tuto funkci již nezastávají profesní komory), která by shromažďovala, zveřejňovala a dále rozvíjela etické zásady profesí. Tato organizace by měla být odpovědná i za respektování těchto zásad příslušníky jednotlivých profesí.

6.3. Vysoké etické požadavky na služby poskytované v rámci výkonu svobodného povolání vyžadují i do budoucna zajištění prostřednictvím konkrétních vzorů a jasně definovaných etických zásad. Pro tento účel jsou k dispozici nejen normovaná a postžitelná profesní pravidla, ale i profesní etický kodex chování. Zvýší se tak důvěra spotřebitelů.

6.4. Vedle zaručení odborných a etických požadavků na služby poskytované v rámci výkonu svobodného povolání musí být udržena a posílena i konkurenceschopnost a inovativnost svobodných povolání. V současné době se příslušníci svobodných povolání potýkají s problémem, jak se vyrovnat s vnitrostátními předpisy, které se navzájem liší, a jak soupeřit s kolegy z jiných členských států EU na stále integrovanějším vnitřním trhu.

6.5. Profesní pravidla musí být slučitelná s evropskými základními právy, zejména s právem na volný pohyb služeb, se svobodou usazování a s právem na volný pohyb osob. Proto musí být profesní pravidla nediskriminační, závazně sloužit obecnému blahu a být přiměřená. Navíc musí být slučitelná s příslušným vnitrostátním právem. Tak by měly být určité úkoly svázané se zvláštními kvalifikacemi.

6.6. Při poskytování služeb v rámci výkonu svobodného povolání je výhradně osobní právní zájem příjemců služeb vystaven zvláštnímu riziku, kvůli němuž je nutné právně upravit přístup k povolání a klást vysoké požadavky na udělování licencí k výkonu povolání. To se týká kromě vzdělávání i dalších osobních znaků, jako je dobrá pověst, zdravotní prohlídka či zřeknutí se souběžné neslučitelné činnosti. Na úrovni EU je tento požadavek odpovídajícím způsobem zohledněn prostřednictvím směrnice o uznávání odborných kvalifikací⁽³⁾, zvláštních předpisů – jako jsou směrnice o lékařích a dentistech či směrnice o výkonu volného pohybu služeb advokátů⁽⁴⁾ nebo směrnice o auditu⁽⁵⁾.

6.7. Téměř ve všech členských státech mají lidé činní ve svobodném povolání povinnost se pravidelně školit (*Continuing Professional Development*, CPD). Rozdíly lze nalézt v přezkumu opatření v oblasti odborné přípravy a v důsledcích odborné přípravy, která řádně neproběhla. Vzhledem ke stále složitějším situacím, k neustálému dalšímu vývoji technických postupů v lékařství a technice a k neustálému přibývání vnitrostátních i mezinárodních právních předpisů je úkolem svobodných povolání zajistit efektivní odbornou přípravu všech příslušných odborníků.

6.8. Ve většině členských států mohou osoby činné ve svobodném povolání téměř neomezeně společně podnikat s osobami činnými v jiném svobodném povolání. V některých členských státech je však okruh společníků omezen na vybraná svobodná povolání, pro společníky, hlasovací práva či jednatele jsou stanoveny určité závazné většinové poměry a je vyloučena kapitálová účast třetích stran. Tato pravidla jsou možným prostředkem k zamezení sledování jednostranného finančního cíle při výkonu svobodného povolání.

6.9. Zapojení příslušníků jiných povolání do společného podnikání s osobami činnými ve svobodném povolání může způsobit rozpor s ochranou tajemství a právem na odepření svědecké výpovědi. V tomto ohledu je třeba zajistit, aby pověření sdružení osob činných ve svobodném povolání nemělo negativní dopad na ochranu mandantů, klientů a pacientů. Těmto problémům se lze účinně vyhnout omezením okruhu společníků.

⁽³⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 6. července 2005 o uznávání odborných kvalifikací, Úř. věst. L 255, 30.9.2005, s. 22-142.

⁽⁴⁾ Směrnice Rady ze dne 22. března 1977 o usnadnění účinného výkonu volného pohybu služeb advokátů, Úř. věst. L 78, 26.3.1977, s. 17-18 (zvláštní vydání v českém jazyce: Kapitola 06 Svazek 01 S. 52–53), a směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/5/ES ze dne 16. února 1998 o usnadnění trvalého výkonu povolání advokáta v jiném členském státě než v tom, ve kterém byla získána kvalifikace, Úř. věst. L 77, 14.3.1998, s. 36-43 (zvláštní vydání v českém jazyce: Kapitola 06 Svazek 03 s. 83–90).

⁽⁵⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/43/ES ze dne 17. května 2006 o povinném auditu ročních a konsolidovaných účetních závěrek, o změně směrnic Rady 78/660/EHS a 83/349/EHS a o zrušení směrnice Rady 84/253/EHS, Úř. věst. L 157, 9.6.2006, s. 87-107.

7. Ochrana spotřebitele a samospráva

7.1. Ve všech členských státech existuje správa svobodných povolání ze strany státu, profesních komor či profesních svazů. Koncepte samosprávy jakožto způsob organizace svobodných povolání v mnoha členských státech je s představou provozování svobodného povolání úzce spjata.

7.2. V souvislosti se samosprávou existují v členských státech dvě různé koncepte. První spočívá v tom, že profesní svazy a komory jakožto dobrovolná sdružení zastupují zájmy svých profesí. Jakožto poradní subjekty se spolupodílí na (státní) regulaci profese. Kromě toho na základě norem profesionálního výkonu povolání dávají na vědomí svůj názor na pojetí profese v etickém kodexu. Podle jiné koncepte přebírají navíc profesní komory v mnoha členských státech jakožto součást nepřímé státní správy veřejné úkoly vydávání licencí k výkonu povolání a dohledu nad výkonem povolání. Samospráva není v rozporu se státní správou, její funkce je stejná.

7.3. Samospráva svobodných povolání je prostředníkem mezi právem osob vykonávajících svobodné povolání na svobodu před zásahem státu do výkonu povolání a právem státu na regulaci. Vlastní zákonodárství vytvářené osobami vykonávajícími svobodné povolání prosazuje jejich právo na svobodu před zásahem státu, zaručuje však zároveň i zajištění vazby na veřejný zájem a slouží tak příjemcům služeb a spotřebitelům.

7.4. Samospráva svobodných povolání uvádí do praxe zásadu subsidiarity, podle níž má daný úkol plnit vždy subjekt, který k němu má odborně nejbližší. Osoby vykonávající svobodné povolání mají mimořádně vysokou odbornost a jsou tak nejbližší instancí pro správu a regulaci svobodných povolání. Uplatňuje se zásada dohledu nad účastníky hospodářské soutěže.

7.5. Samospráva a samoregulace svobodných povolání na druhou stranu omezuje výkon povolání svých příslušníků. Je předmětem nepřímé správní správy a neobejde se bez přenesení pravomocí ze strany státu. Každá samospráva a samoregulace svobodných povolání je vázána základními právy, vnitrostátním právem a evropským a vnitrostátním kartelovým právem.

7.6. Předpokladem fungování samosprávy je povinné členství – v zemích, kde to umožňuje současná právní úprava. Tento zásah do svobody výkonu povolání je ospravedlněn převažujícím veřejným zájmem.

7.7. Právní předpisy o povinném členství musí být koncipovány tak, aby neporušovaly volný pohyb služeb ani svobodu usazování. Vhodným nástrojem je uznávání licencí z jiného členského státu či (bezplatné) udělení licence v případě, že je doloženo členství v jiném členském státu Evropské unie.

7.8. I pro rok 2020 je třeba vycházet z rozporu mezi zájmy státu a občanů a z potřeby nezávislého poradenství a podpory. Institut svobodného povolání bude pravděpodobně fungovat i tehdy, bude-li včas aktualizován a nebude-li omezena podstata jeho charakteru, komparativní náskok ve znalostech, nezávislost, transparentnost a o ni se opírající důvěra.

V Bruselu dne 25. března 2014.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE

PŘÍLOHA

ke stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru

Následující pozměňovací návrhy byly zamítnuty, obdržely však nejméně jednu čtvrtinu odevzdaných hlasů pro (čl. 39 odst. 2 jednacího řádu):

a) Odstavec 1.1

Změnit

- 1.1 *Systematika svobodných povolání bude v budoucnu moci – za předpokladu změn ve společnosti – významnou měrou přispět ke kvalitnímu výkonu činnosti v oblasti sociálního zabezpečení, zdraví a psychologicko-sociálních služeb a k výkonu činnosti v oblasti státních opatření, k ochraně občanských práv a svobod a hospodářské prosperitě. Svobodná povolání jsou součástí každé demokratické společnosti a představují značný potenciál růstu v oblasti zaměstnanosti a HDP se schopností stále se přizpůsobovat potřebám evropských občanů.*

Odůvodnění

Bude předloženo ústně.

Výsledek hlasování

hlasy pro:	56
hlasy proti:	128
zdrželo se hlasování:	30

b) Odstavec 6.9

Změnit

- 6.9 *Zapojení příslušníků jiných povolání do společného podnikání s osobami činnými ve svobodném povolání může způsobit rozpor s ochranou tajemství a právem na odepření svědecké výpovědi. V tomto ohledu je třeba zajistit, aby pověření sdružení osob činných ve svobodném povolání nemělo negativní dopad na ochranu mandantů, klientů a pacientů. Důvěrnost by jakožto etická hodnota měla být prioritou při výkonu všech svobodných povolání. Těmto problémům se lze účinně vyhnout dodržováním etických hodnot omezením okruhu spolupráčníků.*

Odůvodnění

Bude předloženo ústně.

Výsledek hlasování

hlasy pro:	80
hlasy proti:	116
zdrželo se hlasování:	27

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Statut evropské vzájemné pojišťovny – vnímání, úloha a přínos občanské společnosti (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2014/C 226/03)

Samostatný zpravodaj: **pan CAMPLI**

Dne 22. ledna 2014 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Statut evropské vzájemné pojišťovny – vnímání, úloha a přínos občanské společnosti (stanovisko z vlastní iniciativy).

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 11. března 2014.

Na 497. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 25. a 26. března 2014 (jednání dne 25. března 2014), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 140 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Závěry

1.1.1 Vzájemné pojišťovny tvoří stejně jako družstva, nadace a sdružení součást evropského hospodářského a sociálního modelu. Různorodost typů podniků včetně forem sociální ekonomiky představuje nezávisle na právní definici podniku v právních předpisech jednotlivých členských států zásadní složku jednotného trhu Evropské unie, a to i pokud jde o prosazování a rozvoj evropské podnikatelské rozmanitosti a investice do ní.

1.1.2 Vzájemné pojišťovny mají právo na evropský statut, aby mohly reagovat na potřebu pokrývat rizika zejména v oblasti sociální a zdravotní ochrany pracovníků, podniků a občanů.

1.1.3 Vzájemné pojišťovny odmítají nutnost opustit prvek vzájemnosti. EHSV by zase rád vyzdvihl rozmanitost forem podnikání včetně subjektů sociální ekonomiky s cílem zachovat evropské hospodářské a sociální dědictví. Informační kampaň, ačkoli je užitečná, však nemůže nahradit nezbytný právní rámec.

1.1.4 V Evropě existuje řada forem vzájemných pojišťoven (podle sčítání asi 40), bez ohledu na jejich rozmanitost však 95 % z nich funguje podle stejných zásad správy.

1.2 Doporučení

1.2.1 EHSV v souladu se svými závazky, jež přijal na akci věnované sociálnímu podnikání ve Štrasburku, žádá Komisi, aby rychle předložila legislativní návrh, který by obsahoval návrh nařízení o statutu evropské vzájemné pojišťovny.

1.2.2 EHSV by si přál, aby se pomocí soudržného právního režimu na evropské úrovni, jenž by odpovídal jeho hospodářskému významu a jeho sociální úloze, uznal model vzájemnosti.

1.2.3 EHSV doporučuje, aby statut vycházel ze správy, a nikoli z činnosti, aby se tak zachovala rozmanitost vzájemných pojišťoven.

1.2.4 EHSV doporučuje, aby statut neusiloval o harmonizaci vnitrostátních právních předpisů a aby byl nepovinný.

1.2.5 EHSV požaduje, aby byl zveřejněn přesný harmonogram procesu předložení a přijetí návrhu statutu evropské vzájemné pojišťovny.

2. Úvod

2.1 Cílem tohoto stanoviska je co nejvíce urychlit návrh nařízení Komise o tzv. statutu evropské vzájemné pojišťovny.

2.2 Evropská občanská společnost a zainteresované subjekty mají pocit, že bez náležitého právního základu budou vzájemné pojišťovny – v evropském měřítku – fakticky odrazovány od činnosti. To by mělo závažné dopady na sociální oblast v souvislosti s oslabením veřejných zásahů, na zdraví (omezení rovného přístupu evropských občanů ke zdravotní péči), na zaměstnanost (ztráta pracovních příležitostí, včetně těch specializovaných), i na posilování evropské sociální soudržnosti a procesu evropské integrace.

2.3 O evropském statutu se mluví již dlouho, již dlouho slyšíme jen výmluvy a rozhodnutí nepřichází.

2.3.1 Návrh statutu evropské vzájemné pojišťovny má velmi dlouhou historii a sahá až do roku 1993 a k evropským směrnicím o pojištění. Vzájemné pojišťovny v tomto rámci žádaly, aby byla jejich původní forma správy osobních společností uznána v evropském statutu.

2.3.2 První návrh nařízení byl stažen v roce 2006. Komise totiž v roce 2006 – navzdory sdělení z roku 2003 o právu obchodních společností, kde se zavázala, že zavede nové evropské právní formy společností, zejména pro vzájemné společnosti (a tento závazek zopakovala v akčním plánu z roku 2006 o modernizaci práva a správy a řízení obchodních společností) – návrh statutu evropské vzájemné pojišťovny ze své agendy naopak stáhla.

2.3.3 V roce 2007 evropské asociace vzájemných pojišťoven znovu iniciovaly oživení tohoto projektu.

2.3.4 V březnu roku 2010 Evropský parlament přijal ve prospěch statutu evropské vzájemné pojišťovny písemné prohlášení a v červenci 2011 vypracoval zprávu o úloze evropských vzájemných společností, jejímž závěrem bylo, že návrh statutu je nezbytný.

2.3.5 V roce 2013 Evropský parlament jednomyslně přijal zprávu z vlastního podnětu pana Berlinguera, která se týkala proveditelnosti statutu evropské vzájemné pojišťovny.

2.3.6 Komise se současně v Aktu o jednotném trhu rozhodla financovat studii o situaci a obtížích vzájemných pojišťoven na vnitřním trhu (známou jako „studie Panteia“). Tato významná studie, zveřejněná 12. října 2012, která byla řízena Komisí, poprvé podala vyčerpávající přehled o právním, hospodářském a sociálním prostředí vzájemných pojišťoven v členských státech Evropské unie ⁽¹⁾.

2.3.7 Poté Komise uspořádala k závěrům této studie veřejnou konzultaci (výsledky byly zveřejněny v říjnu 2013) ⁽²⁾. Úspěch této konzultace (více než 300 odpovědí, z nichž dvě třetiny byly pozitivní) vedly Komisi k tomu, aby přistoupila k posouzení dopadu zaměřenému na proveditelnost návrhu statutu evropské vzájemné pojišťovny.

2.4 EHSV ve svém stanovisku s názvem *Různé typy podniků* ⁽³⁾ (říjen 2009) poukázal na to, že „*pluralita a rozmanitost různých typů podniků jsou uznány ve Smlouvě a také potvrzeny v praxi, prostřednictvím různých právních předpisů, které byly schváleny či jsou v současné době ve fázi přezkumu*“. Výbor zahrnoval vzájemné společnosti mezi typy podniků sociální ekonomiky.

2.5 V příloze k prohlášení ze Štrasburku během akce věnované sociálnímu podnikání, kterou ve dnech 16. a 17. ledna 2014 společně uspořádaly Komise a EHSV, se uvádí, že podle řady zainteresovaných stran by se měly politiky pro sociální podnikání vztahovat i na podniky sociální ekonomiky (družstva, vzájemné pojišťovny, sdružení, nadace atd.). EU by měla pro vzájemné pojišťovny navrhnout evropský statut, který by jim umožnil provozovat přeshraniční činnost, fúzovat a plnit požadavky směrnice „Solventnost II“, a také evropský statut pro asociace. Komisař pro podnikání Antonio Tajani při této příležitosti oznámil zahájení legislativní iniciativy Komise k návrhu tohoto statutu.

3. Popis vzájemných pojišťoven

3.1 V zemích EU existuje velká různorodost právních forem vzájemných pojišťoven. Různé formy vzájemných pojišťoven a úloha, kterou zastávají, závisejí na kultuře a historii vzájemných pojišťoven v každé zemi. Vzájemné pojišťovny v Evropě zavedly historicky první formy sociálního zabezpečení. V současnosti je v EU jejich hlavním posláním sloužit svým členům v kontextu všeobecného zájmu a zajišťovat jim pokrytí rizik nabídkou pojišťovacích služeb, sociálních služeb, zdravotní péče a osobní asistence.

⁽¹⁾ *Study on the current situation and prospects of mutuals in Europe* http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/mutuals/prospects_mutuals_fin_en.pdf.

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/mutuals/index_en.htm.

⁽³⁾ Úř. věst. C 318, 23.12.2009, s. 22.

3.2 Bylo zjištěno, že v EU existuje **téměř 40 typů vzájemných organizací**. Téměř 95 % vzájemných pojišťoven se řídí 5 společnými zásadami správy:

1. **organizace musí být soukromoprávní**, tzn. nezávislá na vládě a nedotovaná z veřejných prostředků;
2. organizace musí představovat **seskupení osob**, nikoli kapitálu;
3. systém správy musí být demokratický podle zásady **jedna osoba = jeden hlas**;
4. mezi členy se uplatňuje **zásada solidarity** – vstup členů musí být volný, bez výběrových kritérií;
5. dosažený zisk se musí využít **ve prospěch členů**.

3.3 Organizace typu vzájemných společností v Evropě v **průměru** představují **15,8 %** trhu (12,8 % životní pojišťovny, 20,5 % neživotní pojišťovny). Kromě toho organizace typu vzájemných společností podle odhadů poskytují služby zdravotní péče a **sociální služby téměř 230 milionům** evropských občanů, z nichž okolo 100 milionů je kryto povinným zdravotním pojištěním. V Evropě zaměstnávají přibližně 350 000 osob. Všeobecně se uznává, že ekonomika má z **rozmanitosti struktur**, které ji tvoří, prospěch, protože tato rozmanitost zlepšuje **schopnost reakce** na změny na trhu. **Dlouhodobá vize** organizací typu vzájemných společností jim navíc v období krize dává výhodu před kapitálovými společnostmi.

4. **Obecné poznámky k návrhu statutu evropské vzájemné pojišťovny: Proč je statut evropské vzájemné pojišťovny zapotřebí?**

4.1 V Evropské unii mají evropský statut jen akciové společnosti a družstva. U nadací se návrh evropského statutu právě projednává, avšak vzájemné pojišťovny jakožto forma sociálního podniku evropský statut nemají ⁽⁴⁾.

4.2 Proces evropské integrace vede k výraznější mobilitě pracovníků, podniků i občanů. Je třeba, abychom byli schopni na celém území Unie zajistit pokrytí jejich zdravotních a sociálních a dalších pojistných rizik a zároveň zabránit tomu, aby došlo k narušení práv, nároků a forem ochrany.

4.3 Komise a Rada v současnosti pracují na finančních a pojišťovnických službách (Basilej III, Solventnost II) a vysílání a mobilitě pracovníků. Od 1. ledna 2014 v členských státech platí nová směrnice o přeshraniční péči. Vzájemné pojišťovny členských států však nemají právní možnost se tohoto procesu evropské integrace a rozvoje vnitřního trhu účastnit, ledaže by změny formu a přijaly statut evropského družstva nebo evropské akciové společnosti. Vzájemné pojišťovny odmítají nutnost opustit prvek vzájemnosti. EHSV by zase rád vyzdvihl rozmanitost forem podnikání včetně subjektů sociální ekonomiky s cílem zachovat evropské hospodářské a sociální dědictví.

4.4 Obezřetnostní rámec pro pojistitele Solventnost II navíc představuje doplňkový prvek ve prospěch statutu evropské vzájemné pojišťovny – statut by vzájemným pojišťovnám umožnil využívat „diverzifikace“, provádět operace zajištění a správy aktiv a snižovat tak své náklady ve prospěch členů.

4.5 Vzájemné pojišťovny nemají přístup na kapitálové trhy, potřebují tedy společné nástroje pro spolupráci, a to i na evropské úrovni, aby se nestalo, že v ostré konkurenci zaniknou.

4.6 Vzájemné pojišťovny, které provozují činnost na evropské úrovni, nejsou motivovány výlučně konkurencí či hledáním nových trhů, ale především tím, že chtějí zlepšovat služby, které poskytují svým členům.

4.7 Vzájemné pojišťovny obecně potřebují oficiální uznání ze strany EU, jež jim dá právní základ a legitimitu jakožto účastníkovi procesu evropské integrace.

⁽⁴⁾ Stanoviska EHSV ke:

- statutu evropské nadace, Úř. věst. C 351, 15.11.2012, s. 57;
- družstevním společenstvem, Úř. věst. C 234, 22.9.2005, s. 1;
- statutu evropské společnosti, Úř. věst. C 129, 27.4.1998, s. 1 (není k dispozici v češtině).

4.8 Statut evropské vzájemné pojišťovny by znamenal uznání reality vzájemných pojišťoven, jejich hospodářského a sociálního významu, jejich specifické úlohy v oblasti řízení rizik osob, zejména v oblasti sociální ochrany a zdraví.

4.9 EHSV by si stručně shrnuto přál, aby se pomocí soudržného právního režimu na evropské úrovni, jenž by odpovídal jeho hospodářskému významu a jeho sociální úloze, uznal model vzájemnosti. Kromě toho by se tím dalo zabránit zbytečné administrativní zátěži, dosáhnout úspor z rozsahu a rozvíjet vzájemnost ve všech členských státech Unie (včetně čtyř členských států, které formu vzájemnosti neznají) a opírat se při tom plně o tento nový statut, o svobodu usazování a volné poskytování služeb.

5. Konkrétní poznámky návrhu statutu evropské vzájemné pojišťovny: Jakou podobu by měl statut evropské vzájemné pojišťovny mít?

5.1 V Evropě existuje řada forem vzájemných pojišťoven (bylo jich zaznamenáno asi 40), bez ohledu na jejich rozmanitost však 95 % z nich funguje podle stejných zásad správy. EHSV proto doporučuje, aby se statut zaměřil na správu, nikoli na činnost.

5.2 Statut evropské vzájemné pojišťovny navíc ve své skupinové formě umožňuje zachovat rozmanitost vrstvy evropských vzájemných pojišťoven v jejich původní podobě – zachovat v jejich identitě struktury a zároveň tímto společným nástrojem dosáhnout úspor z rozsahu (společné nákupy, společné produkty). V zájmu zachování různorodosti strukturálních typů v jednotlivých členských státech, jež je v Evropě typická pro právní formu vzájemné pojišťovny, EHSV doporučuje, aby byla jakožto vůdčí zásada stanovena co největší svoboda členů při určování stanov a struktury.

5.3 Statut bude nepovinný, tak aby neměl dopad na vnitrostátní právní předpisy.

5.4 Je nutné počítat s možností, že se vzájemné pojišťovny mezi sebou seskupí, a také propagovat přeshraniční operace, aby se rozvíjel evropský rozměr vzájemnosti.

5.5 Návrh nařízení musí umožnit zřízení:

- evropské vzájemné pojišťovny fyzickými osobami pobývajícími v rozdílných členských státech nebo právníckými osobami zákonně zřízenými v rozdílných členských státech;
- evropské vzájemné pojišťovny přeshraniční fúzí dvou nebo více vzájemných pojišťoven;
- evropské vzájemné pojišťovny změnou právní formy nebo transformací vnitrostátní vzájemné pojišťovny ve společnost s novou právní formou, aniž by se nejdříve musela zrušit, v případě, že má tato společnost sídlo a správní ústředí v jednom členském státě a provozovnu nebo dceřinou společnost v jiném členském státě;
- evropské vzájemné skupiny.

5.6 Evropské vzájemné pojišťovny budou i nadále, stejně jako vnitrostátní vzájemné společnosti, podléhat obecné právní úpravě členských států – pravidlům týkajícím se zapojení pracovníků do rozhodovacího procesu, pracovnímu právu, sociálním právním předpisům, právu v oblasti daní, hospodářské soutěže, průmyslového či duševního vlastnictví, úpadkových řízení a pozastavení plateb. Zvláštní vnitrostátní předpisy o činnosti vzájemných pojišťoven a kontrole ze strany orgánů vykonávajících dohled by na evropskou vzájemnou pojišťovnu měly být uplatňovány v neomezeném rozsahu. Ustanovení práva členských států a právo EU se tedy uplatní v uvedených oblastech i v dalších oblastech, na něž se toto nařízení nevztahuje.

5.7 Pravidla zapojování pracovníků do evropské vzájemné pojišťovny jsou stanovena ve směrnici o právech pracovníků, které představují neodmyslitelný doplněk tohoto nařízení a musí být doprovodným způsobem uplatňována.

5.8 Ve statutu evropské vzájemné pojišťovny by se mělo stanovit, že valné shromáždění se skládá z členů nebo jejich zástupců. Co se týče hlasovacích práv, měl by být kromě poskytnutí stejného hlasovacího práva všem členům (tj. jedna osoba – jeden hlas) stanoven jiný systém vážení hlasů.

V Bruselu dne 25. března 2014

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Dopady sociálních investic na zaměstnanost a na veřejné rozpočty (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2014/C 226/04)

Zpravodaj: **pan Wolfgang GREIF**

Dne 19. září 2013 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Dopady sociálních investic na zaměstnanost a na veřejné rozpočty

(stanovisko z vlastní iniciativy).

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 12. března 2014.

Na 497. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 25. a 26. března 2014 (jednání dne 26. března 2014), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 205 hlasy pro, 6 hlasů bylo proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Shrnutí

1.1 EHSV vítá balíček sociálních investic předložený Komisí, zejména ohlášenou změnu paradigmat, v jejímž rámci se sociální investice nepovažují pouze za nákladovou položku, ale chápou se jako investice do budoucnosti.

1.2 Na tomto základě EHSV osvětluje řadu pozitivních dopadů sociálních investic – především na trh práce a na veřejné rozpočty – v následujících oblastech:

- sociální služby a péče o děti;
- vzdělání a boj proti nezaměstnanosti mladých lidí;
- podpora zaměstnávání;
- podpora zdraví a aktivního stárnutí;
- sociální bydlení a bezbariérová společnost;
- sociální podnikání.

1.3 Objasňuje při tom řetězce pozitivních účinků a upozorňuje na to, že

- rozšíření sociálních služeb má velký dopad na zaměstnanost v celé Evropě;
- řádně plánované, účinné a efektivní sociální investice trvale odlehčují veřejné rozpočty, a proto nejsou neslučitelné s konsolidací rozpočtu;
- i „nečinnost“ v sociální oblasti má svoji „cenu“ a následné náklady neuskutečněných sociálních investic jsou často mnohonásobně vyšší;
- investice do sociálního státu přinášejí nejen sociální pokrok, ale vyplatí se i ekonomicky a daňově.

1.4 Sociální, hospodářské, daňové a společenské přínosy, tedy několikanásobná dividenda sociálních investic, budou tím vyšší, čím lépe budou sociální investice zasazeny do věrohodného makroekonomického a institucionálního kontextu.

1.5 Důsledné a úspěšné provádění široce pojatého balíčku sociálních investic je z pohledu EHSV spojeno s následujícími klíčovými požadavky:

- Přesvědčivá změna spočívající v investicích do sociální oblasti (prevence) vyžaduje upuštění od jednostranné a přísné politiky úspor. EHSV zdůrazňuje požadavek evropského plánu obnovy a investic ve výši 2 % HDP.
- Bez finančního zajištění a odpovídajících rámcových podmínek nelze plně využít potenciálu sociálních investic. Při nadcházejících konsolidacích rozpočtu bude kromě zvýšení účinnosti a cílenosti veřejných výdajů nevyhnutelné rovněž získání nových zdrojů příjmů.

- Sociální investice se musí stát nedílnou součástí strategie Evropa 2020 a evropského semestru. Je třeba je výslovně zohlednit v ročních analýzách růstu i v doporučeních pro jednotlivé země.
- EHSV podporuje debatu, kterou Komise vede v souvislosti s tím, aby byly ve smyslu takzvaného zlatého pravidla financování (golden rule) v rámci finančních předpisů HMU vyňaty sociální investice z počítání čistých státních dluhů.
- Je třeba usilovat o metodický pokrok a vývoj vhodných nástrojů k měření (pozitivních) dopadů častějších sociálních investic a vylepšení sociálních ukazatelů v institucionálním rámci HMU.
- EHSV žádá, aby Komise připravila ofenzivnější a dlouhodobější plán politiky pro provádění balíčku týkajícího se sociálních investic alespoň do roku 2020.

2. Úvod

2.1 EHSV zastává názor, že sociální investice jsou nesmírně potřebné právě v dobách krize, aby se bojovalo proti zvyšujícímu se riziku chudoby, jež však v sobě skrývá i velký celoevropský potenciál zaměstnanosti, který je třeba mobilizovat prostřednictvím soukromých a veřejných investic⁽¹⁾.

2.2 EHSV proto uvítal balíček sociálních investic předložený Komisí⁽²⁾, jehož prostřednictvím byly členské státy vyzvány, aby se více zaměřily na sociální investice, zejména na ohlášenou změnu paradigmat, v jejímž rámci se sociální investice nepovažují pouze za nákladovou položku, ale chápou se jako investice do budoucnosti⁽³⁾.

2.3 Zde se rovněž konstatovalo, že důsledné uplatňování sociálních investic v praxi zaměřených na účinek a na výsledky trvale zvýší pracovní příležitosti pro občany a významně přispěje k dosažení cílů v oblasti zaměstnanosti vytyčených ve strategii Evropa 2020.

2.4 EHSV proto Komisi vyzval, aby předložila konkrétní plán provádění balíčku sociálních investic.

2.5 Za slabinu iniciativy Komise označil otevřené otázky financování a podotkl, že bez změny dominující politiky jednostranných výdajových škrťů se úspěšné uskutečnění návrhů na více sociálních investic jeví nereálné.

2.6 O to se toto stanovisko opírá, když se zaměřuje na řadu pozitivních dopadů sociálních investic – především na trh práce a na veřejné rozpočty – a vypočítává konkrétní požadavky a doporučení při provádění balíčku týkajícího se sociálních investic.

3. Obecné připomínky k „několikanásobné dividendě“ sociálních investic – sociální, hospodářské, daňové a společenské přínosy

3.1 Komise připisuje sociální politice tři hlavní funkce⁽⁴⁾: podpora lidem nacházejícím se v různých situacích ohrožení, stabilizace ekonomiky a sociální investice. Toto rozlišování nemá být vzájemným vymezením, ale spíše upozorněním na možnosti aktivního utváření politiky. Je třeba při tom dbát na doplňkovost jednotlivých oblastí politiky a na (institucionální) rámcové podmínky, což nakonec umožní i sociální soudržnost.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 11, 15.1.2013, s. 8.

⁽²⁾ COM(2013) 83 final.

⁽³⁾ Úř. věst. C 271, 19.9.2013.

⁽⁴⁾ COM(2013) 83 final, s. 3.

3.2 Nejen v EHSV, ale i ve výzkumu⁽⁵⁾ a v politice EU se prosadilo poznání, že investice do sociálního státu přináší nejen sociální pokrok, ale vyplatí se i ekonomicky a daňově⁽⁶⁾. Současně však chybějí srovnatelné normy, které by umožnily zachytit a vyhodnotit veškeré pozitivní vnější účinky sociálních investic.

3.3 Nelze však popřít, že řádně plánované, účinné a efektivní sociální investice – v závislosti na své konkrétní podobě v jednotlivých zemích a na rozsahu plánovaných opatření – mají řadu pozitivních dopadů: uspokojují stávající sociální potřeby a vytvářejí pracovní příležitosti, podporují rovné příležitosti – a to i mezi ženami a muži – přičemž rostoucí zaměstnanost a klesající nezaměstnanost zároveň do značné míry kompenzují příslušné náklady. Investiční stránka sociálních investic se projevuje v tom, že se přitom zpravidla nemusí počítat s přímými „výnosy“, ale pozitivní účinek se objeví postupem času (např. investice do vzdělávání, péče o děti, podpora zdraví, pracovní podmínky odpovídající jednotlivým fázím života pracovníků).

3.4 „Několikanásobná dividenda“ sociálních investic bude tím vyšší, čím lépe budou sociální investice zasazeny do komplementárního, institucionálního a celistvého politického kontextu. Nezbytné je strategické plánování a strukturované monitorování ve smyslu cílů strategie Evropa 2020.

3.5 S ohledem na nynější dramatickou nezaměstnanost, která v blízké budoucnosti sotva klesne, může podstatný nárůst sociálních investic významně přispět k dosažení většího růstu a zaměstnanosti. Využití stávajícího potenciálu zaměstnanosti vyžaduje důsledné uskutečňování politiky, jež nabízí příležitosti k zapojení do hospodářství a společnosti. Klíčový význam zde mají sociální investice do budoucnosti zaměřené na účinek a na výsledky, v prvé řadě rozvoj sociálních služeb, jenž má obecně podstatně větší účinek na zaměstnanost než jakákoli jiná forma využívání veřejných prostředků.

3.6 Vedle pozitivního vlivu na trh práce mohou sociální investice ulevit veřejným rozpočtům, to je však nečiní neslučitelnými s konsolidací rozpočtu. EHSV již prohlásil, že snaha o konsolidaci rozpočtu ve fázi zpomalení hospodářského růstu pouze krácením výdajů je obecně odsouzena k neúspěchu⁽⁷⁾. Střednědobé a dlouhodobé vyrovnání příjmů a výdajů se podaří spíše tehdy, budou-li se strukturální problémy řešit investicemi a rezerva veřejných financí tak bude z dlouhodobého hlediska opět větší. Současné analýzy ukazují, že podpora růstu podporujícího začlenění a navýšení míry zaměstnanosti v souladu s cíli strategie Evropa 2020 by znamenalo další prostor pro vnitrostátní veřejné rozpočty v celé EU až do výše 1 000 miliard eur⁽⁸⁾.

3.7 Je rovněž třeba podotknout, že „nečinnost“ zejména v sociální oblasti má rovněž svoji „cenu“ a následné náklady neuskutečněných sociálních investic jsou často mnohonásobně vyšší. Tato myšlenka, podle níž je náprava dražší než prevence, se odráží také v řadě sdělení Komise⁽⁹⁾. Sociální investice jsou sice z krátkodobého hlediska spojeny s náklady, ve střednědobém a dlouhodobém výhledu však společnosti přináší větší prosperitu a státním pokladnám vyšší příjmy, jež navíc podstatným způsobem snižují budoucí náklady pro společnost⁽¹⁰⁾.

3.8 Ne všechny sociální výdaje jsou automaticky sociálními investicemi. Mnohé sociální dávky mají v zásadě konzumní účinek (např. důchody, podpora v nezaměstnanosti). EHSV však vždy upozorňoval na význam investic do stabilních systémů sociálního zabezpečení (zejména v dobách krize) pro podporu spotřeby a konjunktury, který tkví v tom, že coby automatické stabilizátory zajišťují příjmy a poptávku, a pomáhají tak Evropě vymanit se z krize⁽¹¹⁾.

⁽⁵⁾ Social and employment policies for a fair and competitive Europe – Background paper, Foundation Forum 2013, Eurofound, Dublin, s. 16.

⁽⁶⁾ Viz poznámka pod čarou č. 4.

⁽⁷⁾ Viz poznámka pod čarou č. 3.

⁽⁸⁾ EPC Issue Paper (tematická zpráva instituce European Policy Centre), č. 72, listopad 2012.

⁽⁹⁾ MEMO/03/58 ze dne 19. března 2003, resp. COM(2013) – IP/13/125.

⁽¹⁰⁾ Mj. COM(2013) 83 final, s. 2.

⁽¹¹⁾ Úř. věst. C 133, 9.5.2013, s. 44, odstavec 4.4.2.

4. Příklady účinku sociálních investic

4.1 **Investice do sociálních služeb:** navýšení investic do budování a podporování sociální infrastruktury (např. péče, péče o seniory, zdravotnictví, služby pro osoby se zdravotním postižením, asistované bydlení, poradenská místa atd.) vytváří pracovní místa, současně však významným způsobem zvyšuje zaměstnanost⁽¹²⁾ a ze střednědobého a dlouhodobého hlediska přispívá k odlehčení veřejných rozpočtů⁽¹³⁾ a k oživení regionální ekonomiky. Podle propočtů Komise lze při roční míře růstu zaměstnanosti ve zdravotnictví ve výši 0,5 % očekávat růst zaměstnanosti v daném odvětví odpovídající alespoň 1 milionu pracovních míst do roku 2020⁽¹⁴⁾. EHSV opakovaně poukazoval na to, že se při tom ve veřejném i soukromém sektoru musí jednat o pracovní místa s kvalitními zaměstnaneckými poměry a spravedlivými platy⁽¹⁵⁾.

4.2 **Investice do péče o děti:** z příkladu péče o děti v řadě studií vyplývá, že díky cíleným investicím lze propojit sociální pokrok se zvýšením konkurenceschopnosti⁽¹⁶⁾. Nové propočty ukazují, že veřejné investice činěné za účelem dosažení barcelonských cílů v oblasti péče o děti přinášejí vedle značných dopadů na zaměstnanost i významné dodatečné příjmy pro veřejnou správu. Jedna rakouská studie⁽¹⁷⁾ například dokládá, že investiční náklady jsou i při zohlednění méně příznivých hospodářských výhledů po čtyřech letech nižší než dosažené výnosy. Veřejné rozpočty přitom těží z doplňkových efektů: z impulsů pro konjunkturu a regionální politiku, rostoucí přímé zaměstnanosti, klesajících nákladů na podporu v nezaměstnanosti atd. EHSV by uvítal intenzivnější výzkumnou činnost a čilejší výměnu osvědčených postupů v této oblasti.

4.3 **Investice do dětí:** Komise žádá zavedení preventivních opatření ve formě včasných investic, aby děti měly více možností k rozvoji a účasti (nejen děti se znevýhodněným sociálně-ekonomickým zázemím)⁽¹⁸⁾. Komise ve svém doporučení *Investice do dětí* ukazuje, že preventivních investic do boje proti dětské chudobě lze docílit celou řadou různých opatření. Objasňuje při tom pozitivní vliv budování kvalitních zařízení péče o dítě: podpora talentů, nižší riziko předčasného ukončení školní docházky, lepší pracovní příležitosti zejména pro ženy a impulsy pro růst na regionální úrovni⁽¹⁹⁾.

4.4 **Investice do vzdělání a boj proti nezaměstnanosti mladých lidí:** udržitelnou Evropu lze zajistit jen s pomocí vyšší úrovně vzdělání a odstraněním nedostatků ve vzdělávání a odborné přípravě. Investice do vzdělání, které zohledňují potřeby občanů a hospodářství, vedou k vyšší produktivitě a k vyšším příjmům z daní a z příspěvků na sociální zabezpečení. Podle propočtů OECD v oblasti úročení veřejných výdajů na vzdělávání činí výnosy v průměru 7,8 %⁽²⁰⁾. Ústředním prvkem národních strategií sociálních investic musí být podpora zaměstnanosti mladých lidí. Členské státy jsou právem vyzývány, aby přijaly důrazná opatření pro mladé lidi, především pro ty, kteří nepracují ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy (NEETs – not in employment, education or training). Hospodářské ztráty z důvodu vytržení mladých lidí z trhu práce popř. ze systému vzdělávání odhaduje Eurofound na více než 150 mld. eur ročně, tj. na 1,2 % evropského HDP⁽²¹⁾.

⁽¹²⁾ *Drivers of Female Labour Force Participation in the OECD*, OECD Social, Employment and Migration Working Papers 145, OECD Publishing, Thévenon, Olivier (2013).

⁽¹³⁾ Výsledek studie: každé euro investované v roce 2010 do mobilních služeb vytváří protihodnotu ve výši 3,70 eur (s. 9), Studie zum gesellschaftlichen und ökonomischen Nutzen der mobilen Pflege- und Betreuungsdienste in Wien mittels einer SROI-Analyse, Schober, C. a kol. autorů, Vídeň (2012).

⁽¹⁴⁾ SWD(2012) 95 final.

⁽¹⁵⁾ Úř. věst. C 11, 15.1.2013, odstavec 4.7.5.

⁽¹⁶⁾ Zur ökonomischen Notwendigkeit eines investiven Sozialstaates, WIFO, Famira-Mühlberger, U (2014), Vídeň.

⁽¹⁷⁾ *Investiver Sozialstaat Wachstum, Beschäftigung und finanzielle Nachhaltigkeit* Volkswirtschaftliche und fiskalische Effekte des Ausbaus der Kinderbetreuung in Österreich, AK Europa (2013), Brusel, resp. Eurofound (Ref.: EF1344).

⁽¹⁸⁾ Viz *The rate of return to the HighScope Perry Preschool Program*, Journal of Public Economics, Heckman, J.J. a kol. autorů, (2010), svazek 94 (1-2), s. 114-128.

⁽¹⁹⁾ COM(2013) 778 final.

⁽²⁰⁾ Viz poznámka pod čarou č. 18.

⁽²¹⁾ Mladí lidé a skupina NEET v Evropě: První zjištění, Eurofound (EF1172EN).

4.5 Investice do podpory zaměstnanosti: vysoká nezaměstnanost – v první řadě nezaměstnanost mladých lidí a dlouhodobá nezaměstnanost – je značnou zátěží nejen pro ty, kteří jí trpí, a pro jejich rodinné příslušníky. Stálá nezaměstnanost je velkým problémem i pro veřejné rozpočty a je třeba ho řešit prostřednictvím zvyšováním kvalifikace a podporou zaměstnávání⁽²²⁾. Čím déle nezaměstnanost trvá, tím obtížnější je vhodným způsobem sladit nabídku práce a poptávku po ní. Právě v ekonomice založené na znalostech a technologiích jsou nedostatečná kvalifikace a chybějící pracovní zkušenosti rozhodující překážkou trvalého úspěchu na trhu práce.

4.6 Investice do řešení demografických změn a do zlepšení pracovních příležitostí pro starší občany: EHSV opakovaně konstatoval, že trh práce je hlavním klíčem k řešení demografických změn. Využije-li se lépe stávající potenciál zaměstnanosti, lze udržet v zásadě stabilní poměr přispívajících členů a osob pobírajících dávky i přes nárůst počtu starších osob⁽²³⁾. Nehledě na očekávaný posun ve věkové struktuře se však dosud v mnoha zemích EU investovalo do podmínek pro pracovní prostředí odpovídající věku (vytvoření pracovních podmínek odpovídajících jednotlivým fázím života pracovníků) a do zvýšení účasti na trhu práce jen málo.

4.7 Investice do zdravotní prevence a rehabilitace: pozitivní efekty lze rozpoznat i v podnikové a mimopodnikové podpoře zdraví, jelikož pracovní schopnost a riziko nezaměstnanosti úzce souvisí s tělesným a duševním zdravím. Nebude-li včas rozpoznána míra ohrožení a nebude-li se řešit, budou tím trpět nejen konkrétní lidé, ale způsobí to i vysoké náklady pro společnost. K zajištění dlouhodobé udržitelnosti veřejných rozpočtů je třeba více investovat do prevence.

4.8 Investice do sociálního bydlení: stejně jako Evropský parlament a Výbor regionů vidí i EHSV klíč k sociální soudržnosti v sociálním bydlení a požaduje pro tuto oblast evropský rámec⁽²⁴⁾. Je však při tom nutné zachovat zásadu subsidiarity tak, aby členské státy mohly i nadále samy definovat kritéria pro sociální bydlení. Tyto investice mají uspokojit naléhavé sociální potřeby (zejména v oblasti boje proti chudobě a sociálního začleňování), zároveň vytvoří pracovní místa v regionech, což bude mít stabilizující účinek na ekonomiku, a např. prostřednictvím investic do tepelné izolace se přispěje k řešení problému změny klimatu a energetické chudoby⁽²⁵⁾.

4.9 Investice do bezbariérové společnosti: EHSV opakovaně upozorňoval na nutnost podpořit bezbariérovou společnost⁽²⁶⁾. Sociální investice by se v tomto smyslu měly zaměřit mj. na investice do budování veřejných prostor a bytů zohledňujících věk a zdravotní postižení, do příslušné infrastruktury na podporu mobility a do poskytování lehké přístupných, cenově dostupných a vysoce kvalitních sociálních služeb pro znevýhodněné společenské skupiny.

4.10 Investice do sociálního podnikání: EHSV vítá, že Komise uznává důležitou roli, kterou při zavádění balíčku sociálních investic hraje sociální ekonomika. Často se na jeho provádění přímo podílí. Podpora těchto úkolů vyžaduje zjednodušení přístupu k veřejným prostředkům a soukromému kapitálu tak, aby to vyhovovalo obchodnímu modelu sociálních podniků. Členské státy by měly více využívat inovativní přístupy k financování, k nimž patří například účast soukromého sektoru, což by mohlo vést dokonce k rozpočtovým úsporám⁽²⁷⁾. EHSV však znovu zdůrazňuje, že to v žádném případě nesmí vést ke komercializaci sociální politiky či k roztržitému přístupu k ní. Stát se nesmí vyvázat ze své sociálněpolitické odpovědnosti⁽²⁸⁾.

5. Politická doporučení

5.1 Změna spočívající v investicích do sociální prevence vyžaduje upuštění od jednostranné a přísné politiky úspor.

5.1.1 Z pohledu EHSV přispívá rozšíření sociálních služeb k vytváření pracovních míst více než jakékoliv jiné formy veřejných výdajů. Proto naléhá, aby byl sociální stát v Evropě dále rozvíjen moderním a udržitelným způsobem a mohl tak plně rozvinout svůj potenciál doplňkové produktivní síly evropského hospodářství.

⁽²²⁾ Why invest in employment? A study on the cost of unemployment, Brusel, Idea Consult (2012).

⁽²³⁾ Úř. věst. C 376, 22.12.2011, s. 74.

⁽²⁴⁾ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 11. června 2013 (2012/2293(INI)), Úř. věst. C 9, 11.1.2012, s. 4.

⁽²⁵⁾ Usnesení Evropského parlamentu ke sdělení Komise o sociálních investicích (PE508.296v01-00).

⁽²⁶⁾ Viz mj. TEN/515 – Přístupnost jako lidské právo (doposud nezveřejněno) a Úř. věst. C 44, 15.2.2013, s. 28.

⁽²⁷⁾ Viz poznámka pod čarou č. 3.

⁽²⁸⁾ Úř. věst. C 271, 19.9.2013, s. 91.

5.1.2 Úspěšné provedení a uplatňování široce pojatého balíčku sociálních investic vyžaduje jeho věrohodnou integraci do makroekonomického a institucionálního kontextu. Bez změny jednostranné politiky výdajových škrtnů však zejména úspěšná integrace na trhu práce ani spravedlivé zapojení do společnosti a hospodářství není reálná.

5.1.3 Ve světle balíčku sociálních investic a problémů, které jsou s ním spojené, proto EHSV zdůrazňuje požadavek evropského plánu obnovy a investic ve výši 2 % HDP⁽²⁹⁾.

5.2 *Bez finančního zajištění nelze plně využít sociálního a ekonomického potenciálu sociálních investic.*

5.2.1 Změna paradigmat směrem k investičním a preventivním strategiím v hlavních oblastech politiky (mj. v politice vzdělávání, sociálních věcí, trhu práce a zdravotnictví) bude věrohodná jen tehdy, bude-li zajištěno financování, a to jak z rozpočtu EU, tak i z rozpočtů členských států.

5.2.2 EHSV opakuje své přesvědčení, že tedy při nadcházejících konsolidacích rozpočtů nestačí pouze dbát na výdajovou stránku, nýbrž že je vedle zvýšení účinnosti a efektivity veřejných výdajů nevyhnutelné rovněž získání nových zdrojů příjmů⁽³⁰⁾. EHSV se v této souvislosti domnívá, že je třeba posílit základnu příjmů z daní do státního rozpočtu členských států, mj. zavedením daně z finančních transakcí, zrušením daňových rájů, ukončením daňové soutěže a prostřednictvím opatření proti daňovým únikům. Kromě toho je nejspíše na místě celkově přehodnotit daňové systémy a zohlednit při tom otázky příspěvků z různých druhů příjmů a majetku⁽³¹⁾.

5.2.3 EHSV sice souhlasí s názorem Komise, že Evropský sociální fond (ESF) má být hlavním nástrojem podpory sociálních investic a 20 % ESF v každém členském státě musí být vyčleněno na sociální začleňování a boj proti chudobě, nicméně se domnívá, že musí přispět i další fondy EU. Značnými prostředky na sociální služby a na péči o děti, na péči či mobilitu ve venkovských oblastech tak musí přispět Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV) či Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR). To je třeba zapracovat do národních dohod.

5.2.4 Velmi kriticky však EHSV vidí podmínky ve správě ekonomických záležitostí, které stanoví škrty prostředků na politiku soudržnosti jakožto sankci při nedodržení úkolů vytyčených na úrovni EU v makroekonomické oblasti. To bude mít nejen procyklický a restriktivní dopad na hospodářský rozvoj, ale právě v zemích využívajících program ještě více ztíží nezbytné dodatečné investice. Naproti tomu je třeba činit podněty pro růst a poskytovat podporu, aby dále vzrůstal podíl spolufinancování z evropských prostředků především v těch zemích, které krize zasáhla nejvíce.

5.3 *Sociální investice se musí stát nedílnou součástí strategie Evropa 2020 a evropského semestru.*

5.3.1 EHSV požaduje, aby byl proces koordinace evropského semestru výrazněji zaměřen na sociální investice. Stanovení nových priorit musí být výslovně zohledněno v ročních analýzách růstu i v doporučeních pro jednotlivé země. Při tom je třeba jasně vysvětlit, že větší sociální investice jsou v souladu s „konsolidací veřejných financí s příznivými dopady pro růst“.

5.3.2 V zájmu splnění tohoto cíle podporuje EHSV zahájenou debatu v rámci Evropské komise zaměřenou na uplatňování takzvaného zlatého pravidla financování (golden rule), aby byly v rámci finančních předpisů HMU vyňaty budoucí investice veřejné správy z počítání čistých státních dluhů. Tím se předejde tomu, že nebudou činěny investice s dlouhodobými čistými zisky. EHSV doporučuje vést diskusi o tom, zda by se zlaté pravidlo financování mohlo uplatňovat i na sociální investice podporované z prostředků strukturálních fondů EU.

5.3.3 Podpora sociálních investic musí být rovněž klíčovým aspektem při přezkumu integrovaných hlavních směrů pro růst a zaměstnanost v rámci přezkumu strategie Evropa 2020 v polovině období v roce 2014.

⁽²⁹⁾ Viz Úř. věst. Úř. věst C 133, 9.5.2013, s.77, odstavec 3.2.4.

⁽³⁰⁾ Viz Úř. věst. C 143, 22.5.2012, s. 94, odstavec 4.3.

⁽³¹⁾ Viz Úř. věst. C 143, 22.5.2012, s. 23, odstavec 6.1.3.1.

5.3.4 Podle EHSV je nevyhnutelné, aby všechny subjekty, do jejichž pravomoci provádění sociálních investic spadá, byly na všech úrovních více konzultovány, informovány a zapojovány do rozhodování a monitorování.

5.4 *Lepší metody a účinnější nástroje k měření úspěchu strategie častějších sociálních investic.*

5.4.1 Základy pro rozhodování o budoucím zaměření politiky musejí být kvalitnější a komplexnější. Obecně je třeba usilovat o takový přístup k sociálním investicím, který bude dynamičtější v čase, více zaměřený na životní cyklus a prevenci a bude poskytovat důvěryhodnější přehled o skutečných nákladech než pouhé statické analýzy nákladů a přínosů⁽³²⁾.

5.4.2 Vzhledem ke složitým vzájemným souvislostem různých oblastí politiky jsou nezbytné lepší metody měření úspěchu a větší transparentnost, např. na základě poměru mezi náklady a přínosy chápaného z hlediska přínosu pro celou společnost nebo formou deskriptivních scénářů různých politických opatření v průběhu času se zohledněním střednědobých a dlouhodobých perspektiv.

5.4.3 Prvním potenciálním krokem by mohl být metodický další vývoj stávajících standardizovaných dlouhodobých výhledů v jednotlivých výdajových oblastech souvisejících i s demografií (např. vzdělání, péče, zdraví, důchody). Zpráva o stárnutí pro rok 2015 by byla vhodnou příležitostí, kde by se měly odrazit „výnosy“ ze sociálních investic nezbytných a vykazovaných v závislosti na podmínkách v jednotlivých zemích. Ty byly doposud zanedbávány, a proto bylo zobrazení nákladů vždy zkreslené a nadhodnocené.

5.4.4 Otevřené zůstává i to, jaký význam mají mít sociální ukazatele v nynějším institucionálním rámci HMU. Mají-li mít v politickém zaměření skutečný význam, musí se usilovat alespoň o vylepšení ukazatelů.

5.4.5 Za zajímavé považuje EHSV i to, že Evropský parlament⁽³³⁾ požaduje po Komisi, aby vypracovala srovnávací přehled pro ukazatele společných sociálních investic, jenž by představoval mechanismus varování pro monitorování pokroku v členských státech, a vyzval ji, aby zvažila podepsání „Paktu o sociálních investicích“, který stanoví investiční cíle a zavádí kontrolní mechanismus.

5.5 *Přeprocování a konkretizace plánu na provádění balíčku sociálních investic*

5.5.1 EHSV považuje plán na provádění balíčku sociálních investic, který Komise předložila, za příliš defenzivní, a proto Komisi žádá, aby předložila konkrétnější a dlouhodobější plán, minimálně do roku 2020.

V Bruselu dne 26. března 2014

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE

⁽³²⁾ Viz Evropská komise, Sociální agenda, květen 2013, s. 15.

⁽³³⁾ Viz poznámka pod čarou č. 27.

III

(Přípravné akty)

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

497. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ EHSV VE DNECH 25. A 26. BŘEZNA 2014

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Vytvoření vnitřního trhu s elektřinou a optimální účinek veřejných zásahů

(C(2013) 7243 final)

(2014/C 226/05)

Zpravodaj: **pan COULON**

Spoluzpravodaj: **pan IONIȚĂ**

Dne 5. srpna 2013 se Komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Vytvoření vnitřního trhu s elektřinou a optimální účinek veřejných zásahů

C(2013) 7243 final.

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 10. března 2014.

Na 497. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 25. a 26. března 2014 (jednání dne 25. března), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 135 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 1 člen se zdržel hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vítá nové sdělení, jehož účelem je poskytnout členským státům vodítko pro to, jak co nejvíce vytěžit z veřejných zásahů. EHSV považuje toto sdělení za příležitost k přenastavení politik na základě zkušeností nabytých v členských státech a k novému impulsu pro integraci trhu s elektřinou v EU prostřednictvím jasnějšího zaměření se na výhody pro veřejnost (především na nejzranitelnější obyvatele) a na potírání energetické chudoby v EU.

1.2 EHSV doporučuje vyjasnit pojmy veřejný zásah a státní podpora. Maximální využívání veřejných zásahů neznamená, že zásahy (podpora) by se měly systematicky omezovat nebo rozšiřovat, ale že by se spíše měly optimalizovat.

1.3 EHSV žádá o zvýšení soudržnosti v Evropě, pokud jde o státní či místní veřejné zásahy, aby se předešlo riziku kontraproduktivního dopadu.

1.4 EHSV doporučuje Komisi, aby dávala pozor na to, aby cíle jejího sdělení nebránily plnění cílů na rok 2020.

1.5 Lépe integrovaný, prohloubenější a plynulejší trh s elektřinou by měl být prospěšný pro producenty i spotřebitele (včetně malých a středních podniků, řemeslníků a dalších malovýrobců). Nicméně státní hranice tvoří nadále výrazné překážky (předpisy, přenosová kapacita, cenová struktura atp.).

1.6 EHSV připomíná, že je naléhavě nutné rozvíjet dopravní infrastrukturu a posílit elektrická propojení.

1.7 EHSV je zastáncem myšlenky centralizace režimů podpory obnovitelných zdrojů na evropské úrovni a doporučuje Komisi, aby dále usnadnila mechanismy spolupráce mezi členskými státy, a podpořila se tak přeshraniční podpora.

1.8 EHSV souhlasí s tím, že podpora novým technologiím by se v průběhu jejich zdokonalování měla přehodnocovat. EHSV se domnívá, že by Komise měla sestavit jasnou definici „vyspělých zdrojů energie“, kterou by bylo možné v průběhu času zlepšovat.

1.9 EHSV souhlasí, že vnitřní trh s elektřinou není samoúčelný. Musí být navržen tak, aby byl prospěšný pro všechny spotřebitele, zejména ty nejzranitelnější. EHSV je zastáncem myšlenky přijmout opatření na evropské úrovni, která by posílila postavení spotřebitelů jakožto klíčových aktérů na evropském trhu s elektřinou, a mohli se tak stát aktivními spotřebiteli. EHSV vyzývá Komisi, aby zvýšila své úsilí v tomto směru a předložila opatření a iniciativy zaměřené na lepší způsob využití veřejných zásahů k vymýcení energetické chudoby.

1.10 EHSV zdůrazňuje, že elektřina je základní komoditou a je nutné ji jako takovou spravovat. V obecném hospodářském zájmu může členský stát v souvislosti s ní stanovit určité povinnosti veřejné služby. Všeobecný přístup k energii by měl být ústředním bodem evropské energetické politiky a měl by být stanoven ve Smlouvě. V zájmu hospodářské soutěže by co nejvyšší využívání veřejných zásahů v energetice nemělo vést ke snížení nebo omezení povinností veřejné služby, které se členské státy rozhodly stanovit. EHSV žádá Komisi, aby byla v této věci maximálně ostražitá a aby přijala opatření k lepšímu zaručení a k posílení těchto povinností veřejné služby bez ohledu na omezení plynoucí ze stávajících úsporných opatření.

2. Úvod

2.1 Evropská unie si v roce 2008 vytyčila ambiciózní cíle v oblasti změny klimatu a energetiky (20-20-20). Novým evropským rámcem pro klima a energetiku do roku 2030 ze dne 22. ledna 2014 se bude zabývat jednou z budoucích stanovisek EHSV. Členské státy již zaznamenaly pokrok na cestě k dosažení cílů v oblasti obnovitelné energie, ve velké míře jako výsledek veřejných intervencí.

2.2 Hlavy států a předsedové vlád členských států EU navíc v únoru 2011 prohlásili, že cílem je dokončit do roku 2014 vnitřní trh s energií. Komise od té doby publikovala řadu dokumentů sledujících tento cíl. 15. listopadu 2012 zveřejnila sdělení nazvané Zajistit fungování vnitřního trhu s energií, které obsahovalo první posouzení vnitřního trhu s energií a akční plán pro jeho dokončení. Po sdělení následovalo veřejné slyšení týkající se vnitřního trhu s energií, přiměřenosti kapacity na výrobu energie a kapacitních mechanismů.

2.3 Dne 5. listopadu 2013 zveřejnila Komise další sdělení (Vytvoření vnitřního trhu s elektřinou a optimální účinek veřejných zásahů) a pět dokumentů svých útvarů, které obsahují pokyny týkající se kapacitních mechanismů, režimů podpory pro obnovitelné zdroje energie, ujednání o spolupráci mezi členskými státy v oblasti obnovitelných zdrojů a řešení v oblasti reakce na poptávku.

2.4 Komise poukazuje na to, že s vytvořením vnitřního trhu a plněním cílů v oblasti klimatu a energetiky vznikly nové výzvy, které si žádají nové formy veřejného zásahu, zejména na státní úrovni, a proto je potřeba rozvíjet a podporovat obnovitelné zdroje energie, zajistit odpovídající výrobní kapacity atp.

2.5 Smyslem tohoto sdělení Komise je poskytnout členským státům pokyny k tomu, jak co nejlépe využít veřejných zásahů, přizpůsobit stávající intervenční opatření a navrhnout nová. Špatně uzpůsobený veřejný zásah by mohl vážně narušit trh a mohly by v jeho důsledku vzrůst ceny energie pro domácnosti i podniky. Komise proto navrhla soubor opatření, jež se mají přijmout před jakýmkoliv veřejným zásahem: zjišťování specifického problému a jeho příčin; prokázání, že trh ho nemůže vyřešit; posouzení vzájemného působení s dalšími politickými cíli a koordinace různých nástrojů veřejného zásahu; posouzení alternativních možností; minimalizace dopadů na elektrické soustavy; udržení intervenčních nákladů na nízké hladině; uvážení nákladů výrobců a soukromých osob; monitorování, hodnocení a ukončování těchto opatření po dosažení stanoveného cíle.

2.6 Cílem je podle Komise vybudovat postupně evropský trh s energií, na němž řádně funguje nabídka a poptávka, cenové signály jsou v souladu s cíli politiky, zúčastněné subjekty mají stejné výchozí podmínky a výroba energie je účinná. Technologie by se se svým zdokonalováním měly postupně podrobovat tržním cenám a podpůrná opatření by se měla nakonec ukončit. V praxi to bude znamenat odstraňování výkupních tarifů a přechod k výkupním premiím a jiným podpůrným nástrojům s cílem podpořit producenty v reakci na tržní trendy. Komise rovněž naléhá na členské státy, aby lépe koordinovaly své strategie obnovitelné energie, a spotřebitelům se tak snížily náklady (ceny energie a energetické daně). Režimy podpory by měly být více vzájemně přizpůsobeny.

2.7 Sdělení sice není právně závazné, nicméně definuje základní zásady, které Komise použije při hodnocení veřejných zásahů v oblasti režimů podpory obnovitelných zdrojů energie, mechanismů ovlivňujících kapacitu a opatření uzpůsobujících poptávku spotřebitelů. Tyto zásady budou mít tedy dopad na způsob uplatňování pravidel Evropské unie pro státní podporu a provádění právních předpisů EU v oblasti energetiky. Komise rovněž hodlá navrhnout právní nástroje k zajištění toho, aby se tyto zásady uplatňovaly v plné míře.

3. Přípomínky EHSV

3.1 EHSV opakovaně tvrdí, že považuje vnitřní trh s energií za příležitost a že se musí učinit veškeré kroky k tomu, aby fungoval ku prospěchu spotřebitelů z řad průmyslu a domácností, přičemž je nutné úzce zapojit organizace občanské společnosti, aby se předešlo energetické chudobě a bojovalo se proti ní⁽¹⁾.

Na cestě k jednotnému trhu – odstranění překážek

3.2 EHSV vždy podporoval iniciativy Komise, jejichž účelem je dokončení vnitřního trhu s energií. EHSV rovněž poukazuje na to, že za tímto účelem podporuje zásadu vytvoření Evropského energetického společenství, jež by podporou solidarity, spolupráce a integrace umožnilo optimálně posílit společnou správu energetických záležitostí, přičemž by se zaměřilo především na otázky trhu a infrastruktury.

3.3 Vnitřní trh nemůže být vytvořen, pokud budou stále existovat „státní hranice“ bránící obchodu s energií. S přeshraniční kapacitou by se mělo zacházet úplně stejně jako s jakýmkoliv jiným vedením či potrubím, které nepřekračuje hranice. Ve sdělení by se mělo zdůraznit, že velkou překážkou skutečného odstranění státních hranic uvnitř vnitřního trhu s energií zůstává kromě rozdílů ve vnitrostátních předpisech rovněž přístup k přeshraniční kapacitě. Například zevšeobecnění stanovování cen a přidělování kapacity u přenosu ve všech členských státech na metodu vstupu/výstupu by mohlo oživit přeshraniční obchod a je vhodnější než metoda od bodu k bodu, která vytváří pobídky pro investice provozovatelů přenosových soustav do odstraňování úzkých míst toku energie na hranici oblasti, již obsluhují. Bude to ku prospěchu všech účastníků trhu, včetně těch na trhu s energií z nestálých obnovitelných zdrojů. Kromě Evropské sítě provozovatelů elektroenergetických přenosových soustav (ENTSO-E) musí i Komise a Agentura pro spolupráci energetických regulačních orgánů (ACER) přezkoumat mechanismy přidělování kapacity a stanovit odpovědnosti provozovatelů přenosových soustav, co se týče energetické burzy. Je zapotřebí provést přezkum, aby se zaručilo, že na státních hranicích neexistují žádná potenciální umělá úzká místa, která by mohla omezit toky energie mezi členskými státy. Taková umělá úzká místa mohou vzniknout v důsledku národních protekcionistických politik, jejichž účelem je zavedení jednotných domácích tarifů, nebo případných obchodních zneužití ze strany vnitrostátních provozovatelů přenosových soustav, kteří posouvají úzká místa toku energie na hranice oblasti, již obsluhují. Taková pravidla by podnítila provozovatele přenosových soustav, aby směřovali své investice do lepších přeshraničních propojení přenosových soustav.

3.4 EHSV žádá o posílení elektrických propojení, aby se dokončil vnitřní trh s energií. EHSV podporuje veškeré iniciativy, které usnadní využívání elektrických sítí a zvýší jejich efektivitu s ohledem na rozvoj obnovitelných zdrojů. Schvaluje tedy spolupráci jako Coreso, jež je zárodkem celoevropskému řízení dodávek elektrické energie.

Obnovitelné zdroje a přiměřená výroba

3.5 EHSV navíc důsledně propaguje vyšší využívání obnovitelných zdrojů energie⁽²⁾. EHSV podporuje cíle plánu do roku 2050.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 133, 9.5.2013, s. 27–29; Úř. věst. C 68, 6.3.2012, s. 15–20; Úř. věst. C 341, 21.11.2013, s. 21–26.

⁽²⁾ Úř. věst. C 77, 31.3.2009, s. 43–48; Úř. věst. C 44, 15.2.2013, s. 133–139; Úř. věst. C 229, 31.7.2012, s. 126–132.

3.6 Ustanovení týkající podpory obnovitelných zdrojů byla zavedena v době, kdy podíl obnovitelných zdrojů na výrobě energie byl malý a tato technologie v plenkách. Podíl obnovitelných zdrojů na skladbě zdrojů energie je dnes mnohem vyšší a bude nadále dlouhodobě růst. EHSV souhlasí s Komisí, že je nutné zhodnotit veřejné zásahy se zohledněním zásady subsidiarity a stupně vyspělosti zdrojů a technologií k výrobě energie. Domnívá se však, že by Komise měla jasně definovat „vyspělé zdroje energie“ a revidovat tuto definici na základě budoucího technologického pokroku. EHSV dále zdůrazňuje, že hodnocení a uzpůsobení ustanovení týkajících se podpory obnovitelných zdrojů by mělo probíhat tak, aby spotřebitelé, zejména ti nejzranitelnější, mohli plně těžit z evropského trhu s elektřinou. EHSV doporučuje, aby se dohlédlo na to, že toto uzpůsobení podpory nezkomplikuje dosažení cílů strategie Evropa 2020. EHSV doporučuje Komisi, aby tomuto aspektu věnovala pozornost v návrzích nových pokynů Unie pro státní podporu v oblasti energetiky a životního prostředí.

3.7 Podobně by se měla ukončovat státní podpora obnovitelných zdrojů u vyspívajících technologií, a měla by být koordinována s rozvojem funkčního trhu s emisemi. EHSV souhlasí s Komisí v tom, že podpora obnovitelných zdrojů by měla být flexibilní, úměrná, regresivní a konkurenční, aby obnovitelné zdroje mohly ve stále vyšší míře reagovat na tržní signály a konkurovat konvenčním jednotkám. Příímá podpora obnovitelných zdrojů by se měla postupně nahrazovat fungujícím trhem s emisními povolenkami a podle toho odbourávat.

3.8 EHSV vítá iniciativy Komise, jejichž smyslem je centralizovat podporu obnovitelných zdrojů na evropskou úroveň. Komise by měla dále podpořit mechanismy spolupráce mezi členskými státy za účelem propagace přeshraniční podpory, které jsou v současnosti málo využívány. Centralizování podpory na evropskou úroveň se také těžko stane realitou, dokud budou členské státy schopné vytvářet si vlastní politiky umožňující „parazitování“ na sousedních zemích či zatěžující tyto země negativními omezeními (např. podpora rychlého rozvoje obnovitelných zdrojů energie v Německu vytváří v sousedním Polsku a České republice kruhové toky energie, jež vedou k dodatečným nákladům na elektrickou energii v těchto zemích, aby se vyrovnaly a zabezpečily dodávky). Je snadnější řešit tyto problémy nyní, dokud je systém relativně mladý, než později, až budou důsledky závislosti na zavedených postupech silnější.

3.9 Jednou z konkrétních výzev týkajících se integrace energie z obnovitelných zdrojů je fakt, že její produkce není stálá, což vyžaduje vyrovnávací, záložní či rezervní kapacity. Ve sdělení je zdůrazněno riziko, že podpora záložních kapacit ze strany členských států může být ve skutečnosti podporou neúčinných elektráren nebo subvencováním fosilních paliv. Tento problém by měl být nejprve zmírňován rozvojem vnitrodenních, vyrovnávacích a pomocných trhů. Pokud se tyto ukáží jako skutečně efektivní, budou fungovat přeshraničně a vydávat správné cenové signály, mohly by nakonec regulovat trh do té míry, že zmizí potřeba dodatečných kapacitních mechanismů. Všechny mechanismy odměňování rezerv či kapacit musí být založené na trhu, technologicky neutrální, nediskriminační a otevřené přeshraniční účasti⁽³⁾.

3.10 Normy a mechanismy pro zajištění odpovídající výroby energie se v současnosti mezi členskými státy liší, jelikož se v nich liší i problémy s vyrovnáváním nabídky a poptávky. K zabezpečení dodávek a vytvoření vnitrostátních rezerv jsou nezbytné veřejné zásahy. Vzhledem k rostoucí propojenosti a vzájemné závislosti trhů a s cílem předejít současné existenci různých, fragmentovaných systémů by se měla podporovat konzultace a spolupráce mezi zeměmi, zejména v rámci Koordinační skupiny pro otázky elektrické energie, a Komise by se měla zabývat realizací trhu pro evropskou výrobní kapacitu a vyjít přitom z dosavadních pozitivních zkušeností.

Veřejné zásahy

3.11 EHSV souhlasí s Komisí v tom, že veřejné zásahy hrají důležitou úlohu v plnění cílů evropské politiky v oblasti energetiky a změny klimatu. Domnívá se, že maximální využívání veřejných zásahů by nemělo nutně znamenat omezování či rozšiřování veřejného úsilí, ale spíše jeho optimalizaci. Je toho názoru, že zásahy tohoto druhu musí hrát ještě významnější úlohu v boji proti energetické chudobě. Je podle něj vhodné více využívat tyto zásahy v této oblasti a vyzývá Komisi, aby předložila související návrhy a opatření.

3.12 Rád by ovšem zdůraznil, že je důležité učinit kroky k zajištění toho, aby veřejné zásahy na státní, regionální a místní úrovni byly v Evropě v souladu. Na evropské úrovni mohou být tyto zásahy za určitých podmínek kontraproduktivní.

⁽³⁾ Eurelectric, 17. ledna 2014.

3.13 EHSV zároveň poukazuje na to, že skladba zdrojů energie spadá do svrchovanosti jednotlivých států, pokud výrazně nenarušuje hospodářskou soutěž a je v souladu s pravidly pro státní podporu. Vzhledem k tomu, že takové zásahy mají dopad na jiné evropské země, se EHSV domnívá, že by se měla zvýšit koordinace mezi členskými státy, zejména v rámci Koordinační skupiny pro otázky elektrické energie, aby se dosáhlo většího souladu na evropské úrovni.

3.14 EHSV v této souvislosti upozorňuje na to, že by bylo vhodné, kdyby Komise činila jasný rozdíl mezi veřejným zásahem a státní podporou.

3.15 Veřejný zásah má dopad na ceny elektřiny a náklady na ni. Komise uznává, že je obtížné určit cenu každé technologie výroby energie na srovnatelném základě, a tedy posoudit potřebnou hladinu veřejného zásahu. EHSV se v jednom z budoucích stanovisek bude podrobně zabývat zprávou a sdělením Komise o cenách energie a nákladech na energii v Evropě, jež byly zveřejněny 22. ledna 2014. Výbor znovu připomíná své doporučení, aby Komise do zprávy zahrнула analýzu energetické chudoby v Unii a evropskou strategii a plán boje proti ní.

3.16 S rozšířením, prohloubením a zvýšením plynulosti trhu s elektřinou se lépe zaručí jeho stabilita a sníží se potřeba různých forem cílených nebo dočasných veřejných zásahů, které nyní způsobují koordinační problémy.

Konkurenceschopnost

3.17 Komise zcela správně zdůraznila otázky jako např. zabezpečení dodávek nebo ztráta cenové konkurenceschopnosti ekonomiky EU, které nejsou vždy slučitelné s cíli 20-20-20 nebo cíli na rok 2050. Plnění cílů balíčku v oblasti klimatu tak zvyšuje náklady jednotlivců a průmyslu na energii a omezuje konkurenceschopnost. Podpora obnovitelných zdrojů může na druhé straně vést k přehnaně nízkým velkoobchodním cenám elektřiny a narušit investiční signály u rezervní kapacity. Nástroje k dosažení cílů 20-20-20 se musí řádně monitorovat, aby se zaručilo, že narušení nepřeváží užitek.

3.18 Další obavy zároveň vzbuzuje návrh Komise podporovat dlouhodobé smlouvy o výstavbě nových elektráren, které mají být uzavírané mezi producenty elektřiny a budoucími konečnými spotřebiteli za účelem zajištění konkurenceschopnosti energeticky náročných odvětví. Komise konstatuje, že existují rizika uzavírání trhů, a tyto smlouvy by se měly pečlivě přezkoumat, aby se zjistilo, zda jejich výhody převáží náklady nebo zda ve skutečnosti naruší hospodářskou soutěž. Energeticky nároční spotřebitelé se navíc zajímají spíše o elektrárny na konvenční paliva, na něž se z hlediska dodávek energie dá spolehnout. Jejich podpora by mohla zmařit další politiky EU, počínaje podporou obnovitelných zdrojů a konče dodržováním směrnice o průmyslových emisích. V krajním případě je pro tvůrce rozhodnutí obzvláště nepřijemné, pokud se spotřebitel z řad průmyslu nakonec rozhodne z jakéhokoliv důvodu k přemístění výroby.

Posílení postavení spotřebitelů, boj proti energetické chudobě

3.19 EHSV plně souhlasí s tím, že vnitřní trh s elektřinou není samoúčelný. Trh s elektřinou musí být prospěšný pro všechny, a zejména pro nejzranitelnější obyvatele. Je nutné vyvinout úsilí o jeho dokončení, jelikož je v současnosti příliš roztržitý. To negativně ovlivňuje svobodu evropských spotřebitelů zvolit si dodavatele a svůj rozpočet (ceny jsou příliš vysoké), zabezpečování dodávek energie v Evropě a úsilí o řešení změny klimatu a energetického přechodu. Mělo by se zvýšit zaměření evropské energetické politiky na vymýcení energetické chudoby.

3.20 Reakce na poptávku a energetická účinnost nabízejí ohromný potenciál pro omezení energetických špiček. Ten je však navzdory technologickému pokroku nevyužit. EHSV se důrazně zasazuje o posilování postavení spotřebitelů při ovlivňování jejich energetického „života“, jež by jim umožnilo stát se aktivními spotřebiteli. Technologie jako inteligentní měřicí přístroje musí být opravdu navrženy pro všechny spotřebitele, včetně těch nejzranitelnějších, a být plně účinné a užitečné tak, že budou poskytovat snadno pochopitelné a transparentní informace bez dodatečných nákladů, čímž usnadní inteligentní přizpůsobení poptávky po energii (a zajistí se bezpečnost/důvěrnost údajů). EHSV je zastáncem podpory výzkumu a vývoje v energetice (zejména pokud jde o inteligentní nástroje a skladování energie).

3.21 Veřejné zásahy jsou zásadně důležité i z toho důvodu, že reakce na poptávku (demand-side response, DSR) či řízení poptávky (demand-side management, DSM) má tendenci přehnaně zatěžovat zranitelné spotřebitele. Typ podpory nabízený zranitelným spotřebitelům musí být tedy přizpůsoben jejich konkrétní situaci a kritéria způsobilosti by měla být spravedlivá a předvídatelná.

3.22 EHSV je toho názoru, že technologie DSM/DSR nejsou samy o sobě dostatečné k uzpůsobení a omezení poptávky. EHSV je zastáncem zintenzivnění osvěty spotřebitelů a posílení jejich postavení na evropské úrovni prostřednictvím různých iniciativ podporovaných z fondu energetické solidarity⁽⁴⁾. EHSV podporuje zlepšení energetické účinnosti budov (s profesionální energetickou certifikací), odstraňování neizolovaných míst a postupné rušení prodeje nebo pronájmu takto špatně izolovaných budov.

3.23 Evroptští spotřebitelé energie patří mezi ty nejméně spokojené s trhem. Mezi hlavní otázky, jimiž je třeba se zabývat na straně spotřebitelů, aby se podpořil rozvoj dobře fungujícího trhu s energií, patří: přístup k energii, objektivní a spolehlivé informace o nabídkách včetně nezávislých srovnání, transparentnost smluvních podmínek, ochrana před klamavými a agresivními tržními praktikami, jednotné kontaktní místo pro poskytování informací, srozumitelné informace pro spotřebitele, účinné uplatňování směrnice o energetické účinnosti, usnadňování změny poskytovatele, účinné prostředky odškodnění v případě oprávněných stížností⁽⁵⁾ a opatření boje proti energetické chudobě. K zajištění spravedlivé hospodářské soutěže a výhod pro spotřebitele je rovněž zásadní nezávislé monitorování trhů s energií. Pokrok v těchto oblastech by mohl zajistit širší společenskou a politickou podporu energetické politiky EU.

3.24 EHSV podporuje místní výrobu obnovitelné energie tzv. aktivními spotřebiteli⁽⁶⁾. Tento fenomén se rychle šíří v mnoha zemích, zejména ve Spojeném království a Německu. Je to zásadně důležité pro energetickou rovnováhu v Evropě, levnější dodávky energie a snižování emisí CO₂. Úloha aktivních spotřebitelů na trhu s energií souvisí s bojem proti energetické chudobě. Díky inteligentním rozvodným soustavám a inteligentním měřicím přístrojům může aktivní spotřebitel zajistit výměnu energetických služeb generovaných v malé elektrárně. Do konce roku 2020 bude ve Spojeném království přibližně 8 milionů zařízení tohoto druhu, která budou vyrábět zhruba 40 GW elektrické energie. Počet zaměstnaných lidí přesáhne 100 000. Aktivním spotřebitelům by měla být poskytována veřejná podpora na odstranění legislativních překážek a finanční či provozní podpora ve formě montáže a údržby, zejména v oblasti investic. Musí však rovněž existovat účinná regulace, pomocí níž by se zaručilo, že aktivní spotřebitelé budou přiměřeně odpovědní za nerovnováhu, již mohou způsobit při dodávání energie do systému, a vytvořily by se tržní nástroje a mechanismy stanovování cen, jež budou tyto spotřebitele podněcovat ke snižování takové nerovnováhy.

3.25 Elektrina není komodita jako každá jiná. Je základní společnou komoditou a je nutné ji jako takovou spravovat. V obecném hospodářském zájmu může členský stát v souvislosti s ní stanovit určité povinnosti veřejné služby. EHSV opakovaně požadoval, aby byl univerzální přístup k energii zahrnut mezi cíle energetické politiky EU a zakotven ve Smlouvě. EHSV proto zdůrazňuje, že je nutné postarat se o to, aby povinnosti veřejné služby týkající se veřejného zájmu, pokud je zavedly členské státy na základě směrnice 2009/72/ES (zejména bezpečnost, přístup k energii a energii za přijatelné ceny, pravidelnost, kvalita a cena elektřiny, ochrana životního prostředí včetně energetické účinnosti a ochrany klimatu podle definice čl. 3 odst. 2 a 3 této směrnice), nebyly v průběhu racionalizace veřejných zásahů v souladu se zásadou konkurenceschopnosti oslabeny. EHSV vyzývá Komisi, aby byla v tomto ohledu maximálně ostražitá a aby o tomto zásadním aspektu podávala každoročně zprávu. Žádá, aby do své výroční zprávy o vnitřním trhu zahrnula specifitější a podrobnější hodnocení toho, jak jsou povinnosti veřejné služby plněny v členských státech, a dále požaduje specifické iniciativy, aby tyto povinnosti byly na evropské úrovni lépe zaručeny, či dokonce posíleny.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 341, 21.11.2013, s. 21–26.

⁽⁵⁾ Consumer rights in electricity and gas markets – BEUC position paper, prosinec 2013.

⁽⁶⁾ Aktivní spotřebitelé jsou malí nezávislí producenti elektřiny, již nejčastěji vyrábějí v malých zařízeních umístěných za domem (např. v malých větrných turbínách či solárních panelech, získávají teplo rekuperačí pomocí tepelných čerpadel atp.). Určujícím rysem aktivních spotřebitelů je to, že mohou vyrábět energii pro vlastní spotřebu nebo ji prodávat do širší sítě.

Řízení

3.26 Transparentnost a integrita velkoobchodu s energií mají zásadní význam pro ochranu zájmů všech občanů – jsou důležité, aby se předešlo přemrštěným cenám pro konečné spotřebitele a podpořilo se dobré řízení energetických společností, ať už státních či soukromých. Komise by měla zhodnotit používání nařízení REMIT a v případě potřeby navrhnout nějaká řešení. Transparentnost velkoobchodu by umožnila rychle odhalit záležitosti, jako je zneužívání trhu nebo protisoutěžní chování, a podpořit zásah orgánů pro ochranu hospodářské soutěže.

V Bruselu dne 25. března 2014

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o námořnících, kterou se mění směrnice 2008/94/ES, 2009/38/ES, 2002/14/ES, 98/59/ES a 2001/23/ES

(COM(2013) 798 final – 2013/0390 (COD))

(2014/C 226/06)

Zpravodaj: **pan POLYZOGOPOULOS**

Dne 19. listopadu 2013 se Komise, dne 29. listopadu 2013 Rada a dne 21. listopadu 2013 Evropský parlament, v souladu s čl. 153 odst. 2 a článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o námořnících, kterou se mění směrnice 2008/94/ES, 2009/38/ES, 2002/14/ES, 98/59/ES a 2001/23/ES

COM(2013) 798 final – 2013/0390 (COD).

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 10. března 2014.

Na 497. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 25. a 26. března 2014 (jednání dne 25. března), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 136 hlasy pro, 4 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vítá tuto směrnici, jejímž cílem je zvýšit úroveň ochrany práv zakotvených v Listině základních práv EU a zajistit rovné podmínky hospodářské soutěže na úrovni Unie.

1.2 EHSV je potěšen návrhem vyřešit otázku výjimek, které mohou námořníkům omezit možnost využívat stejných práv daných evropskými pracovní právními předpisy, jež mají pracovníci, kteří vykonávají své povolání na pevnině.

1.3 EHSV se domnívá, že návrh představuje krok správným směrem pro přilákání mladých lidí v EU do námořnických a rybářských profesí a pro dlouhodobou udržitelnost námořnických povolání, neboť zvyšuje atraktivitu těchto odvětví a stanoví pro ně stejné pracovní podmínky, jaké platí pro pracovní místa na pevnině.

1.4 EHSV podotýká, že zvláštnosti a potřeby tohoto mimořádně důležitého odvětví byly zohledněny díky flexibilnímu přístupu, který Komise zvolila – zkoumá totiž čtyři různé možnosti politiky a případ od případu vyhodnocuje, zda je odůvodněné, aby se k tomuto odvětví přistupovalo odlišně, a vyhýbá se tak uplatňování univerzálních řešení.

1.5 EHSV je toho názoru, že návrh směrnice může přispět k rozvoji zaměstnanosti v námořním odvětví a v odvětví rybolovu a ke zlepšení životních a pracovních podmínek, sociální ochrany a sociálního dialogu, v souladu s obecnými politickými cíli stanovenými v článku 151 Smlouvy o fungování Evropské unie.

1.6 EHSV připomíná, že podle předběžné studie, která byla provedena v rámci zvláštní pracovní skupiny pro zaměstnanost a konkurenceschopnost v oblasti námořní dopravy, se nepoměr mezi nabídkou a poptávkou v zemích OECD může zvýšit na 70 000 důstojníků a 221 000 námořníků⁽¹⁾. Aby zůstal zachován podíl evropských námořních důstojníků na celkovém počtu pracovních míst v námořním odvětví ve světě z roku 2010, bude v nadcházejícím desetiletí nutné zvýšit jejich počet v západních zemích EU o 10 % a ve východních o 20 %⁽²⁾.

⁽¹⁾ Sulpice, Guy, 2011, Study on EU Seafarers Employment: Final Report (Studie zaměstnanosti námořníků v EU – závěrečná zpráva), Evropská komise, Generální ředitelství pro mobilitu a dopravu, ředitelství C, námořní doprava (MOVE/C1/2010/148/SI2.588190), s. 34.

⁽²⁾ Tamtéž, s. 35.

1.7 Dále se EHSV domnívá, že návrh směrnice může pomoci nastolit na evropském trhu rovné podmínky hospodářské soutěže tím, že řeší situaci, kdy jsou některé podniky osvobozeny od povinností, např. v oblasti informování a projednávání, jež musí plnit jejich konkurenti sídlící v jiných členských státech. Podotýká, že vzhledem k mezinárodnímu charakteru námořních činností a ke konkurenci, jež v tomto odvětví panuje, je nutné zajistit rovné podmínky hospodářské soutěže uvnitř EU, ale i na celosvětové úrovni, a zdůrazňuje význam účinného potírání sociálního dumpingu a nekalé soutěže. Nicméně řada činností vykonávaných na pevnině je vystavena mezinárodní konkurenci a skutečnost, že existuje také v námořním odvětví, není důvodem k tomu, aby byla námořníkům upírána významná pracovní a sociální práva.

1.8 EHSV nicméně zdůrazňuje, že návrh směrnice sám o sobě nestačí ke zvýšení atraktivity námořního odvětví a že by měl být doprovázen opatřeními a iniciativami, které Výbor již navrhoval v oblasti odborné přípravy, vzdělávání, výzkumu a posílení ochrany zdraví a bezpečnosti, a současně by se měla mimo jiné podnítit podnikavost a inovace s cílem zajistit poskytování bezpečných, efektivních, konkurenceschopných a kvalitních služeb.

1.9 Vzhledem k tomu, že několik let před předložením návrhu směrnice byly prováděny rozsáhlé konzultace a posouzení dopadů, EHSV důrazně doporučuje zkrátit pětileté přechodné období pro vstup směrnice v platnost (článek 8) na tři roky.

2. Úvod

2.1 Evropské námořní odvětví má ve světě vedoucí postavení a zaměstnává 345 455 námořníků⁽³⁾. Zhruba 30 % obchodních námořních lodí pluje pod vlajkou některého z členských států EU a pokud jde o hrubou prostornost, představuje Unie 19,2 % světového loďstva⁽⁴⁾.

2.2 Odvětví rybolovu a zpracování jeho produktů dává práci více než 350 000 lidí, přičemž pět členských států (Dánsko, Španělsko, Francie, Nizozemsko a Spojené království) tvoří 60 % produkce Unie, a v odvětví rybolovu se v EU ročně uloví 6,4 milionů tun ryb⁽⁵⁾.

2.3 Globalizace, obzvláště za současné krize, však staví pracovní místa v námořním odvětví a jeho konkurenceschopnost před vážné problémy, což se nutně kvalitativně a kvantitativně odráží na různých aspektech zaměstnanosti v tomto odvětví.

2.4 Deregulace trhu práce v námořním odvětví, která se postupně šířila od počátku 80. let 20. století⁽⁶⁾, byla provázena poklesem počtu evropských námořníků, nedostatkem řádně vyškolených zaměstnanců a náborem námořníků ze třetích zemí. Tento vývoj lze přičíst⁽⁷⁾ především tomu, že námořníci mají omezené možnosti kariérního postupu, pracují v odloučení a daleko od svých rodin a jejich profese je znevažována, jelikož panuje představa, že se jedná o nejisté zaměstnání vykonávané ve špatných podmínkách.

2.5 Příčiny tohoto zhoršení situace lze najít na straně poptávky i nabídky a v konkurenčním tlaku v námořním odvětví, který – za složitě situace spojené s globalizací a strukturálními krizí cyklické povahy – vede ke snižování platů.

3. Návrh směrnice

3.1 Předmětný návrh směrnice zavádí změny platných směrnic⁽⁸⁾, které námořníky a rybáře ze své oblasti působnosti buď vylučují, nebo členským státům toto vyloučení bez výslovného odůvodnění umožňují. Členské státy tohoto vyloučení využily různým způsobem.

⁽³⁾ SWD(2013) 0461 final.

⁽⁴⁾ Svaz provozovatelů námořních plavidel Evropského společenství (ECSA), výroční zpráva za období 2011–2012.

⁽⁵⁾ Eurostat, statistiky rybolovu, září 2012.

⁽⁶⁾ Silos, J. M., Piniella, F., Monedero, J., & Walliser, J. (2012), Trends in the global market for crews: A case study (Vývoj na světovém trhu pro posádky: případová studie), *Marine Policy*, 36(4), 845–858.

⁽⁷⁾ COM(2006) 275 final, svazek II, příloha, kapitola 2.5.

⁽⁸⁾ Týká se to směrnice 2008/94/ES o ochraně zaměstnanců v případě platební neschopnosti zaměstnavatele, směrnice 2009/38/ES o zřízení evropské rady zaměstnanců, směrnice 2002/14/ES, kterou se stanoví obecný rámec pro informování zaměstnanců a projednávání se zaměstnanci, směrnice 98/59/ES týkající se hromadného propouštění, směrnice 2001/23/ES týkající se zachování práv zaměstnanců v případě převodu podniků, a směrnice 96/71/ES o vysílání pracovníků v rámci poskytování služeb.

3.2 Konkrétně tento návrh směrnice uznává bezpodmínečné právo na informování námořních pracovníků a projednávání s nimi ve všech směrnících, které dříve v případě tohoto práva umožňovaly výjimky či odchylky.

3.3 Vzhledem k tomu, že nejlepší přístup může být pro každou směrnici jiný, a na základě posouzení dopadů, oblasti působnosti a možných důvodů pro udělení výjimky se Komise v návrhu rozhodla pro kombinaci čtyř možností politiky v této oblasti:

- možnost politiky 1: žádná opatření (v případě směrnice o vysílání pracovníků),
- možnost politiky 2: odchylka podmíněná zaručením rovnocenné úrovně ochrany (v případě směrnice o informování a projednávání),
- možnost politiky 3: zrušení vyloučení (v případě směrnice o evropské radě zaměstnanců a směrnice o platební neschopnosti zaměstnavatele),
- možnost politiky 4: přizpůsobení pravidel charakteristikám odvětví přijetím specifických ustanovení (v případě směrnice o hromadném propouštění a směrnice o převodech podniků).

4. Politický rámec

4.1 V zelené knize Směrem k budoucí námořní politice Unie⁽⁹⁾ byla nadnesena otázka možnosti námořních odvětví odchýlit se od některých evropských právních předpisů v oblasti pracovního a sociálního práva a otázka přezkumu těchto výjimek v úzké spolupráci se sociálními partnery a byl v ní rovněž zdůrazněn význam – z hlediska konkurenceschopnosti – námořních dovedností a udržitelné zaměstnanosti v tomto odvětví vzhledem k poklesu počtu evropských námořníků.

4.2 Ve svém sdělení ze dne 10. října 2007⁽¹⁰⁾ se Komise zavázala zlepšit právní rámec pro pracovníky v námořnických profesích, přičemž poukázala na to, že je možné, že jejich vyloučení z oblasti působnosti některých směrnic není zcela oprávněné.

4.3 Kromě toho se Komise ve své modré knize o integrované námořní politice pro Evropskou unii znovu zavázala k tomu, že v úzké spolupráci se sociálními partnery znovu posoudí „vyloučení, která mají vliv na námořní odvětví v pracovněprávních předpisech EU“⁽¹¹⁾, přičemž k cílům integrované námořní politiky patří také podpora množství a kvality pracovních míst a odborných kvalifikací v tomto odvětví vzhledem ke znepokojivému poklesu počtu pracovníků v námořnických profesích.

4.4 Evropský parlament v jednom ze svých usnesení⁽¹²⁾ vyslovil požadavek, aby měli všichni pracovníci přístup ke stejné úrovni ochrany, aniž by byly určité skupiny implicitně vylučovány z existující záchranné sítě, jak tomu často je v případě námořníků, pracovníků na lodích a příbřežních pracovníků, a aby účinné právní předpisy platily pro všechny osoby bez ohledu na místo, kde pracují.

4.5 Nedávno Komise opětovně potvrdila svůj cíl zvýšit počet a kvalitu pracovních příležitostí v námořním odvětví ve svém sdělení „Modrý růst“⁽¹³⁾ a v Limassolském prohlášení, které přijali evropsští ministři odpovědní za integrovanou námořní politiku⁽¹⁴⁾.

5. Připomínky

5.1 EHSV poukazuje na to, že návrh směrnice, který byl vypracován na základě rozsáhlých specifických i obecných konzultací, přímo vyplývá z výše uvedeného politického rámce a je logickým krokem navazujícím na cíle, závazky a úkoly, jež byly v souvislosti s budoucností námořnických profesí zdůrazněny, přičemž cílem je stanovit účinný regulační rámec, který zohledňuje celosvětové souvislosti, v nichž se námořní odvětví vyvíjí.

⁽⁹⁾ COM(2006) 275 ze dne 7. června 2006, kapitola 2.5.

⁽¹⁰⁾ COM(2007) 591 ze dne 10. října 2007.

⁽¹¹⁾ COM(2007) 575 ze dne 10. října 2007.

⁽¹²⁾ 2007/2023(INI) ze dne 11. července 2007.

⁽¹³⁾ COM(2012) 494 final ze dne 13. září 2012.

⁽¹⁴⁾ Limassolské prohlášení ze dne 7. října 2012.

5.2 EHSV se domnívá, že návrh směrnice je v souladu s jinými horizontálními politikami a cíli, jako je např. strategie Evropa 2020, zejména pokud jde o zaměstnanost, a strategie pro nové dovednosti a pracovní místa⁽¹⁵⁾, k jejímž základním cílům patří dosáhnout lepších pracovních podmínek a především přezkoumat stávající právní předpisy s cílem vytvořit inteligentnější soubor legislativních opatření v oblasti zaměstnanosti a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

5.3 EHSV již upozornil na vynětí námořníků a rybářů z evropské sociální legislativy a zdůraznil, že je nutné skoncovat s diskriminací bez ohledu na to, jaké důvody za ní stojí, a to ve všech oblastech, kde se to zdá vhodné. Vyzval Komisi, aby tyto výjimky v úzké spolupráci se sociálními partnery přehodnotila⁽¹⁶⁾.

5.4 Ve svých předchozích stanoviscích⁽¹⁷⁾ EHSV rovněž formuloval důležité připomínky a doporučení k řadě problémů souvisejících s námořní politikou a podrobně se vyjádřil k obecným otázkám politiky zaměstnanosti a sociální politiky týkajícím se námořnických profesí, ale také konkrétně k otázkám vzdělávání, odborné přípravy a certifikace, přijímání pracovníků a bezpečnosti na moři. Poukázal při tom na to, že je nutné zvýšit atraktivitu námořnických profesí pro mladé lidi a udržet je v tomto oboru a zajistit vysokou úroveň dovedností a specializace v námořních klastrech v Evropě.

5.5 Zvláště aktuální zůstávají doporučení ohledně lidských zdrojů, námořnictví a námořního know-how, která EHSV formuloval ve stanovisku Strategické cíle a doporučení pro politiku EU v oblasti námořní dopravy do roku 2018, a navrhovaná opatření v boji proti námořnímu pirátství⁽¹⁸⁾, které spolu s kriminalizací námořníků odrazuje od námořnických profesí.

5.6 EHSV poukazuje na to, že z rozsáhlých obecných a specifických konzultací vzešlo, že sice existují různé názory na to, zda jsou výjimky odůvodněné a – pokud ano – které to jsou, panuje však shoda ohledně toho, že je třeba zavést rovné podmínky hospodářské soutěže a že zde může sehrát roli zákonodárství EU. Vyjadřuje nicméně politování nad tím, že přes uskutečněné písemné konzultace nebyla tato otázka zařazena na program jednání výboru pro sociální dialog.

5.7 EHSV upozorňuje na připomínku, kterou vznesla pracovní skupina pro zaměstnanost a konkurenceschopnost v oblasti námořní dopravy⁽¹⁹⁾, totiž že v důsledku rozvoje komunikačních technologií již ztratily opodstatnění některé výjimky, které se případně – zejména co se týče informování a projednávání – daly odůvodnit mobilním charakterem lodní dopravy a obtížnou komunikací s loděmi na moři.

5.8 EHSV poukazuje na to, že informační a komunikační technologie (IKT) jsou na lodích zaváděny postupně a že v některých případech to bude trvat, než jimi budou plně vybaveny, kvůli určitým technickým obtížím, jež se týkají především malých a středních podniků. Z tohoto důvodu Komisi vyzývá, aby pro tuto oblast vypracovala rámec zahrnující opatření na podporu investic a vzdělávací opatření v tomto odvětví, díky čemuž bude moci být tento návrh směrnice účinně uplatňován.

5.9 EHSV připomíná, že Evropská unie hraje v otázkách pracovního práva přední úlohu, a vyzývá Komisi, aby se postavila do čela snah o zdokonalení mezinárodních norem s cílem dosáhnout ratifikace úmluvy Mezinárodní organizace práce (MOP) o práci na moři (MLC, z roku 2006) ve všech členských státech a zahájit rozsáhlou mezinárodní spolupráci s cílem zavést účinnější systém pro provádění této úmluvy, zajistit dodržování minimálních pracovních norem MOP signatářskými zeměmi a zvýšit počet zemí, v nichž byla úmluva ratifikována. Je třeba zdůraznit, že ačkoliv EHSV úmluvu o práci na moři z roku 2006 podporuje, je si vědom toho, že tato úmluva neposkytuje stejná práva, jaká přiznává daná směrnice.

⁽¹⁵⁾ COM(2010) 682 final ze dne 23. listopadu 2010.

⁽¹⁶⁾ Úř. věst. C 168, 20.7.2007, s. 50-56.

⁽¹⁷⁾ Úř. věst. C 158, 26.5.1997, s. 11 (není k dispozici v češtině); Úř. věst. C 14, 16.1.2001, s. 41 (není k dispozici v češtině); Úř. věst. C 80, 3.4.2002, s. 9-14 (není k dispozici v češtině); Úř. věst. C 133, 6.6.2003, s. 23-25 (není k dispozici v češtině); Úř. věst. C 157, 28.6.2005, s. 42-47; Úř. věst. C 157, 28.6.2005, s. 53-55; Úř. věst. C 318, 23.12.2006, s. 195-201; Úř. věst. C 97, 28.4.2007, s. 33-34; Úř. věst. C 168, 20.7.2007, s. 50-56; Úř. věst. C 97, 28.4.2007, s. 33-34; Úř. věst. C 211, 19.8.2008, s. 31-36; Úř. věst. C 151, 17.6.2008, s. 35; Úř. věst. C 255, 22.9.2010, s. 103-109; Úř. věst. C 107, 6.4.2011, s. 64-67; Úř. věst. C 248, 25.8.2011, s. 22-30; Úř. věst. C 24, 28.1.2012, s. 146-153; Úř. věst. C 76, 14.3.2013, s. 15-19; Úř. věst. C 161, 6.6.2013, s. 87-92; Úř. věst. C 43, 15.2.2012, s. 69-72; Úř. věst. C 299, 4.10.2012, s. 153-157; stanovisko TEN/533 ze dne 16. června 2013 ke sdělení Komise COM(2013) 510 final.

⁽¹⁸⁾ Úř. věst. C 255, 22.9.2010, s. 103-109, a Úř. věst. C 76, 14.3.2013, s. 15-19.

⁽¹⁹⁾ <http://ec.europa.eu/transport/modes/maritime/seafarers/doc/2011-06-09-tfmec.pdf>.

5.10 Má-li být zvrácen trend snižování počtu pracovních míst v námořním odvětví, musí být přijata opatření, která doplní navrhované institucionální změny a umožní dosáhnout náležitě koncipovaného vzdělávání a odborné přípravy námořníků a tím i co nejlepších kvalifikací, jež přinesou značné pracovní příležitosti, a musí se podněcovat pracovní mobilita mezi jednotlivými odvětvími.

5.11 Stejně tak důležitá je kromě toho i nadále podpora malých a středních podniků, které jsou páteří evropského námořního odvětví a byly těžce zasaženy krizí. Dále je třeba podporovat spolupráci, která může podnítit inovace a dát vzniknout novým podnikatelským koncepcím, a obecněji neustále podporovat podnikavost a instituce v námořním odvětví EU.

5.12 Lepší prosazování a využívání námořních klastrů, které mají zásadní význam pro hospodářské a sociální zájmy EU, může mimo jiné pomoci zajistit náhradní zaměstnání rybářům a ženám.

5.13 EHSV poukazuje na to, že je nutné systematicky shromažďovat údaje o zaměstnanosti v námořním odvětví a harmonizovat jejich zdroje, neboť poskytují značně se lišící čísla. Posílilo by to důvěryhodnost budoucích studií.

5.14 EHSV vítá, že byla zrušena možnost vyloučit rybáře odměňované formou podílu na výnosu z oblasti působnosti směrnice o platební neschopnosti zaměstnavatele (článek 1 návrhu směrnice).

5.15 Pokud jde o směrnici 2001/23/ES (převod podniků), upozorňuje EHSV na zvláštní pravidla, jež platí pro převod lodí spojený se zaregistrováním v jiné zemi, a podotýká, že může nastat situace, kdy budou námořníci kvůli odlišným platným kolektivním dohodám muset pracovat za jiných nebo méně výhodných podmínek. V této souvislosti zdůrazňuje, že Komise musí stanovit nové předpisy, které zaručí, že se uvedená směrnice bude vztahovat na převody lodí spojené se zaregistrováním v jiné zemi tak, aby neměla opačný efekt, než je zamýšleno, tj. aby nepřinesla omezení práv námořníků. Výbor Komise vyzývá, aby vzala výše uvedené připomínky v potaz.

5.16 EHSV poukazuje na to, že se Komise snaží zohlednit zvláštnosti námořní dopravy a práce na moři v případě směrnice 98/59/ES o hromadném propouštění, a zdůrazňuje, že je nutné zajistit právní jistotu v oblasti pracovních smluv a investičních záruk, jakož i předcházení sociálnímu dumpingu a nekalé soutěži.

5.17 EHSV navrhuje změnit čl. 1 odst. 2 směrnice 2008/94/ES o ochraně zaměstnanců v případě platební neschopnosti zaměstnavatele takto:

„Aniž by tím byla dotčena následující věta, mohou členské státy výjimečně vyloučit z oblasti působnosti této směrnice pohledávky některých zaměstnanců z důvodu existence jiné formy záruky, je-li zjištěno, že poskytuje dotyčným osobám ochranu, která je rovnocenná ochraně vyplývající z této směrnice. Výše uvedené ustanovení nemůže být v žádném případě vykládáno tak, že je možné vyloučit z ní námořníky nebo rybáře.“

5.18 EHSV se domnívá, že ustanovení o přezkumu (článek 7 návrhu směrnice), jehož cílem je sledovat hlavně provádění a uplatňování článků 4 a 5 směrnice, a to zejména, pokud jde o dva klíčové aspekty: fenomén rušení registrací plavidel v zemích EU a úroveň zaměstnanosti námořníků v EU, zaručuje, že budou navrhovaná opatření prováděna s přihlédnutím ke zvláštnostem tohoto odvětví.

5.19 EHSV zdůrazňuje, že ve všech otázkách týkajících se pracovního práva hrají rozhodující úlohu zaměstnavatelé a zaměstnanci. Je přesvědčen o tom, že sociální partneři určujícím způsobem přispějí k šíření osvědčených postupů s cílem zvýšit atraktivitu námořnických profesí pro mladé lidi a k posílení pracovních příležitostí v námořním odvětví v EU a že využijí sociální dialog k tomu, aby byla tato legislativní iniciativa náležitě a produktivně prováděna.

V Bruselu dne 25. března 2014

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 2011/96/EU o společném systému zdanění mateřských a dceřiných společností z různých členských států

(COM(2013) 814 final – 2013/0400 (CNS))

(2014/C 226/07)

Zpravodaj: **pan Petru Sorin DANDEA**

Dne 16. prosince 2013 se Rada Evropské unie, v souladu s článkem 115 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 2011/96/EU o společném systému zdanění mateřských a dceřiných společností z různých členských států

COM(2013) 814 final – 2013/0400 (CNS).

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 13. března 2014 (zpravodaj: pan DANDEA).

Na 497. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 25. a 26. března 2014 (jednání dne 25. března), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 145 hlasy pro, 3 hlasy byly proti a 10 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vítá návrh směrnice⁽¹⁾, kterou se mění směrnice 2011/96/EU (směrnice o mateřských a dceřiných společnostech) o společném systému zdanění mateřských a dceřiných společností, a domnívá se, že tento návrh je důležitým krokem v provádění akčního plánu pro posílení boje proti daňovým únikům⁽²⁾.

1.2 S ohledem na skutečnost, že členské státy každoročně přicházejí o miliardy eur kvůli daňovým podvodům a únikům a kvůli agresivnímu daňovému plánování, jež se ponejvíce uskutečňuje prostřednictvím spekulací na nedostatky nebo nesoulad existující mezi vnitrostátními právními předpisy, považuje EHSV návrh Komise usilující o provádění obecného pravidla proti zneužívání uvedeného v jejím doporučení⁽³⁾ za odůvodněný.

1.3 EHSV souhlasí se sjednocením daňového zacházení uplatňovaným na přeshraniční skupiny, pokud jde o zdanění zisku, neboť je známo, že ustanovení stávající směrnice jim v některých případech umožňují používat hybridní finanční nástroje, díky čemuž mohou získat daňové výhody vedoucí k narušení hospodářské soutěže v rámci jednotného trhu.

1.4 EHSV s ohledem na obecnou povahu obecného pravidla proti zneužívání doporučuje členským státům, aby při provádění této směrnice zohledňovaly jak doporučení Komise o agresivním daňovém plánování, tak výklad Soudního dvora Evropské unie, jenž stanoví zásadu, podle níž nelze v boji proti zneužívajícímu obchodnímu chování jít nad rámec obecného práva Společenství. EHSV Komisi doporučuje, aby formulovala doporučení, které členským státům pomůže co nej správněji provést směrnici z právního hlediska.

1.5 EHSV vyzývá členské státy, aby v rámci procesu provádění pamatovaly na z právního hlediska co nejjasnější definici pojmů uvedených v čl. 1a odst. 2, a zajistily tak co nej přesnější provádění směrnice bez vytváření složitých situací pro podniky nebo daňové orgány. Rovněž by se měly do co nejjasnějšího právního jazyka převést formulace jako například *uměle vytvořené transakce*, *rozumné podnikatelské chování* nebo *transakce s kruhovým charakterem*, aby podnikům, daňovým orgánům nebo soudnímu systému nevytvářely problémy při uplatňování.

⁽¹⁾ COM(2013) 814 final.

⁽²⁾ COM(2012) 722 final.

⁽³⁾ C(2012) 8806 final.

2. Návrh Komise

2.1 Návrh Komise se snaží řešit existující nesoulad mezi vnitrostátními právními předpisy v oblasti hybridních finančních opatření v rámci působnosti směrnice o mateřských a dceřiných společnostech a zavést obecné pravidlo proti zneužívání v zájmu ochrany uplatňování této směrnice.

2.2 Návrh směrnice vychází z článku 115 Smlouvy o fungování Evropské unie, podle kterého může Rada přijímat směrnice o sblížení právních a správních předpisů členských států, které mají přímý vliv na fungování vnitřního trhu. Komise se domnívá, že jde o jedinou možnost, jak zavést obecné pravidlo proti zneužívání.

2.3 Návrh je nezbytný kvůli tomu, že reakce jednotlivých členských států na hybridní finanční opatření využívající nesouladu mezi daňovými systémy by problém nevyřešila, jelikož tato otázka vznikla do značné míry ze vzájemného působení vnitrostátních právních předpisů.

2.4 Ačkoli směrnice o mateřských a dceřiných společnostech obsahuje ustanovení proti zneužívání daňového systému, není toto ustanovení dostatečně jasné a může vytvářet zmatky. Zahrnutí obecného pravidla proti zneužívání v souladu s doporučením Komise povede k odstranění těchto nejasností a poskytne členským státům účinnější nástroj.

3. Obecné a konkrétní připomínky

3.1 EHSV vyjádřil souhlas⁽⁴⁾ s touto změnou směrnice o mateřských a dceřiných společnostech a doporučil členským státům, aby proces provádění proběhl v rozumném časovém rozmezí.

3.2 Výbor požádal, aby byla v rámci této revize pro nadnárodní podniky zavedena povinnost vést oddělené účetnictví pro každou zemi, v níž působí, a za každou z nich uvádět objem produkce a dosažených zisků. Tento způsob předkládání účetních výkazů by usnadnil odhalení podniků, jež zneužívají systém převodních cen nebo podporují agresivní daňové plánování. EHSV rovněž doporučil zavést právní předpisy týkající se zdanění zisků podniků založené na souboru společných pravidel. EHSV lituje, že tato hlediska nebyla dostatečně zohledněna při přípravě stávajícího návrhu směrnice.

3.3 EHSV Komisi doporučuje, aby podporovala členské státy při provádění této směrnice. Komise by v této souvislosti měla předložit doporučení, které by objasnilo aspekty spojené s převedením pojmů zahrnutých v obecném pravidle proti zneužívání do právního jazyka.

3.4 EHSV upozorňuje na to, že provádění směrnice prostřednictvím zavedení velmi obecných definic může vytvářet krajně obtížné situace jak pro podniky, tak pro daňové orgány.

3.5 V rámci provádění čl. 1a odst. 2 je nezbytné jasně definovat pojem *uměle vytvořená transakce*. V tomto smyslu EHSV doporučuje členským státům, aby využily ustanovení příručky OECD⁽⁵⁾, zejména ustanovení o restrukturalizaci společností. EHSV rovněž doporučuje použít judikaturu Soudního dvora Evropské unie týkající se *čistě vykonstruovaných operací*. Prostý průběh transakce v daňově nejvýhodnější podobě z ní sám o sobě nedělá uměle vytvořenou transakci.

3.6 V rámci provádění čl. 1a odst. 2 písm. b) považuje EHSV za nezbytné jasně definovat pojem *rozumné podnikatelské chování*. Zahrnutí takového výrazu do vnitrostátních právních předpisů bez jasné definice povede ke složitým situacím v soudním systému v případě sporů, jež se budou týkat chování podniků.

3.7 EHSV se domnívá, že v rámci provádění je nezbytné objasnit hlediska spojená s transakcemi „s kruhovým charakterem“. V obchodní praxi existují transakce s kruhovým charakterem, které jsou ekonomicky opodstatněné a které probíhají v souladu se zákonnými ustanoveními. Tyto transakce by neměly spadat pod daňová ustanovení, která zavádí tato směrnice.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 67, 6.3.2014, s. 68.

⁽⁵⁾ OECD *Model Tax Convention*, kapitola C5, články 9181 a 9182.

3.8 EHSV členským státům doporučuje, aby zavedení této směrnice využily ke zjednodušení vnitrostátních právních předpisů v oblasti zdanění zisku. Mohl by to být první krok k harmonizaci právních předpisů v této oblasti na evropské úrovni.

V Bruselu dne 25. března 2014

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 ze dne 11. července 2007, kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích, a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu

(COM(2013) 794 final – 2013/0403 (COD))

(2014/C 226/08)

Zpravodajka: **paní Reine-Claude MADER**

Dne 9. prosince 2013 se Evropský parlament a dne 16. prosince 2013 Rada, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 ze dne 11. července 2007, kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích, a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu

COM(2013) 794 final – 2013/0403 (COD).

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 11. března 2014.

Na 497. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 25. a 26. března 2014 (jednání dne 25. března), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 128 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 1 člen se zdržel hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) bere řádně na vědomí návrh nařízení, který má usnadnit přístup ke spravedlnosti v případě přeshraničních sporů, a přispět tak k nárůstu přeshraničního obchodu.

1.2 Podporuje rozšíření oblasti použitelnosti tohoto řízení zvýšením limitu na 10 000 EUR a rozšíření definice přeshraničních sporů, díky čemuž budou moci spotřebitelé a malé a střední podniky toto řízení rozsáhleji využívat.

1.3 EHSV schvaluje omezení nákladů řízení, které toto nařízení zavádí, poněvadž tyto náklady spotřebitele a malé podniky skutečně odrazují od rozhodnutí zahájit řízení. Doporučuje nicméně, aby byl jasně definován pojem „náklady řízení“, má-li být toto opatření účinné.

1.4 S potěšením konstatuje, že podle nařízení bude vydané rozhodnutí i nadále vykonatelné, aniž by bylo nutné provést řízení o prohlášení vykonatelnosti.

1.5 EHSV se domnívá, že úspěch evropského řízení o drobných nárocích bude vedle zvýšení limitu záviset i na zjednodušení a snadném používání postupů, jež zavádí.

1.6 Výbor vyzdvihuje záměr Komise prosadit využívání nových technologií, ačkoliv to představuje odchylku od pevně zakořeněných postupů, která ovlivní fungování soudních orgánů, a navzdory tomu, že se zatím zdá, že bude obtížné zavést ho na všech nižších soudech.

1.7 Má však za to, že je třeba podpořit veškeré postupy a prostředky, které stranám usnadní příslušné kroky, pokud to nenaruší účinnost práva stran na obhajobu nebo uplatňování základních zásad občanského práva procesního uznaných všemi členskými státy. Poukazuje na to, že podmínkou pro využití těchto technologií ve vztahu ke stranám bude jejich souhlas, a vítá toto ustanovení.

1.8 V této souvislosti si EHSV klade otázku, jaké opravné prostředky budou v rámci řízení o drobných nárocích k dispozici.

1.9 EHSV rovněž zdůrazňuje, že je nutné dbát na bezpečnost a důvěrnost elektronicky vyměňovaných informací o sporných řízeních.

1.10 Výbor zdůrazňuje, že je nutné zajistit spotřebitelům a malým a středním podnikům pomoc v průběhu celého řízení, obzvláště proto, že není vyžadováno právní zastoupení. Na tento úkol tedy budou muset být vyčleněny prostředky, především finanční.

1.11 V tomto ohledu se domnívá, že při poskytování této pomoci a informování o existenci tohoto řízení mohou sehrát pozitivní úlohu spotřebitelské organizace, evropská spotřebitelská centra a profesní sdružení, které mají v této oblasti zkušenosti.

1.12 EHSV upozorňuje na to, že stanoveného cíle usnadnit řešení drobných sporů bude dosaženo pouze tehdy, jestliže budou různé subjekty, soudy a právníké vzdělávací instituce ⁽¹⁾ odpovídajícím způsobem informovat o existenci tohoto řízení.

1.13 Dále se EHSV domnívá, že formuláře v rámci tohoto řízení musí být jasné a všem srozumitelné, aby byla zaručena jeho účinnost. Jednou ze zásadních podmínek je to, že se musí používat úřední jazyk země, z níž strany pocházejí, a to i během řízení, především pak při ústním jednání. Tento požadavek se nesmí omezit na přeložení příslušných formulářů, jinak hrozí porušení článků 47 a 48 Listiny základních práv Evropské unie, které se týkají práva na účinnou právní ochranu a práva na obhajobu.

1.14 EHSV poukazuje na to, že předložená argumentace ohledně zásad subsidiarity a proporcionality pozitivně přispívá k diskusi o zavedení evropské kolektivní žaloby.

2. Úvod

2.1 Cílem návrhu Komise je přiblížit se občanům, spotřebitelům a malým a středním podnikům tím, že jim bude usnadněn přístup ke spravedlnosti a posílí se jejich důvěra, aby mohli využívat příležitostí, které jim nabízí jednotný trh.

2.2 Jde o jedno z 12 konkrétních opatření popsaných ve druhé zprávě o občanství EU, která mají evropským občanům pomoci při výkonu jejich práv, například co se týče urovnávání sporů vzniklých při přeshraničním nakupování.

2.3 Tato iniciativa byla doporučena i v evropském programu pro spotřebitele a v iniciativě *Small Business Act* jako prostředek ke zlepšení vymáhání práv spotřebitelů a malých a středních podniků.

2.4 Na základě zkušeností nashromážděných od té doby, co vstoupilo v platnost nařízení (ES) č. 861/2007 ⁽²⁾, jež doplňuje obvyklé vnitrostátní postupy vymáhání pohledávek, a po provedení několika konzultací Komise navrhuje toto řízení ještě více zjednodušit, snížit jeho náklady a lépe ho přizpůsobit potřebám spotřebitelů, ale také malých a středních podniků.

2.5 Evropské řízení o drobných nárocích, které bylo zavedeno nařízením (ES) č. 861/2007, se vyznačuje těmito hlavními znaky:

- vztahuje se na přeshraniční spory, jestliže hodnota nároku nepřesahuje v době doručení žaloby částku 2 000 EUR;
- žalobce musí použít vzorový formulář A a zaslat jej příslušnému soudu poštou nebo pomocí jiných komunikačních prostředků, které přijímá členský stát, v němž se řízení zahajuje;
- tento formulář obsahuje popis důkazních prostředků a případně příslušné podpůrné doklady;
- řízení je v zásadě písemné, pokud soud nerozhodne jinak;
- strany se mohou nechat právně zastupovat, ale není to povinné;
- soud musí v zásadě vydat své rozhodnutí do 30 dnů od vyslechnutí stran během ústního jednání nebo od obdržení všech informací nezbytných pro vydání rozhodnutí.

2.6 Rozhodnutí vydané soudem je vykonatelné a členské státy ho musí automaticky uznat. Na žádost některé ze stran musí příslušný soud vyhotovit osvědčení o existenci daného rozhodnutí, a to bez dalších nákladů.

⁽¹⁾ Vysoké školy, střediska pro přípravu advokátů, justiční akademie atd.

⁽²⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 ze dne 11. července 2007, kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích (Úř. věst. L 199, 31.7.2007, s. 1).

2.6.1 Jak bylo v nařízení z roku 2007 stanoveno, provedla Komise do 1. ledna 2014 vyhodnocení. První výsledky jsou podle ní povzbudivé, neboť využíváním tohoto řízení se snížily náklady o 40 % a průměrná doba trvání sporů se zkrátala ze 2 let na 5 měsíců⁽³⁾.

2.7 Komise se však domnívá, že by toto řízení bylo ještě efektivnější, kdyby se zvýšil limit, aby bylo dostupné i pro malé a střední podniky.

3. Návrh Komise

3.1 Návrh stanoví dva hlavní soubory opatření – opatření čistě právní povahy a praktičtější opatření, jejichž souhrnným cílem je snížit náklady řízení.

3.2 Právní opatření

3.2.1 Cílem prvního ze zamýšlených opatření je zvýšit limit ze 2 000 na 10 000 EUR, aby mohly malé a střední podniky využívat tohoto řízení, které je zcela dobrovolné.

3.2.2 Druhé opatření se týká rozšíření definice přeshraničního sporu tak, aby se nařízení vztahovalo na všechny spory obsahující mezinárodní prvek, včetně sporů, jichž se účastní státní příslušníci třetích zemí.

3.3 Praktická opatření

3.3.1 Za účelem snížení nákladů Komise navrhuje, aby se všeobecně využívala elektronická výměna dokumentů a telefonní konference či videokonference, když je nutné vést ústní jednání.

3.3.2 Stanoví rovněž, že soudní poplatky nesmí překročit 10 % hodnoty nároku (s povoleným limitem pro minimální soudní poplatek ve výši 35 EUR) a že tuto částku lze uhradit bankovním převodem nebo on-line pomocí kreditní či debetní karty.

4. Obecné připomínky k návrhu

4.1 EHSV se domnívá, že návrh je relevantní, poukazuje však na to, že toto řízení musí být jasné a transparentní, aby splňovalo svůj účel. To znamená, že je nutné přizpůsobit formuláře všem cílovým skupinám.

4.1.1 Dále bude třeba informovat o navrhovaném mechanismu strany sporů a soudy. V tomto ohledu EHSV poukazuje na to, že o řízení o evropském platebním rozkazu a evropském řízení o drobných nárocích byly soudy informovány až se zpožděním prostřednictvím informační brožury, kterou vypracovala Evropská soudní síť pro občanské a obchodní věci⁽⁴⁾.

4.1.2 Pobízení k využívání prostředků elektronické komunikace, včetně doručování dokumentů, a vyžadování, aby soudy používaly videokonference za účelem vedení ústního jednání, pokud některá ze stran neuvede, že se chce osobně dostavit k soudu⁽⁵⁾ – to vše představuje odchylku od pevně zakořeněných postupů, která ovlivní fungování soudů. V důsledku toho bude také třeba zavést technickou pomoc pro strany sporů, obzvláště proto, že řízení může probíhat bez právního zastoupení.

4.2 Z hlediska podstaty je nejdůležitějším opatřením zvýšení limitu ze 2 000 na 10 000 EUR.

4.2.1 Tato změna bude přínosem především pro malé a střední podniky, které podle údajů Komise představují pouze 20 % stávajících žalob. Tyto údaje jsou uvedeny v posouzení dopadů, jež vychází z odpovědí okruhu respondentů, který EHSV považuje za příliš úzký.

4.2.2 Výbor podporuje zvýšení limitu na 10 000 EUR, domnívá se však, že vzhledem k průměrné hodnotě sporů vedených spotřebiteli by tento limit mohl být vysoký.

4.3 Deklarovaným cílem je obnovit důvěru a oživit obchod na vnitřním trhu tím, že se zvýší efektivita soudnictví. V této souvislosti si EHSV klade otázku, jaké opravné prostředky budou v rámci řízení o drobných nárocích k dispozici.

⁽³⁾ Oddíl 3.2 posouzení dopadů.

⁽⁴⁾ Průvodce občana přeshraničními občanskými soudními spory v Evropské unii.

⁽⁵⁾ Článek 8 návrhu nařízení.

4.4 EHSV je toho názoru, že tento cíl je chválný, upozorňuje však na četné vnitrostátní rozdíly. Poukazuje například na to, že cílem návrhu je omezit výši „nákladů řízení“, tento pojem však může být v jednotlivých členských státech chápán různě, jak to dokládají údaje z 26 členských států uvedené na internetových stránkách e-justice a studie průhlednosti nákladů občanskoprávního soudního řízení v Evropské unii, kterou nechala vypracovat Evropská komise⁽⁶⁾.

4.5 EHSV se domnívá, že limit pro náklady řízení ve výši 10 % je vysoký a může mít negativní dopad v těch členských státech, v nichž tyto náklady této výše nedosahují.

4.6 Zvýšením limitu pro hodnotu nároku a rozšířením definice přeshraničního sporu dává Komise v návrhu občanům a malým a středním podnikům najevo, že se zajímá o jejich skutečné problémy a snaží se je řešit.

4.7 Reaguje rovněž na výsledky průzkumu Eurobarometr zveřejněného v dubnu 2013, v němž 45 % dotázaných podniků uvedlo, že se neobrací na soud, protože náklady na řízení jsou neúměrné hodnotě nároků.

4.8 V souvislosti s navrhovaným přezkumem je nutné změnit také nařízení (ES) č. 1896/2006 týkající se řízení o evropském platebním rozkazu⁽⁷⁾. Toto nařízení totiž stanoví, že v případě podání odporu ze strany žalovaného se věc automaticky převádí do běžného občanského soudního řízení. Se vstupem nařízení (ES) č. 861/2007 v platnost však toto omezení pozbylo pro drobné nároky opodstatnění.

4.9 V nařízení (ES) č. 1896/2006, které mělo být přezkoumáno již dříve, bude nutné upřesnit, že pokud se na spor vztahuje evropské řízení o drobných nárocích, musí být možnost využít tohoto řízení dána také osobám či podnikům, které se účastní řízení o evropském platebním rozkazu a podaly proti tomuto rozkazu odpor.

4.10 EHSV poukazuje na to, že předložená argumentace ohledně zásad subsidiarity a proporcionality pozitivně přispívá k zavedení evropské kolektivní žaloby.

5. Konkrétní připomínky k návrhu

5.1 Všeobecné využívání systémů videokonferencí je zajímavý návrh, i když se zatím zdá, že bude obtížné zavést ho na všech nižších soudech.

5.2 Mnohé z nich nemají vlastní internetové stránky a nekomunikují elektronickou cestou. Ještě stále je běžné, že si člověk musí formuláře potřebné pro zahájení soudního řízení vyzvednout osobně, soudní řízení nejsou vedena elektronickou formou. EHSV rovněž zdůrazňuje, že je nutné dbát na bezpečnost a důvěrnost elektronicky vyměňovaných informací o sporných řízeních.

5.3 V této souvislosti EHSV zdůrazňuje, že formuláře musí být jasné a srozumitelné. Pomoc, o níž je v návrhu řeč, tedy musí být odpovídající, což pro jednotlivé státy znamená nezanedbatelnou finanční investici, a to v ne příliš příznivou dobu.

5.4 Hlavním problémem, který je třeba vyřešit, má-li být zajištěna efektivita soudnictví, je informování stran. Jednotlivé strany, zejména spotřebitelé a malé a střední podniky, totiž musí mít přístup ke spolehlivým a nezávislým informacím, aby se mohly fundovaně rozhodnout, jaký postup zvolí.

5.5 Při poskytování těchto kvalitních informací hrají zásadní roli také spotřebitelské organizace, evropská spotřebitelská centra a profesní sdružení, které mají v této oblasti zkušenosti.

5.6 Například projekt „Evropský výkon soudních rozhodnutí“ obsahuje velice praktické spisy a tematické dokumenty, které jsou určeny především soudním úředníkům, ale mohly by být užitečné i širší veřejnosti, neboť se týkají přístupu k právu a výkonu práva. Tento typ zdroje informací však není příliš znám.

⁽⁶⁾ <https://e-justice.europa.eu/>; Studie průhlednosti nákladů občanskoprávního soudního řízení v EU (Demoulin, Brulard, Barthélémy, Hoche).

⁽⁷⁾ Úř. věst. L 399, 30.12.2006, s. 1.

5.7 Závěrem EHSV zdůrazňuje, že je nutné poskytnout stranám možnost, aby bylo celé řízení vedeno v jejich úředním jazyce. Tento požadavek vyplývá z článků 47 a 48 Listiny základních práv Evropské unie, které se týkají práva na účinnou právní ochranu a práva na obhajobu, a nelze jej omezit na pouhé přeložení formulářů.

V Bruselu dne 25. března 2014

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o ochraně nezveřejněného know-how a obchodních informací (obchodního tajemství) před neoprávněným získáním, použitím a zveřejněním

(COM(2013) 813 final – 2013/0402 (COD))

(2014/C 226/09)

Dne 9. prosince 2013 se Evropský parlament a dne 13. prosince 2013 Rada, v souladu s článkem 114 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o ochraně nezveřejněného know-how a obchodních informací (obchodního tajemství) před neoprávněným získáním, použitím a zveřejněním

COM(2013) 813 final – 2013/0402 (COD).

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 11. března 2014.

Na 497. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 25. a 26. března 2014 (jednání dne 25. března), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 138 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Obchodní tajemství se v praxi vztahuje na veškeré informace (technologie, recepty, marketingové údaje atd.), jež mají ekonomickou hodnotu a jejichž důvěrnost by měla být chráněna. V tomto pojetí jsou součástí nehmotných aktiv podniků.

1.2 Ochrana těchto nehmotných aktiv má klíčový význam jak pro podniky, zejména malé a střední podniky (MSP), tak i pro neziskové výzkumné organizace, a je nezbytná pro konkurenceschopnost Evropské unie, byť i jen z hlediska podpory inovací a rozvoje nových způsobů realizace a povzbuzení výzkumu založeného na spolupráci či přeshraniční spolupráce.

1.3 Obchodní tajemství v Unii nemá jako pojem jednotnou definici ani harmonizovanou právní ochranu.

1.4 Výbor podporuje cíl sledovaný Komisí, která navrhuje harmonizaci právní ochrany know-how a obchodního tajemství, neboť se jedná o zásadní prvky podpory inovačních schopností a konkurenceschopnosti podniků obecně, a především pak konkurenceschopnosti MSP.

1.5 Výbor zdůrazňuje, že ochrana obchodního tajemství proti jeho neoprávněnému získání a použití, jak je stanovena v návrhu směrnice, je velmi podobná té, jež byla zavedena směrnicí (ES) č. 2004/48 o dodržování práv duševního vlastnictví, jako jsou autorská práva, ochranné známky, vzory či patenty, zejména v tom, jak ukládá členským státům povinnost zajistit právoplatnému majiteli obchodního tajemství dostupnost účinných opravných prostředků podle občanského práva.

1.6 Výbor vítá, že návrh směrnice zachovává rovnováhu, pokud jde o cíl zajistit větší právní jistotu a zvýšit hodnotu inovací, jež jsou součástí obchodních tajemství, díky většímu sblížení právních předpisů v souladu s mezinárodním právem, a zejména s Dohodou o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS).

1.7 Definice obchodního tajemství se – ač je v souladu s dohodou TRIPS – nezdá být dostatečně precizní, aby zahrнула všechny kategorie informací, které by měly být chráněny obchodním tajemstvím.

1.8 Výbor se domnívá, že by Komise mohla v rámci jednoho z bodů odůvodnění upřesnit, že obchodní tajemství může chránit i informace s potenciální komerční hodnotou.

1.9 EHSV vyzývá Komisi, aby v této věci jednala bez dalších odkladů.

2. Úvod

2.1 Ochrana know-how a obchodního tajemství (nezveřejněných obchodních informací) má zásadní význam pro podporu inovačních kapacit podniků a jejich konkurenceschopnosti.

2.2 Obchodní tajemství se v praxi vztahuje na veškeré informace (technologie, recepty, marketingové údaje atd.), jež mají ekonomickou hodnotu a jejichž důvěrnost by měla být chráněna.

2.3 Nejedná se o vylučná práva duševního vlastnictví, ale o informace, které často tvoří základ těchto práv. Know-how či obchodní tajemství vyplývají z výzkumu a vývoje se značnými finančními a lidskými investicemi je tak často na počátku patentu.

2.4 Samotný pojem obchodního tajemství nemá v Evropské unii jednotný výklad. Jediná harmonizovaná definice obchodního tajemství se nachází v dohodě TRIPS vzniklé v rámci Světové obchodní organizace a opírá se o tři kumulativní podmínky:

- **důvěrný charakter** – tím se rozumí, že tajemství je zainteresovaným subjektům neznámé nebo jen těžko přístupné;
- **komerční hodnota** – ta je ve skutečnosti odvozena od důvěrného charakteru;
- a v neposlední řadě má právoplatný majitel povinnost přijmout přiměřená opatření pro zajištění důvěrnosti obchodního tajemství.

2.5 Vzhledem k neexistenci jednotného pojetí obchodního tajemství v Unii je jeho právní ochrana roztržštěná v různých právních systémech členských států.

2.6 Jednotná evropská právní ochrana obchodního tajemství nabývá o to většího smyslu v období, kdy průmyslová špionáž a nebezpečí crackingu dosahují znepokojivých rozměrů, a to zejména v odvětvích, v nichž výzkum a vývoj a finanční investice hrají hlavní úlohu (automobilový průmysl, telekomunikace, farmaceutický průmysl atd.).

2.7 Výbor ostatně podpořil činnost Komise zaměřenou proti crackingu a zmiňuje se o ní ve své úvaze k tomuto tématu ⁽¹⁾.

3. Návrh Komise

3.1 Návrh vychází z konzultace, na jejímž základě Komise konstatovala různorodost vnitrostátních právních předpisů členských států, a to zejména ohledně definice obchodního tajemství a ohledně opravných prostředků, jež mají k dispozici majitelé obchodního tajemství.

3.2 Návrh je založen na dvojím předpokladu: rozdílnost vnitrostátních právních předpisů představuje brzdu pro společný přeshraniční výzkum a poškozuje konkurenceschopnost podniků, jejichž obchodní tajemství by mohlo být ve státech méně dbajících na jejich ochranu odcizeno.

3.3 Jeho cílem je tudíž harmonizace ochrany těchto nehmotných aktiv, jež nejsou považována za práva duševního vlastnictví.

3.4 Definice obchodního tajemství

3.4.1 Komise se nechala inspirovat definicí obchodního tajemství obsaženou v dohodě TRIPS a navrhuje, že pro to, aby byla informace „chránitelným obchodním tajemstvím“, měla by splňovat tři kumulativní podmínky:

- musí být informací tajnou, tedy neznámou či nikoliv snadno přístupnou kruhům, které se běžně dotýčným druhem informací zabývají;
- informace musí mít hodnotu vyplývající z jejího tajného charakteru;
- majitel musí přijmout přiměřená opatření pro zachování tajnosti informace.

3.5 Pojem zneužití

3.5.1 K neoprávněnému přístupu k médiu obsahujícímu tajemství, krádeži, úplatkářství, podvodnému jednání či porušení dohody o zachování důvěrnosti dodává článek 3 návrhu: „*jakékoli jiné jednání, které se (...) považuje za porušení zásad poctivého obchodního styku*“.

3.5.2 Návrh rovněž stanoví, že jakékoliv následné použití nebo zveřejnění obchodního tajemství se považuje za neoprávněné za stejných okolností, nebo pokud určitá osoba v době jeho použití nebo zveřejnění nemohla nevědět, že její zdroj informací získal tajnou informaci neoprávněně.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 306, 16.12.2009, s. 7; Úř. věst. C 18, 19.1.2011, s. 105.

3.6 *Legální získání, použití a zveřejnění*

3.6.1 Článek 4 návrhu směrnice vylučuje určité případy:

- nezávislý objev nebo vytvoření;
- reverzní inženýrství: obchodní tajemství přestává být chráněno, pokud je možné je odhalit z výrobku, v němž je obsaženo;
- výkon práva zástupců pracovníků na informování a na projednávání, včetně informování těchto zástupců pracovníky;
- svoboda projevu a informací;
- činnost oznamovatelů, pokud jsou splněny doplňující podmínky: použití či zveřejnění, které je nezbytné a ve veřejném zájmu;
- činnost v souladu se zásadami poctivého obchodního styku, plnění mimosmluvního závazku, ochrana oprávněného zájmu.

3.6.2 Ochrana inovace, neboť upřesňuje, že nezávislý objev a reverzní inženýrství představují legitimní prostředky získání informací.

3.7 *Opravné prostředky majitele obchodního tajemství*

3.7.1 Stanovení účinného opravného prostředku proti zneužití obchodního tajemství přísluší členským státům.

3.7.2 V souvislosti s opakovanými diskusemi o zneužívání postupu zabavení výrobků vyzývá také návrh směrnice členské státy k tomu, aby uplatňovaly sankce na zneužívání tohoto postupu, jehož cílem je neoprávněně zdržet či omezit přístup žalovaného na trh nebo jej zastrážit či jej obtěžovat.

3.7.3 Článek 8 návrhu směrnice se rovněž nechává inspirovat soutěžním právem a stanoví soubor ochranných opatření, jejichž cílem je předejít zveřejnění obchodního tajemství během soudního řízení: omezení přístupu k dokumentům obsahujícím obchodní tajemství, a to zcela, nebo částečně, omezení přístupu na soudní jednání, vynechání částí obsahujících obchodní tajemství z verze soudního rozhodnutí bez důvěrných údajů.

3.7.4 Co se týče předběžných opatření, poškozený majitel obchodního tajemství musí mít možnost dosáhnout zákazu zveřejňování či používání obchodního tajemství, zákazu výroby, prodeje a používání „výrobků porušujících právo“ a zabavení nebo odevzdání těchto výrobků.

3.7.5 Návrh stanoví řadu dalších procesních záruk – soud tak jako podpůrné opatření může žalovanému nařídít složení jistoty, která má umožnit poskytnutí náhrady škody majiteli obchodního tajemství.

4. **Obecné připomínky k návrhu směrnice**

4.1 Návrh směrnice stanoví definici obchodního tajemství, která je dostatečně široká na to, aby zahrнула konkrétně recepty a výzkumné práce a studie, jež dosud nejsou předmětem práva duševního vlastnictví.

4.2 Jeho cílem je posílit konkurenceschopnost evropských podniků a výzkumných organizací založených na know-how a obchodních tajemstvích, která nemohou být chráněna právy duševního vlastnictví, neboť jejich majitel nad nimi nemůže získat výhradní právo.

4.3 Tradiční práva duševního vlastnictví, jako jsou patenty, ochranné známky a vzory, se nevztahují na velkou část znalostí a informací, které jsou však nezbytné pro ekonomický růst podniků.

4.4 MSP často využívají obchodní tajemství, aby ochránily naprosto zásadní informace, a to z důvodu nedostatku specializovaných lidských zdrojů nebo finančních kapacit pro zajištění registrace, správy, ochrany a dodržování jejich práv průmyslového vlastnictví.

4.5 Aby tyto překážky překonaly, začleňují podniky do smluv se zaměstnanci a subdodavateli často dohodu o zachování mlčenlivosti. Pravidla pro ochranu obchodního tajemství nesmí vést k omezení svobody projevu a možnosti oznamovat protiprávní jednání nebo k omezení možnosti zaměstnanců změnit zaměstnavatele a využít tak získané všeobecné znalosti a zkušenosti.

4.6 Návrh tak nabývá plného smyslu, o to víc, že současný hospodářský život stále více vede k subdodávkám, takže poskytovatelé služeb mohou mít dočasně přístup ke všem možným citlivým informacím.

4.7 Zdokonalování informačních a komunikačních systémů navíc usnadňuje cracking a zneužívání a šíření obchodního tajemství, což zvyšuje riziko, že by mohla být tato tajemství používána ve třetích zemích ke zhotovování výrobků, které následně vstupují na evropské trhy, kde konkurují výrobkům podniků, jež se staly oběťmi zneužití.

4.8 EHSV upozorňuje na skutečnost, že rostoucí zvyšování požadavků v oblasti výkaznictví, zejména pokud jde o společnosti kotované na burze, ohrožuje obchodní tajemství. Informace obsažené v těchto výkazech se totiž stávají veřejnými a přístup k nim mají všichni investoři, z nichž někteří mohou patřit ke konkurenci nebo se konkurenty mohou stát.

4.9 EHSV se domnívá, že návrh směrnice by měl v článku 4 zohlednit také riziko zveřejnění obchodního tajemství spojené s výkonem výkazních povinností členů představenstev či dozorčích rad společností kotovaných na burze.

5. Zvláštní připomínky k návrhu směrnice

5.1 Návrh stanoví řadu procesních záruk, konkrétně předběžná a zajišťovací opatření, ale také nápravná opatření a opravné prostředky, které následují poté, co soud ve věci rozhodne, že došlo k porušení obchodního tajemství – patří mezi ně zničení všech informací, které má porušovatel k dispozici, odvolání z trhu či zničení příslušných výrobků, výpočet náhrady škody se zahrnutím morální újmy a zveřejnění rozhodnutí.

5.2 Náhrada škody vymezená na žádost poškozené strany musí odpovídat skutečné způsobené újmě se zohledněním materiálních i morálních aspektů.

5.3 Soudce však může „ve vhodných případech“ stanovit paušální částku, vypočítanou například na základě honorářů nebo poplatků, jež by byly splatné v případě povoleného použití.

5.4 Výbor zdůrazňuje, že cílem termínů trestního práva „krádež“, „úplatkářství“, „podvodné jednání“ obsažených v článku 3 návrhu směrnice je vyjasnit pojem „neoprávněné získání, použití a zveřejnění obchodního tajemství“.

5.5 Záměrem Komise je řádně provést harmonizaci opravných prostředků podle občanského práva, aby tak inovativní podniky mohly účinně bránit svá obchodní tajemství v celé Unii. Článek 5 *Obecná povinnost* je v tomto smyslu velmi výstižný, neboť ukládá členským státům stanovit opatření, postupy a opravné prostředky, které jsou nezbytné k zajištění dostupnosti nápravy podle občanského práva (na což Výbor klade důraz).

5.6 Zdá se navíc, že návrh směrnice připodobňuje obchodní tajemství k jisté formě duševního vlastnictví, pokud odhlédneme od vylučné povahy. Ochrana, kterou zavádí, je skutečně velmi podobná postupům stanoveným ve směrnici (ES) č. 2004/48 o dodržování práv duševního vlastnictví – jako jsou autorská práva a práva s nimi související, obchodní značky, vzory a patenty –, která byla přijata v dubnu 2004 a o jejímž přezkumu se jedná. Pokud jde o článek 4, EHSV se domnívá, že je velmi důležité, aby mohli zaměstnanci bez rizika, že se dopustí porušení příslušných předpisů, konzultovat zástupce odborů ohledně oznámení protiprávního jednání nebo jiné situace na pracovišti. EHSV se domnívá, že by ve směrnici měla být stanovena ochrana zaměstnanců, kteří využijí možnosti uvedené v článku 4, před odvetnými opatřeními.

5.7 V této souvislosti Výbor ve spojitosti s opakovanými diskusemi o zneužívání postupu zabavení výrobků⁽²⁾ (v řízení ex parte) oceňuje, že se návrh směrnice nicméně odkloňuje od směrnice (ES) č. 2004/48, když v čl. 10 odst. 2 výslovně podtrhuje, že justiční orgány musí posoudit přiměřenost předběžných a zajišťovacích opatření.

5.8 Připodobnění obchodního tajemství jisté formě duševního vlastnictví jde tak daleko, že návrh směrnice obsahuje pojem „zásady poctivého obchodního styku“. Tento pojem je již součástí dohody TRIPS.

⁽²⁾ Kasační soud (Cour de cassation), obchodní senát, 12. února 2013, 11-26.361 „Société Vetrotech Saint-Gobain international“; Tribunal de grande instance de Paris, 3. senát, 15. listopadu 2011 „Sociétés JCB“, komentář: Laurent Labatte, Marks & Clerk France, patentový zástupce.

5.9 Soudní dvůr Evropské unie měl možnost poskytnout výklad pojmu „pocitivé zvyklosti“⁽³⁾ ze směrnice 89/104/EHS, kterou se sblíží právní předpisy členských států o ochranných známkách.

5.10 Navzdory značným pokrokům dosaženým v rámci návrhu nezproští přijetí směrnice podniky povinnosti provádět všechna užitečná preventivní opatření za účelem ochrany obchodního tajemství, tedy opatření technického, organizačního a smluvního rázu.

5.11 Zdá se proto příliš zjednodušené omezit definici informací, jež by mohly být předmětem obchodního tajemství, na ty, jež mají okamžitou komerční hodnotu, neboť některé informace ekonomické, průmyslové, technické či vědecké povahy mohou mít potenciální, nikoliv přímou komerční hodnotu, zejména pokud tyto informace vyplývají z údajů pocházejících z výzkumu nebo technologického či vědeckého vývoje.

5.12 EHSV navrhuje doplnit výčet uvedený v čl. 4 odst. 1 o bod e) – Získání obchodního tajemství se pokládá se legální, pokud k němu došlo těmito prostředky: (...)

e) výkon výkazních povinností členů představenstev či dozorčích rad společností kotovaných na burze.

5.13 EHSV rovněž navrhuje, aby byl do výčtu uvedeného v čl. 4 odst. 2 doplněn bod f) – Členské státy zajistí, aby použití opatření, postupů a opravných prostředků stanovených v této směrnici nebylo možno požadovat tehdy, pokud k údajnému získání, použití nebo zveřejnění obchodního tajemství došlo v některém z těchto případů: (...)

f) zveřejnění obchodního tajemství v rámci výkonu výkazních povinností členů představenstev či dozorčích rad společností kotovaných na burze.

V Bruselu dne 25. března 2014

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE

⁽³⁾ Konkrétně viz směrnici 89/104/EHS, kterou se sblíží právní předpisy členských států o ochranných známkách, a judikaturu Soudního dvora Evropské unie ohledně výkladu pojmu „pocitivé zvyklosti“ – Soudní dvůr, 15. března 2005, věc C 228/03 – The Gillette Company Gillette group Finland Oy v. LA laboratories Oy.

PŘÍLOHA

ke stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru

Následující odstavec stanoviska specializované sekce byl upraven podle pozměňovacího návrhu shromáždění, ačkoliv původní znění odstavce získalo podporu více než jedné čtvrtiny odevzdaných hlasů (čl. 54 odst. 4 jednacího řádu):

Odstavec 5.4

„4.5 Aby tyto překážky překonaly, začleňují podniky do smluv se zaměstnanci a subdodavateli často dohodu o zachování mlčenlivosti.“

Výsledky hlasování:

Hlasů pro: 80

Hlasů proti: 46

Hlasování se zdrželo: 10

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady o zřízení společného podniku Shift2Rail

(COM(2013) 922 final – 2013/0445 (NLE))

(2014/C 226/10)

Hlavní zpravodaj: **pan Mendoza CASTRO**

Dne 11. února 2014 se Rada, v souladu s články 187 a 188 první pododstavec Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Rady o zřízení společného podniku Shift2Rail

COM(2013) 922 final – 2013/0445 (NLE).

Vzhledem k naléhavé povaze práce Evropský hospodářský a sociální výbor jmenoval pana Mendoza Castra hlavním zpravodajem na 497. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 25. a 26. března 2014 (jednání ze dne 25. března 2013), a přijal následující stanovisko 177 hlasy pro, 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

- 1.1 EHSV vítá iniciativu S2R, která představuje zásadní přínos pro evropský železniční sektor.
- 1.2 EHSV zdůrazňuje potenciální význam S2R pro zaměstnanost, neboť v celém železničním sektoru pracují přibližně 3 miliony lidí.
- 1.3 K naplnění dlouhodobých cílů Unie musí železniční sektor projít nejen technickou, ale i kulturní změnou.
- 1.4 Celkový rozpočet pro S2R je stanoven na 920 milionů eur, což je méně než požadované investice, odhadované na 1,4 miliardy eur, takže bude zapotřebí upřednostnit rozpočtové položky na výzkum.
- 1.5 EHSV zdůrazňuje význam S2R pro to, aby byl evropský železniční sektor konkurenceschopný na světovém trhu o velikosti 146 miliard eur ročně.
- 1.6 Evropské podniky ztrácejí vůči svým asijským konkurentům, kteří masivně investují do VaV. Světový trh přináší stále více výzev, neboť ve všech produktech a segmentech přibývá účastníků.
- 1.7 Systém řízení železničního provozu (ERTMS) je ukázkou toho, že vůle spolupracovat musí překonat vnitrostátní zájem.
- 1.8 V rámci položek na výzkum se musí – podle názoru EHSV – upřednostňovat kroky související s bezpečností osob, hospodářskou efektivitou a informovaností uživatelů železnice.
- 1.9 Všech pět výzkumných programů S2R se věnuje hlavním oblastem a cílům vysoké úrovně.
- 1.10 Podle názoru EHSV je třeba definovat, komu bude přiznáno vlastnictví k produktům, jež budou výsledkem výzkumu. Otázky související s duševním vlastnictvím a patenty jsou klíčové, avšak návrh Komise se jimi nezabývá.
- 1.11 Produkty vzešlé z výzkumu financovaného Unií by se měly průmyslově vyrábět na evropském území.

1.12 Na rozdíl od ustanovení v návrhu Komise by Evropská agentura pro železnice měla být jediným subjektem odpovědným za technické definice týkající se interoperability.

2. Souvislosti a shrnutí návrhu nařízení

2.1 Bílá kniha o dopravní politice⁽¹⁾ a čtvrtý železniční balíček⁽²⁾ vymezují rámec velkého vnitřního železničního trhu⁽³⁾.

2.2 Jedním z hlavních cílů Horizontu 2020 je posílit evropský průmysl opatřeními na podporu výzkumu a inovací v klíčových průmyslových odvětvích.

2.3 Společný podnik Shift2Rail (S2R) bude „organizací Unie“ (článek 187 SFEU, článek 209 finančního nařízení).

2.4 Kromě toho je S2R nezbytný k řešení současných závažných potíží: roztržité snah kvůli rozmanitosti vnitrostátních předpisů a standardů, neboť vytváří překážky pro to, aby se na železnicích využívaly společné průmyslové produkty, a zabraňuje vzájemným povolením železničních produktů; nuceného snížení výzkumných snah vedoucích železničních podniků; nízkých veřejných a soukromých investic a zvýšení finančních rizik.

2.5 Cílem S2R je:

- podpora železniční technické strategie, kterou v únoru 2014 zveřejnila Evropská agentura pro železnice;
- celkové snížení nákladů na životní cyklus až o 50 %;
- zvýšení kapacity železničního dopravního systému o 100 %;
- zvýšení spolehlivosti a přesnosti služeb o 50 %;
- zlepšení interoperability;
- omezení negativních vlivů, např. hluku.

2.5.1 Bude třeba stanovit postup pro validaci za účelem kvantitativního dohledu nad tím, jakým způsobem budoucí výsledky S2R konkrétně přispívají k plnění těchto cílů na vysoké úrovni. Kvalitní inženýrské služby a správa požadavků jsou požadavky zaměřené na modernost, jež mají umožnit minimální dohled nad pokroky souvisejícími s těmito cíli, a proto je třeba tyto body odborně zapracovat do S23.

2.6 Činnost S2R se zaměří na čtyři funkce železničního systému:

- interoperabilní vysokorychlostní osobní doprava,
- interoperabilní regionální osobní doprava,
- neinteroperabilní městská a příměstská osobní doprava,
- interoperabilní nákladní doprava.

2.7 S2R bude financovat jednak Unie (maximální příspěvek 450 mil. EUR), jednak ostatní členové (přínejmenším 470 mil. EUR).

2.8 Předpokládá se trvání do 31. prosince 2024.

3. Obecné připomínky

3.1 Význam S2R

EHSV s potěšením vítá iniciativu S2R a považuje ji za významný přínos pro evropský průmysl ve strategickém odvětví, jakým je železniční doprava. Kromě toho EHSV vítá silnou integraci železničních podniků v rámci projektu.

⁽¹⁾ Plán jednotného evropského dopravního prostoru – vytvoření konkurenceschopného dopravního systému účinně využívajícího zdroje, COM(2011) 144 final.

⁽²⁾ Čtvrtý železniční balíček – dokončení jednotného evropského železničního prostoru na podporu evropské konkurenceschopnosti a růstu, COM(2013) 25 final.

⁽³⁾ Úř. věst. C 327, 12.11.2013, s. 122.

3.2 Zaměstnanost

EHSV poukazuje zejména na význam S2R pro zaměstnanost. Zhruba 400 000 lidí je v Evropě přímo a nepřímo zaměstnáno dodavateli tohoto odvětví. Více než 1 350 000 dalších pracuje pro evropské správce infrastruktury a provozovatele železnic. Stejný význam má pravděpodobně zaměstnanost u městských železnic – při jejím započtení dosahuje počet pracovních míst v tomto odvětví téměř 3 milionů.

3.3 Velká výzva pro evropský železniční sektor

EHSV upozorňuje, že ke splnění dlouhodobých cílů Unie je nutná zásadní změna, a to nejen technického, ale i kulturního charakteru. Kromě stanovení harmonizačních norem a opatření musí EU podpořit nadnárodní rámec spolupráce.

3.4 Financování

EHSV pozitivně hodnotí rámec financování, který je s S2R spojen. Navrhovaný celkový rozpočet ve výši 920 mil. EUR by však měl být navýšen o dodatečné prostředky, jelikož S2R bude vyžadovat celkové investice ve výši zhruba 1,4 mld. EUR. V opačném případě bude nutné stanovit pořadí priorit v různých činnostech S2R.

3.5 Doplnkové aktivity

V celkovém rozpočtu je vyčleněno 120 mil. EUR na „doplnkové aktivity“. Jde o aktivity, které členové společného podniku přidají ke svým investicím do VaV podporovaným z fondů EU. Nicméně Evropská unie nebude financovat celou částku.

3.6 Světový trh v železničním sektoru

EHSV poukazuje na význam S2R pro zachování konkurenceschopnosti evropského železničního sektoru, jenž se zatím podílí více než 50 % na světové výrobě zařízení a poskytování služeb (v Evropě je to 80 %). Celkový objem trhu se odhaduje na 146 mld. EUR ročně, ačkoli „dostupná“ část tohoto trhu dosahuje 160 mld. EUR ročně⁽⁴⁾.

3.7 Evropa ztrácí své postavení

Je dobře známo, že asijské země rozsáhle investují do VaV ve svých vnitrostátních železničních sektorech. Evropské společnosti v současnosti čelí silnému tlaku ze strany asijských konkurentů. Světový trh je pro evropský železniční sektor stále větší výzvou, neboť se na něm objevuje stále více subjektů z celého světa, a to co se týče všech produktů a segmentů. I když je velmi obtížné cenově konkurovat asijským společnostem, hraje evropský železniční sektor stále důležitou úlohu ve výzkumu a inovacích.

3.8 Úloha malých a středních podniků

3.8.1 K inovování železničního trhu je nutné zahájit průmyslovou výrobu, a proto je zapotřebí světových lídrů či průmyslových gigantů, kteří uvedou na trh inovační řešení vyvinutá v S2R.

3.8.2 EHSV však uznává, že malé a střední podniky budou rovněž klíčové pro S2R, a to třemi možnými způsoby:

- vytvářením klastrů a podáváním žádostí o přidružené členství, přičemž vynaloží 2,5 % hodnoty programu inovací (financovaného ze 47,6 %);
- otevřenými výzvami k předkládání návrhů (k dispozici je 135 milionů EUR a 100 % financování);
- tím, že se stanou subdodavateli jednoho z členů společného podniku (zakládajícího člena či přidruženého člena); rovněž tyto činnosti budou 100 % financovány.

⁽⁴⁾ Roland Berger, *World Rail Market Study, forecast 2012–2017* (Studie o světovém trhu železničního sektoru, výhledy na období 2012–2017).

3.9 Příklad ERTMS

System řízení železničního provozu (ERTMS), jenž byl zřízen z podnětu Evropské komise, dokazuje, že vůle spolupracovat musí překonat vnitrostátní zájem. ERTMS je pravděpodobně největší výzvou k tomu, aby evropský železniční sektor dosáhl úspěchu, neboť se proměnil v nejpoužívanější systém na železničních tratích nejen v Evropě, ale i v mnoha dalších zemích světa, s potenciálem pro plnou interoperabilitu. Nicméně k tomu, aby bylo dosaženo cílů, jakými jsou plná interoperabilita a zvýšení kapacity, je třeba vyvinout značné úsilí v oblasti výzkumu a snížit náklady na provádění.

3.10 Stručně řečeno, S2R je krok správným směrem

Významné podniky evropského železničního sektoru (které si navzájem konkurují) se poprvé rozhodly spolupracovat a angažovat se ve společném výzkumném programu.

4. Konkrétní připomínky

4.1 Výzkum a vývoj (VaV)

4.1.1 Podle struktury směrnice o interoperabilitě⁽⁵⁾ se navrhovaný program VaV týká: kolejových vozidel pro nákladní a osobní vlaky, infrastruktury, řízení a zabezpečení.

4.1.2 EHSV konstatuje, že by bylo vhodné v programech upřednostnit kroky vedoucí ke zvýšení bezpečnosti osob a hospodářské efektivity železniční dopravy. Nové technologie musí rovněž zlepšit informovanost uživatelů železnice.

4.2 Programy inovací

EHSV bere na vědomí, že S2R sestává z pěti programů inovací identifikovaných experty, jejichž práci koordinovalo UNIFE. Těmito programy (IP) jsou:

4.2.1 (IP1) Účinné technologie z hlediska energie a hmotnosti pro vysokokapacitní vlaky

4.2.1.1 Navrhuje se vytvořit budoucí generaci vlaků, které budou lehčí, účinnější z energetického hlediska, šetrnější k tratím a životnímu prostředí. Novými technologiemi se míní: trakční systémy, kontrolní systémy a systémy řízení (TCMS), plášť a konstrukce z lehčích materiálů, pojezdové ústrojí a podvozky, brzdné systémy a dveře.

4.2.1.2 Cíle vysoké úrovně programu IP1 jsou:

- zvýšit fyzickou kapacitu vozidel a prosazovat navýšení přepravní kapacity železničních tratí;
- omezit narušení provozu, kterými během přepravy trpí cestující, a to zvýšením provozní spolehlivosti a dostupnosti vlaků, ať už použitím výrazně spolehlivějších dílů nebo spolehlivou architekturou systémů/subsystémů;
- snížit nákladnost životního cyklu souprav (omezení údržby, snížení spotřeby energie atp.) a dalších subsystémů souvisejících se soupravami (nižší opotřebení kolejí atp.);
- zvýšit energetickou účinnost souprav a snížit jejich hmotnost;
- zvýšit kapacitu pro propojování jednotek za účelem vyšší provozní flexibility.

⁽⁵⁾ Úř. věst. L 191, 18.7.2008, s. 1.

4.2.2 (IP2) Pokročilé systémy řízení provozu

4.2.2.1 Železniční trh historicky využíval různá vnitrostátní řešení pro signalizaci na hlavních tratích. Na trhu signalizace existují různá řešení vyhovující potřebám měst (systém řízení vlaků založený na komunikaci) a S2R prozkoumá, zda existuje možnost a kapacita pro nabídnutí vyšší interoperability/standardizace/integrace těchto potřeb v rámci ERTMS.

4.2.2.2 Cíle vysoké úrovně programu IP2 jsou:

- vyvinout novou generaci signalizačních a kontrolních systémů, které by umožnily inteligentní řízení provozu s automatickými vlaky (bez strojvůdce), o vyšší kapacitě a za výrazného snížení nákladů železničních podniků a správců infrastruktur na životní cyklus;
- zachovat převažující využívání ERTMS jako řešení pro železniční signalizaci a kontrolní systémy po celém světě odbornými postupy pro formální specifikace otevřenými tak, aby se dosáhlo plné interoperability za atraktivní cenu;
- rozšířit součinnost a interoperabilitu s městským železničním sektorem a s odvětvím hromadné dopravy;
- omezit narušení provozu, kterými během přepravy trpí cestující, zvýšením provozní spolehlivosti a dostupnosti železniční dopravy, ať už použitím výrazně spolehlivějších dílů nebo spolehlivou architekturou systémů/subsystémů.

4.2.3 (IP3) Nákladově účinná vysokokapacitní infrastruktura

4.2.3.1 Existují čtyři oblasti výzkumu:

- nová přesměrování a přejezdy – zlepšení stávajících přesměrování a přejezdů a nové pojetí změny ve smyslu cirkulace vlaků (mechatronika přesměrování a přejezdů), aby došlo ke snížení hluku, počtu zpoždění zaviněných selháním tohoto druhu zařízení a nákladů na údržbu;
- radikálně inovační železniční cesty; optimalizace železničních cest jako celku – nový návrh železničních cest za účelem optimalizace odezvy na provozní toky a vývoj a aplikace nových technologií;
- inteligentní údržba infrastruktury – nová řešení pro železniční rejstříky aktiv, moderní nástroje pro měření a dohled, údržba vycházející z užívání a ne ze stavu (inženýrské služby zaměřené na údržbu) a údržba vycházející z konstrukce budou nadále přispívat k minimalizaci nákladů, zvýšení kapacity a snížení hluku;
- energetická účinnost – inovující zapojení rekuperované energie, zařízení pro skladování energie v bezprostřední blízkosti kolejí, účinné využití energie z obnovitelných zdrojů a inteligentní součinnost s elektrickou sítí posunou železnici na špičce této technologie.

4.2.4 (IP4) Počítačová řešení pro atraktivní a bezporuchové železniční tratě

4.2.4.1 Nepředpokládá se vytvoření společné platformy, ale rámce interoperability, do něž kdokoli, kdo si bude přát, bude moci „připojit“ své pokroky; rámec by byl založen na otevřených rozhraních, čímž by zabránil závislosti na celém globálním distribučním systému. Tímto způsobem se cesta proměňuje na produkt. Je třeba do projektu začlenit stávající výzkumnou a vývojovou činnost v železničním sektoru.

4.2.5 (IP5) Technologie pro udržitelnou a atraktivní evropskou dopravu

4.2.5.1 Hlavní cíl IP5: definovat veškerý potřebný technologický a procedurální pokrok nezbytný k dosažení jednoho z klíčových cílů bílé knihy, tj. přesunu 30 % silniční dopravy na železnici a vnitrozemské vodní cesty do roku 2030 a 50 % do roku 2050. EHSV doporučuje začlenit do IP5 výzkum zaměřený na ochranu proti hluku – aby byla přijata zejména železniční nákladní doprava.

4.3 Systémy demonstračních platforem (SPD)

4.3.1 EHSV poznamenává, že cílem S2R není jen vytváření prototypů, ale plně provozuschopných produktů využitelných v železničních systémech. Nové technologie a inovace vyvinuté v rámci programu inovací S2R budou představeny v reálných či simulovaných provozních podmínkách prostřednictvím integrovaných technologických demonstrátorů (DTI). SPD v S2R navrhuje vyvinout a demonstrovat tyto technologie tak, aby dosáhly technické zralosti, jež bude dostatečná pro novou generaci železničních systémů.

4.3.2 Zatím nebylo rozhodnuto o místě, kde budou DTI instalovány, neboť k tomu dojde až ke konci S2R. Stanoví je budoucí členové společného podniku (zakládající a přidružení) a Evropská komise. Skutečný či virtuální vývoj SPD bude záviset především na definování a výsledcích DTI.

4.4 Patenty

4.4.1 Vzhledem k zavedení systému financování kombinujícího několik odlišných zdrojů a vzhledem k výraznému objemu přislíbených unijních zdrojů se Výbor domnívá, že by bylo vhodné přesně určit, kdo bude využívat a komu budou přiznány konečné produkty výzkumu, který zahájí Shift2Rail. Proto je zásadní otázka duševního vlastnictví a patentů. Tato problematika a funkční mechanismy by měly být obsaženy v některém článku vlastního textu nařízení. EHSV již tuto absenci i navazující rizika signalizoval ve stanoviscích, která přijal ve věci společných podniků pro inovativní léčiva, Čistě nebe, ENIAC či společného podniku pro palivové články. V této společné technologické iniciativě hrozí nebezpečí, že tato absence bude ještě závažnější, neboť konečný produkt výzkumu bude zajímat podniky, které si na trhu mezi sebou přímo konkurují (viz odstavec 3.10 tohoto stanoviska).

4.4.2 V každém případě EHSV konstatuje, že objevy financované z veřejných zdrojů by měly sloužit obecnému zájmu. Proto by bylo obzvláště třeba uvažovat nad mechanismy, které by upřednostnily návratnost investic unijního financování a zaručily, že výsledky výzkumu společného podniku se budou průmyslově vyrábět na území Evropské unie.

4.5 Stanovení standardů interoperability

4.5.1 Stanovy společného podniku Shift2Rail (příloha 1 bod 2 písm. h)) předpokládají „shromáždění požadavků uživatelů a definování standardů interoperability s cílem orientovat investice do výzkumu a inovací směrem k funkčním a tržně uplatnitelným řešením“. Potvrzuje to odůvodnění návrhu nařízení (viz odst. 3.3 odůvodnění).

4.5.2 To je však třeba odmítnout, neboť:

- stanovení norem nemůže být delegováno na instituce, které jsou založeny jako sdružení veřejného a soukromého sektoru a jejichž oblast působnosti je velmi omezená; minimálním požadavkem pro technické specifikace či normy je, že se připravují ve spolupráci se všemi zúčastněnými stranami a že s nimi souhlasí, nebo jsou o nich informovány. Stanovy Shift2Rail se od toho radikálně odlišuje;
- stávající směrnice o interoperabilitě (směrnice 2008/57/ES) již definuje právní rámec na úrovni EU, který reguluje stanovení technických specifikací interoperability; návrhy na technickou specifikaci interoperability vypracuje Evropská agentura pro železnice na základě ověření subsystémů ve spolupráci se sdruženími a sociálními partnery;
- Evropská agentura pro železnice bude mít pouze status pozorovatele (článek 11 přílohy). V některých případech agentura zajistí koordinaci, ačkoli de facto tak učiní Komise a osm podniků z pozice zakládajících členů, což jsou jediné subjekty, které se v této záležitosti mohou vyslovit. To, že na úrovni EU dochází k duplikování institucionálních pravomocí, lze pochopit jen stěží.

4.5.3 Stanovení technických specifikací interoperability tedy může být pouze v pravomoci Evropské agentury pro železnice.

V Bruselu dne 25. března 2014

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o účasti Evropské unie na zvýšení základního kapitálu Evropského investičního fondu

(COM(2014) 66 final – 2014/0034 (COD))

(2014/C 226/11)

Hlavní zpravodaj: **pan Michael SMYTH**

Dne 18. února 2014 se Rada a dne 24. února 2014 Evropský parlament, v souladu s čl. 173 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o účasti Evropské unie na zvýšení základního kapitálu Evropského investičního fondu

COM(2014) 66 final – 2014/0034 (COD).

Dne 25. února 2014 pověřilo předsednictvo Výboru specializovanou sekci Jednotný trh, výroba a spotřeba přípravou podkladů na toto téma.

Vzhledem k naléhavé povaze práce jmenoval Evropský hospodářský a sociální výbor na 497. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 25. a 26. března 2014 (jednání dne 25. března 2014), pana Smythe hlavním zpravodajem a přijal následující stanovisko 133 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Úvod

1.1 EHSV podporuje rekapitalizaci Evropského investičního fondu (EIF), jež má umožnit rozšíření jeho úlohy poskytovatele rizikového kapitálu rychle se rozvíjejícím a inovativním malým a středním podnikům.

1.2 Rozhodnutí zvýšit upsaný základní kapitál EIF až o 1,5 mld. EUR je výraznou vzpruhou pro investiční potenciál EIF. Vzhledem k tomu, že se nacházíme v době hospodářské krize a stagnace evropské ekonomiky, je na místě se otázat, zda toto zvýšení není příliš nízké.

1.3 Poslední průzkumy a údaje týkající se financování malých a středních podniků a bankovních úvěrů ukazují, že přístup k financování (jak k investicím, tak k provoznímu kapitálu) je nejnaléhavějším problémem, s nímž se malé a střední podniky potýkají. Růst bankovních úvěrů poskytovaných podnikům se v posledních třech měsících zpomalil. Specifickým polem působnosti EIF jsou inovační podniky a rychlý růst – neměl by se tento fond tedy rekapitalizovat ještě více, aby mohl být ještě užitečnější?

1.4 EHSV opakuje svoji výzvu k podstatné rekapitalizaci EIF, aby mohl plnit svoji původně navrženou úlohu, tj. evropského fondu rizikového kapitálu se specifickým posláním financovat technicky vyspělé začínající podniky.

1.5 EHSV navrhuje vyplacení 20 % čistého zisku jako dividend a jejich použití k pokrytí části nákladů na zvýšení základního kapitálu. EHSV podporuje úsilí o rovnováhu finančních a politických výnosů EIF a zapojení vhodných finančních institucí do zvýšení upsaného základního kapitálu EIF.

2. Návrh

2.1 Evropský investiční fond (EIF) plní dvě základní úlohy:

- poskytuje rizikový kapitál, aby se zvýšil jeho příliv do rychle se rozvíjejících a inovativních malých a středních podniků;
- poskytuje záruky a další nástroje na sdílení rizik, aby se zvýšila schopnost finančních institucí poskytovat úvěry malým a středním podnikům.

2.2 Fond využívá vlastní zdroje a v nadcházejících letech bude rovněž spravovat několik programů EU, např. Horizont 2020 a COSME. EIF hodlá zdvojnásobit svoji expozici v oblasti záruk a rizikového kapitálu, a proto je nutné zvýšit jeho základní kapitál. Majoritní podíl má v EIF v současnosti Evropská investiční banka (EIB) (62,1 %). Dalšími podílníky jsou Evropská unie (30 %) a 24 veřejných a soukromých finančních institucí (7,9 %).

2.3 Návrh spočívá ve zvýšení upsaného základního kapitálu z 3 mld. EUR na 4,5 mld. EUR, přičemž 20 % z této částky bude splaceno. V důsledku tohoto navýšení základního kapitálu se zvýší kapacita EIF na činnost v oblasti úvěrového posílení a v letech 2014 a 2015 bude možné poskytnout malým a středním podnikům úvěry ve výši 11 miliard EUR až 20 miliard EUR.

3. Připomínky k návrhu

3.1 Rekapitalizace EIF je na první pohled nepochybně pozitivní krok. Údaje ECB ukazují, že celkový objem úvěrů poskytnutých podnikům klesl ve všech třech měsících do ledna 2014. Poslední průzkum bankovních úvěrů ukázal, že přístup k financování je stále tím nejnaléhavějším problémem, jemuž čelí malé a střední podniky eurozóny, a to i přestože existují zeměpisné odlišnosti. Jako hlavní faktory ovlivňující potřebu vnějšího financování na straně malých a středních podniků byly uvedeny provozní kapitál a potřeba fixních investic. Rekapitalizace EIF některé z těchto problémů sice vyřeší, nicméně rozsah potřeby je obrovský.

3.2 EHSV vítá rekapitalizaci EIF. Poznámává, že Evropská rada na svém prosincovém zasedání vyzvala Komisi a EIB, aby zvýšily kapitál EIF, a čeká na výsledek tohoto návrhu. Výbor ve svých předchozích stanoviscích vyjádřil obavy v souvislosti s úlohou EIF a nyní je opakuje⁽¹⁾.

3.3 Zvýšení základního kapitálu EIF přispěje k dosažení cíle, jímž je vytvoření dostatečné kapacity pro kapitálové investice k podpoře inovací, výzkumu a technologického rozvoje všech podniků v členských státech. EHSV doporučuje, aby k dosažení tohoto cíle při co nejnižších rozpočtových výdajích bylo na valné hromadě EIF v roce 2014 rozhodnuto o vyplacení 20 % čistého zisku jako dividend. EHSV se domnívá, že bude prospěšné, budou-li roční dividendy, které mají být přijaty v letech 2014–2017 za podíl Unie v tomto fondu, považovány za vnější účelově vázané příjmy a použity na pokrytí části nákladů spojených se zvýšením základního kapitálu. EHSV podporuje úsilí o rovnováhu finančních a politických výnosů EIF a snahu o úplné zachování třístranné struktury EIF. Vyzývá v této souvislosti, aby se zapojilo více podobně smýšlejících institucí jako noví akcionáři z řad finančních institucí.

3.4 V původním návrhu EIF z roku 1993 bylo doporučeno, aby EIF podporoval podniky nejen prostřednictvím kapitálových záruk a úvěrů, ale rovněž zřízením evropského fondu rizikového kapitálu s prostředky ve výši až 60 mld. EUR. Účelem byla kompenzace nedostatku soukromého rizikového kapitálu v Evropě oproti Severní Americe a snížení závislosti na půjčkách s pevnou úrokovou sazbou, jež znevýhodňují nové podniky a podniky v raných fázích. Když však byl EIF v roce 1994 zřízen, byla jeho úloha v oblasti rizikového kapitálu jaksí zastíněna úlohou v oblasti záruk za úvěry.

3.5 EHSV se domnívá, že EIF by měl mít širší působnost v oblasti rizikového kapitálu, jak bylo původně plánováno.

V Bruselu dne 25. března 2014

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE

⁽¹⁾ Úř. věst. C 143, 22.5.2012, s. 10.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se posilují některé aspekty presumpce nevinny a práva být přítomen při trestním řízení před soudem

(COM(2013) 821 final – 2013/0407 (COD))

Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o procesních zárukách pro děti podezřelé nebo obviněné v trestním řízení

(COM(2013) 822 final – 2013/0408 (COD))

Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o prozatímní právní pomoci pro podezřelé nebo obviněné osoby zbavené osobní svobody a právní pomoci v rámci řízení týkajícího se evropského zatýkácího rozkazu

(COM(2013) 824 final – 2013/0409 (COD))

Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Pokrok v provádění agendy Evropské unie v oblasti procesních záruk pro podezřelé nebo obviněné osoby – Upevnění základů evropského prostoru trestního soudnictví

(COM(2013) 820 final)

(2014/C 226/12)

Zpravodaj: **pan Xavier VERBOVEN**

Dne 13. ledna 2014 se Evropský parlament a dne 22. ledna 2014 Rada rozhodly, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se posilují některé aspekty presumpce nevinny a práva být přítomen při trestním řízení před soudem

COM(2013) 821 final – 2013/0407 (COD)

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o procesních zárukách pro děti podezřelé nebo obviněné v trestním řízení

COM(2013) 822 final – 2013/0408 (COD)

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o prozatímní právní pomoci pro podezřelé nebo obviněné osoby zbavené osobní svobody a právní pomoci v rámci řízení týkajícího se evropského zatýkácího rozkazu

COM(2013) 824 final – 2013/0409 (COD).

Dne 27. listopadu 2013 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Pokrok v provádění agendy Evropské unie v oblasti procesních záruk pro podezřelé nebo obviněné osoby – Upevnění základů evropského prostoru trestního soudnictví

COM(2013) 820 final.

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 12. března 2014.

Na 497. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 25. a 26. března 2014 (jednání dne 25. března), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 139 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 9 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

Výbor vítá a podporuje návrhy směrnic a doporučení Komise týkající se presumpce nevin, procesní ochrany dětí a zranitelných skupin a prozatímní právní pomoci.

1.1 EHSV by však rád předložil několik připomínek, které mají posílit východiska a cíle těchto návrhů.

1.2 Ohledně presumpce nevin by EHSV rád zdůraznil, že nikdo není vinen dříve, než byl přijat konečný rozsudek, to je nezadatelné právo. Výbor zdůrazňuje, že důvěra občanů v právní řád vyžaduje, aby soudci byli imunní vůči tlakům či ovlivňování jakéhokoli druhu, a to včetně médií. V této souvislosti se musí média nehlédě na ústavně zaručenou svobodu tisku vyhnout tomu, že budou vykonávat úlohu soudních orgánů.

1.3 Ohledně ochrany dětí v trestním řízení chce Výbor zdůraznit, že děti se v případě zbavení svobody nacházejí ve velmi zranitelné pozici, s níž souvisí nebezpečí pro jejich mentální a fyzickou integritu. V této souvislosti Výbor dále zdůrazňuje, že je třeba upřednostnit iniciativy, které děti, jež jsou vystaveny trestnímu řízení, opět co nejrychleji zapojí zpět do sociálního a společenského života.

1.4 Co se prozatímní právní pomoci týče, Výbor hodnotí pozitivně, že tato zásada obsažená v návrhu směrnice se uplatňuje také na osoby, na něž byl vydán evropský zatýkácí rozkaz. Výbor také podporuje doporučení, jež usiluje o další harmonizaci kritérií pro rozhodnutí o právu na právní pomoc v trestním řízení. Výbor však podotýká, že právní pomoc v trestním řízení nesmí být ohrožena z důvodu rozpočtových problémů v některých členských státech, a klade si otázku, do jaké míry pro to mohou být poskytnuty prostředky na evropské úrovni, např. ve formě evropského fondu.

1.5 Výbor konstatuje, že návrhy směrnic týkajících se presumpce nevin a ochrany dětí v trestním řízení platí pouze v rámci trestního řízení. Výbor se domnívá, že pojem trestní řízení musí být v souladu s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva v evropském právu interpretován nezávisle na kvalifikaci řízení v členských státech. Za účelem zaručení možnosti nezávislé interpretace Výbor doporučuje vyškrtnout v bodech odůvodnění k těmto návrhům směrnic část, že tyto záruky se nevztahují na správní řízení ukládající sankce.

1.6 Ohledně řízení vedeného v nepřítomnosti podle článku 8 směrnice o presumpci nevin Výbor konstatuje, že v souladu s tímto ustanovením se trestní řízení může konat v nepřítomnosti obviněné osoby pod podmínkou, že je možné jednoznačně určit, že osoba o plánovaném řízení věděla. Není-li známo bydliště obžalované osoby, může docházet k praktickým problémům, a proto Výbor doporučuje, aby členské státy měly výslovnou možnost využít zvláštního předvolání pro osoby, u nichž není známo bydliště (např. na policejní stanici).

2. Shrnutí návrhů Komise

2.1 Dne 27. listopadu 2013 zveřejnila Evropská komise balíček nových opatření týkajících se procesních záruk v trestním řízení.

2.2 Tento balíček je pokračováním legislativního programu týkajícího se procesních záruk v trestním řízení, k němuž patří zejména směrnice 2010/64/EU o právu na tlumočení a překlad, směrnice 2012/13/EU o právu na informace a směrnice 2013/48/EU o právu na přístup k obhájci a o právu na informování třetí strany v případě zbavení osobní svobody.

2.3 Zavedením minimálních procesních záruk v trestním řízení má být jednak všem občanům Evropské unie v celé EU zaručeno právo na spravedlivý proces a jednak posílena vzájemná důvěra členských států v jejich příslušné justiční systémy za účelem usnadnění vzájemného uznávání soudních rozhodnutí.

2.4 Předkládaný balíček obsahuje tři návrhy směrnic. Tyto návrhy se týkají presumpce nevin, procesní ochrany pro děti v trestním řízení a práva na prozatímní právní pomoc v trestním řízení.

2.4.1 Navrhovaná směrnice týkající se presumpce nevinny

2.4.1.1 Zásada, že každý, kdo je podezřelý či obviněný v trestním řízení, se považuje za nevinného, dokud jeho vina nebyla prokázána zákonným způsobem, je jednou z nejdůležitějších zásad trestního práva a je základem práva na spravedlivý proces. Zásada presumpce nevinny je podrobně rozpracována v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva.

2.4.1.2 Návrh směrnice má zahrnout určité aspekty již stávající zásady presumpce nevinny do směrnice s cílem co nejlépe zaručit účinné provádění presumpce nevinny v Evropské unii.

2.4.1.3 Směrnice se zabývá následujícími aspekty presumpce nevinny: (1) zákaz pro orgány veřejné moci označovat ve veřejných prohlášeních a úředních rozhodnutích vydaných před pravomocným odsuzujícím rozsudkem podezřelé nebo obviněné osoby za vinné, (2) fakt, že důkazní břemeno při stanovování viny leží na obžalobě a v případech pochybností musí být obviněná osoba zproštěna obžaloby, (3) právo nespovědět sám proti sobě a nespolutracovat, (4) právo nevyhovídat, (5) právo obviněné osoby být přítomen při svém trestním řízení.

2.4.2 Navrhovaná směrnice týkající se procesních záruk pro děti v trestním řízení

2.4.2.1 Směrnice 2010/64/EU byla přijata s cílem zaručit spravedlivý proces osobám, které nemluví či nerozumí jazyku řízení. Mohou však existovat jiné důvody než jazykové, proč obviněné osoby nejsou schopny sledovat a účastnit se trestního řízení, k nimž patří např. nízký věk nebo mentální postižení obviněných.

2.4.2.2 Komise vypracovala návrh směrnice za účelem ochrany práva na spravedlivý proces pro děti. Tato směrnice má zaručit spravedlivý proces prostřednictvím následujících prvků: (1) právo dítěte a nositele rodičovské zodpovědnosti na informace o dodatečných právech, jež dětem na základě této směrnice nebo jejího provádění do vnitrostátního práva přislouží, (2) větší přístup k obhájci, (3) právo na individuální posouzení, (4) právo na lékařské vyšetření při zbavení osobní svobody, (5) povinnost audiovizuálně zaznamenávat výslechy dětí, (6) fakt, že zbavení osobní svobody dětí by mělo být nejkratším řešením, (7) zvláštní zacházení v případě zbavení osobní svobody, (8) právo na včasné a řádné projednání věci, (9) soudní řízení by mělo být neveřejné, (10) právo dítěte a nositele rodičovské zodpovědnosti být přítomen při trestním řízení před soudem, (11) právo na právní pomoc.

2.4.2.3 Podobné záruky jsou stanoveny rovněž pro dospělé osoby, jež se nacházejí ve zranitelné situaci, avšak vzhledem k tomu, že je obtížné definovat pojem dospělé osoby, jež se nachází ve zranitelné situaci, se Komise rozhodla tyto záruky místo ve směrnici definovat v doporučení.

2.4.3 Navrhovaná směrnice týkající se prozatímní právní pomoci

2.4.3.1 Ve směrnici 2013/48/EU je stanoveno právo na pomoc obhájce. Aby toto právo bylo účinné pro všechny, musí být právní pomoc poskytnuta každému, kdo nemá dostatečné finanční prostředky, aby si obhájce zaplatil sám.

2.4.3.2 Komise rovněž předkládá doporučení týkající se kritérií přístupu k právní pomoci a záruk kvality a účinnosti právní pomoci. Komise zvolila pouze doporučení vzhledem k nákladům, které by to sebou mohlo pro členské státy přinést, a z důvodu s tím související zásady proporcionality jednání Unie.

2.4.3.3 V případě prozatímní právní pomoci však Komise navrhuje směrnici, a to proto, aby pomoc obhájce byla zaručena v případech, kdy je to zcela nutné. Návrh směrnice ukládá členským státům povinnost poskytnout právní pomoc bezprostředně ve dvou případech – a to předtím, než bude přijato pravomocné rozhodnutí příslušných orgánů jednotlivého členského státu o poskytnutí nebo zamítnutí nároků na náklady související s prozatímní právní pomocí, – a sice (1) osobám zbaveným osobní svobody, (2) osobám, na něž je vydán evropský zatýkácí rozkaz a jež vykonávající stát zbavil osobní svobody.

3. Připomínky

3.1 Výbor návrhy Komise vítá a podporuje. Návrhy jsou hodnoceny velmi pozitivně.

3.2 Výbor má však řadu připomínek k předkládaným textům, jež jsou uvedeny níže. Připomínky jsou jednak obecného rázu, jednak technického právního rázu. Tyto připomínky však nemají žádný vliv na to, že EHSV s východisky a cíli předkládaných textů souhlasí, mají je spíše posílit.

3.3 *Obecné připomínky*

3.3.1 *Ohledně Presumpce nevinny*

3.3.1.1 Výbor jednoznačně souhlasí s posílením presumpce nevinny, jak se uvádí v navrhované směrnici o posílení některých aspektů presumpce nevinny.

3.3.1.2 EHSV by rád zdůraznil, že nikdo není vinen dříve, než byl přijat konečný rozsudek, to je nezadatelné právo. Výbor zdůrazňuje, že důvěra občanů v právní řád vyžaduje, aby soudci byli imunní vůči tlakům či ovlivňování jakéhokoliv druhu, a to včetně médií. V této souvislosti se musí média nehledě na ústavně zaručenou svobodu tisku vyhnout tomu, že budou vykonávat úlohu soudních orgánů.

3.3.2 *Ohledně procesní ochrany dětí a zranitelných osob*

3.3.2.1 Výbor rovněž plně podporuje kroky k posílení práv zranitelných osob a zejména dětí v trestním řízení, jak se uvádí v návrhu směrnice týkající se klíčových záruk pro děti a v navrhovaném doporučení, jež zaručuje, že zranitelné osoby budou jako takové uznány a že budou zohledněny jejich potřeby.

3.3.2.2 Děti, které často z důvodu sociálních okolností či prostředí sklouznou ke kriminalitě, se v případě zbavení svobody nacházejí ve velmi zranitelné pozici, s níž souvisí nebezpečí pro jejich fyzický, psychologický a sociální rozvoj.

3.3.2.3 Výbor kromě toho zdůrazňuje, že je třeba upřednostnit iniciativy, které děti, jež jsou vystaveny trestnímu řízení, opět co nejrychleji zapojí zpět do sociálního a společenského života.

3.3.2.4 Uplatňování ustanovení zaručující právo na přístup k obhájci pro dítě se vztahuje rovněž na trestní řízení, které by mohlo vést k pravomocnému upuštění od trestního stíhání. Výbor by považoval za vhodné upřesnit, že toto právo se uplatňuje také v rámci alternativních opatření k trestnímu stíhání.

3.3.3 *Ohledně prozatímní právní pomoci*

3.3.3.1 Výbor souhlasí se zásadou uvedenou v návrhu směrnice o tom, že prozatímní právní pomoc je zaručena v případě, že přístup k obhájci je zcela nutný.

3.3.3.2 Výbor hodnotí pozitivně, že tato zásada se uplatňuje také na osoby, na něž byl vydán evropský zatýkácí rozkaz. Výbor také podporuje doporučení, jež usiluje o další harmonizaci kritérií pro rozhodnutí o právu na právní pomoc v trestním řízení.

3.3.3.3 Výbor však podotýká, že právní pomoc v trestním řízení nesmí být ohrožena z důvodu rozpočtových problémů v některých členských státech, a klade si otázku, do jaké míry pro to mohou být poskytnuty prostředky na evropské úrovni, např. ve formě evropského fondu.

3.4 *Právně technické připomínky*

3.4.1 *Ohledně oblasti působnosti návrhů směrnice týkající se presumpce nevinny a ochrany dětí v trestním řízení*

3.4.2 Jak v návrhu směrnice týkající se posílení některých aspektů presumpce nevinny, tak i v návrhu směrnice týkající se procesních záruk pro děti v trestním řízení se při stanovení oblasti působnosti uvádí, že tato ochrana jednoznačně platí pouze v rámci trestního řízení.

3.4.3 Text dále podrobně neuvádí, co je myšleno trestním řízením. Naskýtá se zde tedy otázka, zda se tím myslí pouze řízení, které by příslušný členský stát označil jako trestní řízení, či zda má pojem trestního řízení v návrzích směrnice širší význam a zahrnuje například správní řízení ukládající sankce.

3.4.4 Podle ustálené judikatury Evropského soudu pro lidská práva se pro stanovení toho, zda je řízení trestní povahy, používají „kritéria Engel“, a sice: (1) klasifikace jako trestní ve vnitrostátním právu, (2) charakter narušení, (3) charakter a závažnost sankcí. Proto se při uplatňování práva na spravedlivý proces v Evropské úmluvě o lidských právech řada správních řízení považuje za trestní. Tato judikatura má zamezit tomu, že se jednotlivé státy vyhnou povinností týkajícím se záruk stanovených ve smlouvě tím, že řízení budou jednoduše jinak klasifikovat.

3.4.5 Proto by měl Soudní dvůr mít alespoň dostatek volnosti rozhodování při definování pojmu trestní řízení nezávisle na jednotlivých vnitrostátních právních klasifikacích. Jinak hrozí vážné nebezpečí, že záruky stanovené ve směrnici nebudou účinné.

3.4.6 V šestém bodu odůvodnění návrhu směrnice týkající se posílení některých aspektů presumpce nevinoty se však jasně stanovuje, že tato směrnice se vztahuje pouze na trestní řízení a nevztahuje se na správní řízení ukládající sankce.

3.4.7 Tento bod odůvodnění ztěžuje širší interpretaci pojmu trestní řízení, jak ji doporučuje a považuje za nutnou Evropský soud pro lidská práva, pokud jde o provádění stejných práv a zásad, jež jsou předmětem směrnice. Výbor se proto domnívá, že tento bod odůvodnění by měl být vyškrtnut.

3.4.8 Ohledně řízení vedeného v nepřítomnosti podle článku 8 směrnice o presumpci nevinoty

3.4.9 V článku 8 se stanoví, že členské státy mohou používat možnost, kdy soud v řízení smí rozhodnout o vině v nepřítomnosti obviněné osoby pod podmínkou, že tato osoba byla včas osobně předvolána, a tudíž informována o plánovaném datu a místě konání řízení před soudem, nebo jiným způsobem fakticky obdržela úřední informaci o plánovaném datu a místě konání uvedeného řízení takovým způsobem, aby bylo možné **jednoznačně určit**, že o plánovaném řízení věděla.

3.4.10 V tomto článku se nestanoví možnost provést řízení (v nepřítomnosti) i tehdy, kdy není známo bydliště dotčené osoby a tato nemůže být tedy předvolána. V tomto případě lze zvážit předvolání na policejní stanici.

V Bruselu dne 25. března 2014

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady, kterým se stanoví nejvyšší přípustné úrovně radioaktivní kontaminace potravin a krmiv po jaderné havárii nebo jiném případě radiální mimořádné situace

(COM(2013) 943 final – 2013/0451 NLE)

(2014/C 226/13)

Dne 12. února 2014 se Rada, v souladu s články 31 a 32 Smlouvy o Euratomu, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Rady, kterým se stanoví nejvyšší přípustné úrovně radioaktivní kontaminace potravin a krmiv po jaderné havárii nebo jiném případě radiální mimořádné situace

COM(2013) 943 final – 2013/0451 NLE.

Vzhledem k tomu, že Výbor se již vyjádřil k obsahu návrhu ve svém stanovisku CES-6207-2013_00_00_TRA_AC přijatém dne 16. října 2013 (*), rozhodl se na 497. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 25. a 26. března 2014 (jednání dne 25. března) 127 hlasy pro, 7 hlasů bylo proti a 13 členů se zdrželo hlasování, nevypracovat k tomuto tématu nové stanovisko, ale odkázat na svůj postoj vyjádřený ve výše uvedeném dokumentu.

V Bruselu dne 25. března 2014

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE

(*) Stanovisko EHSV NAT/621 k návrhu nařízení Rady, kterým se stanoví nejvyšší přípustné úrovně radioaktivní kontaminace potravin a krmiv po jaderné havárii nebo jiném případě radiální mimořádné situace, Úř. věst C 67, 6.3.2014, s. 183 (2014/C 67/39).

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 89/608/EHS, 90/425/EHS a 91/496/EHS, pokud jde o odkazy na zootechnické právní předpisy

(COM(2014) 4 final – 2014/0033 (COD))

(2014/C 226/14)

Dne 25. února 2014 se Evropský parlament a dne 19. března 2014 Rada, v souladu s článkem 42 a čl. 43 odst. 2 SFEU rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 89/608/EHS, 90/425/EHS a 91/496/EHS, pokud jde o odkazy na zootechnické právní předpisy

COM(2014) 4 final – 2014/0033 (COD).

Vzhledem k tomu, že Výbor se již vyjádřil k obsahu návrhu ve svém stanovisku CES4014-2013_00_00_TRA_AC přijatém dne 16. října 2013 (*) a stanovisku CES 1331/88 přijatém dne 14. prosince 1988 (**), rozhodl se na 497. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 25. a 26. března 2014 (jednání dne 25. března 2014), 139 hlasy pro, 3 hlasy byly proti a 17 členů se zdrželo hlasování, nevypracovat k tomuto tématu nové stanovisko, ale odkázat na svůj postoj vyjádřený ve výše uvedených dokumentech.

V Bruselu dne 25. března 2014

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE

(*) Stanovisko EHSV NAT/611 k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o úředních kontrolách a jiných úředních činnostech prováděných s cílem zajistit uplatňování právních předpisů týkajících se krmiv a potravin a pravidel týkajících se zdraví zvířat a dobrých životních podmínek zvířat, zdraví rostlin, rozmnožovacího materiálu rostlin a přípravků na ochranu rostlin a o změně nařízení (ES) č. 999/2001, 1829/2003, 1831/2003, 1/2005, 396/2005, 834/2007, 1099/2009, 1069/2009, 1107/2009, nařízení 1151/2012, [...] /2013 a směrnic 98/58/ES, 1999/74/ES, 2007/43/ES, 2008/119/ES, 2008/120/ES a 2009/128/ES (nařízení o úředních kontrolách) a k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví pravidla pro řízení výdajů v oblasti potravinového řetězce, zdraví a dobrých životních podmínek zvířat a zdraví rostlin a rozmnožovacího materiálu rostlin, kterým se mění směrnice Rady 98/56/ES, 2000/29/ES a 2008/90/ES, nařízení (ES) č. 178/2002, (ES) č. 882/2004 a (ES) č. 396/2005, směrnice 2009/128/ES a nařízení (ES) č. 1107/2009 a kterým se zrušují rozhodnutí Rady 66/399/EHS, 76/894/EHS a 2009/470/ES, Úř. věst. C 67, 6.3.2014, s. 166.

(**) Stanovisko HSV AGR/326 k návrhu nařízení Rady (EHS) o veterinárních kontrolách v obchodu uvnitř Společenství s cílem dotvoření vnitřního trhu, k návrhu nařízení Rady (EHS) o zpřísnění kontrol uplatňování veterinárních předpisů a k návrhu nařízení Rady (EHS), kterým se mění nařízení (EHS) č. 1468/81 o vzájemné pomoci mezi správními orgány členských států a jejich spolupráci s Komisí k zajištění řádného používání celních a zemědělských předpisů, Úř. věst. C 56, 6.3.1989, s. 20 (není k dispozici v češtině).

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o zootechnických a genealogických podmínkách pro obchod s plemennými zvířaty a jejich zárodečnými produkty v Unii a jejich dovoz do Unie

(COM(2014) 5 final – 2014/0032 (COD))

(2014/C 226/15)

Dne 25. února 2014 se Evropský parlament a dne 19. března 2014 Rada, v souladu s článkem 42 a čl. 43 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o zootechnických a genealogických podmínkách pro obchod s plemennými zvířaty a jejich zárodečnými produkty v Unii a jejich dovoz do Unie

COM(2014) 5 final – 2014/0032 (COD).

Vzhledem k tomu, že Výbor se již vyjádřil k obsahu návrhu ve svém stanovisku CES 4014-2013_00_00_AC přijatém dne 16. října 2013 (*) a stanovisku CES 1334/88 přijatém dne 14. prosince 1988 (**)*, rozhodl se na 497. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 25. a 26. března 2014 (jednání dne 25. března 2014), 135 hlasy pro, 3 hlasy byly proti a 17 členů se zdrželo hlasování, nevypracovat k tomuto tématu nové stanovisko, ale odkázat na svůj postoj vyjádřený ve výše uvedených dokumentech.

V Bruselu dne 25. března 2014

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE

(*) Stanovisko EHSV NAT/611 k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o úředních kontrolách a jiných úředních činnostech prováděných s cílem zajistit uplatňování právních předpisů týkajících se krmiv a potravin a pravidel týkajících se zdraví zvířat a dobrých životních podmínek zvířat, zdraví rostlin, rozmnožovacího materiálu rostlin a přípravků na ochranu rostlin a o změně nařízení (ES) č. 999/2001, 1829/2003, 1831/2003, 1/2005, 396/2005, 834/2007, 1099/2009, 1069/2009, 1107/2009, nařízení 1151/2012, [...] /2013 a směrnic 98/58/ES, 1999/74/ES, 2007/43/ES, 2008/119/ES, 2008/120/ES a 2009/128/ES (nařízení o úředních kontrolách) a k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví pravidla pro řízení výdajů v oblasti potravinového řetězce, zdraví a dobrých životních podmínek zvířat a zdraví rostlin a rozmnožovacího materiálu rostlin, kterým se mění směrnice Rady 98/56/ES, 2000/29/ES a 2008/90/ES, nařízení (ES) č. 178/2002, (ES) č. 882/2004 a (ES) č. 396/2005, směrnice 2009/128/ES a nařízení (ES) č. 1107/2009 a kterým se zrušují rozhodnutí Rady 66/399/EHS, 76/894/EHS a 2009/470/ES, Úř. věst. C 67, 6.3.2014, s. 166.

(**) Stanovisko HSV AGR/337 k návrhu nařízení Rady (EHS) o zootechnických a genetických podmínkách uvádění čistokrevných zvířat na trh, Úř. věst. C 56, 6.3.1989, s. 25 (není k dispozici v češtině).

ISSN 1977-0863 (elektronické vydání)
ISSN 1725-5163 (papírové vydání)

Úřad pro publikace Evropské unie
2985 Lucemburk
LUXEMBURSKO

CS